

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

KALLE PILGRENS FRESTELSER

och annat

AF

Chicot.
[H. Everatt]

ILLUSTR. AF A. E. FORSSTRÖM.

STOCKHOLM, FR. SKOGLUNDS FÖRLAG.

ALLE PILGRENS

→→ FRESTELSER

OCH

ANNAT

AF

CHICOT

INNEHÅLL:

*Kalle Pilgrens frestelser. — Betaldt som qvitteras.
Den hvita svalan.*

STOCKHOLM
FR. SKOGLUNDS FÖRLAG.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1895.

KALLE PILGRENS FRESTELSER.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Bakelserna.

Fru Pilgren var så djupt allvarlig en äldre sträfsam enka af det gammaldags slaget gerna kunde vara.

Hon bakade finbröd för att draga sig fram med barnet. Visserligen hade mannen efterlemnats en liten »gårdkåta», hvaraf hon kunde hyra ut två rum med del i kök åt två hushåll. Men hela årsinkomsten deraf gick ej upp till femtio riksdaler. Hyrorna voro minsann inte så uppdrifna för fyrtio år tillbaka, åtminstone ej i landsorten. Någoting som hade ansats till »förskottshyra», hade ingen då ännu den dunklaste föreställning om. Hyrorna erlades vanligen efter hvarje halfårs, ja års slut på somliga ställen.

Fru Pilgren tillhörde, som sagdt, ett nu nästan förgånget slägte, äfven bland småstadsbor. Uppe med solen, bittida i säng och strängt arbete dagen lång. Morgon- och aftonböner aldrig försummade, den senare alltid utmynnande i den med hög röst och gripande allvar upplästa psalmversen:

»Sist, min Gud! jag dig nu beder:
 Tag min hand uti din hand,
 Så att du mig alltid leder,
 Förer till det fröjdeland,
 Hvarest ändas allt besvär,
 Och när loppet slutadt är,
 Och jag dig min anda sänder,
 Tag den då i dina händer.»

För henne hade också lifvet egentligen aldrig varit annat än ett enda långt »besvär», blott förljufvadt af sabbathens stelt ortodoxa andaktsuppryckningar.

Hvarje söndag i kyrkan, både högmessa och aftonsång, och så, när årstiden tillät, en promenad till »pappas graf» för att fälla en tår och plocka en blomma eller några grässtrån, hvilka sedan lades i psalmboken till märke vid nästa söndags predikotext och bidrogo att öka andakten under den kommande veckan.

Fru Pilgren hade haft tre flickor efter hvarandra, hvilka alla dogo i vaggan. Så kom en liten pojkknatting tio år derefter. »På sladden», som man

ssäger. Men ett önskebarn, ty hon hade alltid i hemlighet trått efter en gosse.

Kalle var nu fyra år, nyss fyllda. En öppen, känslig, varmhjertad gosse med stora, »talande» ögon, mjölkansigte och gullgult, långlockigt hår. Moderns något simpla, asketiska drag öfvergötos af ett ljust, vackert skimmer, när hon under barnsliga smekningar ansattes af pojkens naiva frågor eller smusslade åt honom en bit för starkt gräddadt namnam. Dessutom förekommo i fru Pilgrens hållning gent emot sin sistfödde vissa andra tecken, tydande på, att släktingar och grannar hade någon anledning att förläna gossen vedernamnet »Gullgrisen».

* * *

Den tiden pågingo ännu hus- och kyrkförhören i all sin stränghet. De förra höllos på senhösten. Och var det både ömkligt och löjligt att se, huru gummorna redan i Augusti togo fram sina gamla långkatekeser och började gno på »buden» högt och med denna rinnande fart, som fordrades till att det skulle gå »som ett vatten».

Äfven fru Pilgren öppnade sitt slitna exemplar, särskildt anno 1849, ehuru hon ännu kunde hvarje ord, både »långbudet» och hustaflan, från perm till perm. Detta år skulle nämligen 10:e roten af stadens 1:a kvarter samlas till husförhör i hennes gård och då gälde det att hålla sig »beredd».

Det minsta pensumet var dock katekesen för stackars fru Pilgren. Hon skulle äfven bereda platser i den lilla salen åt en massa folk, ty nästan hela roten gick då som man ur huse på förhören, från sjuttioåringen ända till små gryn, som egentligen voro med bara för att lära sig sitta stilla.

Frun och en hjälpmadam skurade och pyntade och buro in bakbräden, hvaröfver de bredde lakan och stälde på stadiga stolar. Sedan beströddes golvet med klippris som vid en begrafning, hvarjemte spottbackar ställes här och der åt fiskarne, skeppargubbarné och de stackars »tobaksenglar», som slafvade hos den rike snusmalaren i kvarteret.

Den stora dagen kom. Gullgrisens ansigte sken i purpur efter silkestvälen och de upproriska lockarne hade skamligen slätats med finkam och vatten. Men trots dessa märter, såg pojken ut som en bättre kyrkengel i sin blå bombasinsblus med blanklädersskärpet, bakom hvilket mamma stuckit en af sina egna nystrukna hvita näsdukar, under sträng förmaning, att den inte finge användas till något så simpelt lekamligt som snytning.

Fru Pilgren förekom sjelf i négligé — nånå, inte i ordets hvardagsbemärkelse — utan bar på hufvudet en svart tyllmössa med mörkgredelina band och var för öfrigt ståtligt draperad i den storrutiga silkesschal kapten Pilgren haft hem från Marseille, då han ännu seglade i kärlekstankar som bara styrman och som sedan (schalen förstås) legat i kryddor

tjugufem år, undantagandes de få gånger den begagnats.

Högtiden till ära hade frun bakat några extra sandbakelser och de delikataste kringlor, hvilka nu lågo pryddligt upplagda bredvid portvinet på bordet framför soffan i förmaket innanför salen.

Det var nämligen vanligt att traktera presten, innan förhöret gick löst. Hos de rikare höllos efter frukostrispen äfven storartade husförhörsmiddagar, sedan förrättningen ändtligen var öfverstökad. Men i de fattiga husen gick det anspråkslösare till.

Det var starkt yrväder den dagen, och köks-golfvet — tambur fanns aldrig i mindre gårdar — stod snart som en liten sjö. Guttaperkor hade inte heller ännu funnits upp. Ändtligen kom presten, helsade och grinade till vresigt, när han måste sparka af lädergaloscherna i sörjan, oaktadt värdinnan ödmjukt hjälpte honom af med tulubben och hängde den i ett särskildt kontor.

Derpå bjöd hon honom artigt stiga in i förmaket. Alla i salen foro upp från sina bakbräden, helsande vördnads- och skräckfullt, när komminister Berglund passerade. Han brassade sina kragar till rätta och nickade sötsurt, ungefär som om han velat säga: »Rätt så, godt folk, rätt så! Det der är alldeles i sin ordning. Men inte må ni tro förhöret går af något lindrigare för det.»

Inne i förmaket satt Gullgrisen sedesamt på en stol, stint betraktande bakelserna. Bakelser hade

han visserligen haft tillfälle att se alla dagar sedan han var en näfve hög, men deras närmare bekantskap fick han ytterst sällan göra annat än med misslyckade exemplar och de voro — icke i bakelsemening — riktiga rariteter, tack vare mammas långa praktik. Nu hade han likväl en utpräglad försmak af, att han skulle få vara med om de riktiga bakelserna, och det lilla hjertat pickade hårdt. Ty för Gullgrisen utgjorde sandbakelser, näst mamma, ännu det käraste i hela världen. Men pojken hade redan en stark känsla också för rätt och kunde inte bara utantill den vackra versen:

»Se, men inte röra,
Så bruka små barnen göra.»

Enkefru Pilgren obligerade allra vördsammast komministern att taga plats i pinnsoffan — »från kejsartiden» — serverade vin i de uråldriga två glasen och önskade honom välkommen i sitt ringa hem. Komministern drack försigtigt, blef angenämt öfverraskad — det var äkta Oporto sedan salig Pilgrens sista resa — drack ett glas till, smakade en bit bakelse och frågade under sugningen derpå högtidligt efter helsan, huru länge sedan mannen dog och sådant der allmänt familjärt, omkring hvilket en andlig träbläs från dessa dagar rörde sig, när han fått ett par glas vin och skulle till att smått agera själasörjare.

Under tiden satt Gullgrisen och bestirrade omvexlande glasfatet med bakelserna och presten. Han kände mycket väl detta stränga ansigte med sina stora, parenteslika refflor längs näsa och mun, instufvadt under den ängsligt slickade peruken. Han förstod sig naturligtvis ännu inte på predikningar annat än att de alla voro ytterst tråkiga att åhöra; men komminister Berglunds fann han äfven löjligen, tack vare dennes vana att — troligen för att göra deklamationen så mycket verksammare — svälja vissa stafvelser och ibland hela ord vid framhviskandet af sista raden i satsen, hvars början deremot alltid togs så mycket mer fortissimo. Gullgrisen härmade också hans »äm» i stället för amen, till stor fasa för sin mamma, som hyste denna djupa respekt för prest-rocken, hvilken var så genomgående allmän hos äldre fruntimmer några decennier tillbaka. Men Gullgrisen kunde ej få ur sin lilla hufvudknopp, att komministern egentligen blott var en skräflare, och i alla händelser långt nedanför den piestal, dit modern ville hålla honom uppe, huru psykologiskt otänkbart detta än månne låta beträffande en så ung hjerna.

Nu blef han äfven extra misslynt på presten därför, att mamman var så djupt försjunken i idel vörndnad, att hon alldeles glömde bjuda sin gris på de åtrådade bakelserna. Men ändtligen kommo hennes vörndnadsfulla ögon att uppfånga hans lystna blick, så att hon varkunnade sig och lät med en

gest förstå, att fatet stode framme äfven för hennes son.

I ett väldigt skutt var pojken der, tog så många sandbakelser han kunde gripa om och satte sig att äta lika hastigt. Komministern såg allvarligt surt på honom, men sade ingenting, utan steg tungt upp för att gå ut i salen, hvares dörr fru Pilgren skyndade att öppna med en nigning som för en konung, hvarpå hon vördsamt slank in efter.

Åter var nu vår Gullgris ensam med bakelsefatet. Men situationen syntes honom nu betydligt ändrad. Han resonnerade som så: »Mamma bjöd mig smaka på bakelserna, men hon sa inté, huru många jag fick ta.»

Ergo hemtade han sig en grabbnäfve till.

Han hade emellertid icke väl hunnit från bordet, förrän dörren öppnades på glänt och modern vinkade åt honom att komma ut i salen. Nu ville olyckan, att Gullgrisen hvarken hade någon ficka på blusen eller sinnesnärvaro nog att gömma sina goda saker i hastigheten. Dörren stod till hälften öppen, och det var ingen annan råd än att klifva ut. Modern låste dörren efter honom, pekade på den plats hon intagit på första bakbrädan och seglade sjelf ut till köket att beställa något om sitt hus.

Gullgrisen satte sig med lätt hjerta, när den enligt hans mening enda, som kunde ingripa i »målet», försvunnit och antagligen icke skulle återkomma, förrän han hade hunnit expediera sin skatt. Han

såg sig lugnt omkring i den fyllda salen, der allt folket stirrade blott mot presten med ögon så pinsamt ängsliga som om det gäلت en yttersta dom.

Bland denna dystert bidande massa upptäckte han äfven på närmaste brädan grannas Kalle Klingberg, som redan gick i småbarnsskolan och satt der med åtskilliga dunkla aningar, att hans innanläsning tenderade så tämligen till det sämre. Gullgrisen, som redan kände den uslare delen af sin pojsjäl taga öfverhanden, och som fått några kok stryk af Kalle — ty den konsten kunde Klingbergs Kalle utantill — stack upp en bakelse midt för hans näsa och började derpå mumsa af hjertans lust.

Komminister Berglund var först sysselsatt med att »skrifva upp» roten och skurpensa de få, som vågat vara frånvarande, och de skrämde stackare, som gäfvö konfysa svar, hvilket blott gjorde dem ännu konfysare. Man skall nu knappast kunna fatta, huru hårdhänt herdarne handskades med sin hjord och själasörjarne i allmänhet bedrefvo sitt fromma kall då för tiden. Se här blott ett enda drag från detta gudliga förhör.

Det gälde en ung arbetarehustru, som med sin man nyligen inflyttat från landet. Paret skulle nu skrivas i staden. Sedan hon först fått en skur förebräelser med anledning af mannens bortovaro — han befann sig på timmerhuggning flera mil upp i skogarne och skulle naturligtvis ha rest ned på nästan ofarbara vägar och förlorat minst tre dagsverken för

att höras några minuter i innanläsning och långkatekes — frågade henne komministern i skarp ton: »Nåå, hvad ska han då skrivas för?»

»Jaa, inte vett jag», svarade madamen, röd och skälvande. »För arbetskarl, kan jag fälle tro.»

»Arbetskarl? Hvad för slags arbetare?»

»Tro mej, jag he vet. Han hålls me ymse delar,* han, Anders.»

»Vet du inte hvad karln din har för sig, meniska?» röt komministern till. »Han är väl varfsarbetare?»

»Nä-ej.»

»Timmerman eller smed, hvafalls?»

»Nä-ej då, inte just he heller, priciss.»

»Kan du inte få ur dig hvad han gör?»

»Han arbetar ända fram,* Anders, må vetta», frampressade den stackars madamen, bristande ut i gråt.

»Nå, då skrifver vi honom för arbetskarl. Men helsa du honom och säg, att det är riktigt stor skam, att han inte har vett att komma hit ens första gången han skrives upp. Jag ska nog ha er i godt minne, lita på det!»

Komministern ropade nu upp ett nytt gårdsnummer och såg dervid åt den sida, der Gullgrisen satt och mumsade. Vid denna anblick drogos parenteserna vid munnen ihop till löpgrafvar.

* Olika göromål.

** Arbetar med hvad som helst. Grofarbete i allmänhet.

»Hvad nu? Hvad är det jag får se?» utbrast han djupt ned i basen, med ett slags doft morrande.

Allas ögon litade till Gullgrisen. Men Gullgrisen lät sig inte bekomma, utan tuggade på allt hvad tygen orkade. Han hade synbarligen skeppat in för mycket i sin lilla mun för en resa.

»Gå ut, min gosse! Här är icke platsen att sitta och äta snask», återtog komministern i ännu högre ton.

»Snask?!» invände Gullgrisen trankilt. »Det här är de bästa sandbakelser, som finns i hela stan, för min mamma har bakat dom här enkom åt presten», tillade han med ett uttryck af indignation i sitt kerubansigte, som borde ha kommit den trump-naste att småle.

»Gå ut! Ut med dig genast!» skrek komministern, tagande detta argumentum ad hominem som en personlig förolämpning.

»Det är min mammas hus och mitt med för resten, och ingen behöfver visa mej ut härifrån inte», anmärkte Gullgrisen oförskräckt, spännande sina stora, klara ögon i presten.

Något liknande hade ingen der hört på ett husförhör. Fridens man blef också askgrå af vrede.

»Ta och led ut pojken der!» hväste han, färdig att mista andedrägten.

De ktingsittande tvekade synbart, som hopen alltid gör, innan någon tager initiativ. Väl tyckte äfven de Gullgrisen vara en djerf byting, som det

»med tiden aldrig kunde gå väl för», men å andra sidan menade somliga dock, att det ju ändå »inte vore hela världen», om en liten gosse satt der tyst, äfven om han åt bakelser.

Men presten väntade med hotande blickar. Slutligen steg också en tjock mutter fram och fattade barnet i armen.

Gullgrisen blef röd och hvit om hvartannat och stretade emot, så att gumman måste taga till hårdhandskarne. Då gaf han till ett ångestskri: »Mamma! Mamma!»

Der stack nu barnasinet åter fram. Modern är ännu för sådana parflar den enda, men ofelbara hjälpen ur alla trångmål.

Vid detta anskri störtade också enkan in i sin styfva sidenschal, nu utan hvarje spår till dekorum.

Gullgrisen slet sig lös, sprang i hennes armar, drog henne ut i köket och brast der i tårar, så häftiga och långvariga, sådana man sällan utom vid kroppsliga bestraffningar ser hos ett barn på fyra år. Förgäfvos sökte modern lugna honom, än mindre få honom att be komministern om ursäkt. Gullgrisen, som under konvulsiviska snyftningar berättade uppträdet, förklarade sig inte ha något att be om ursäkt för, utan att tvärtom presten borde göra så, om någon.

Kalle återvände heller inte till förhöret, utan sprang i stället öfver till mor Maja Stina, en gammal, lam gumma i granngården, som vid stickstrum-

pan visste att berätta de hemskaste historier om elaka »vittror», för hvilka man kunde råka ut, om man inte kände deras knep, och elaka, giriga, döda lik, som gingo igen och rumsterade. Sådana historier voro allt bra mycket roligare än att höra presten tortera de lefvande med långkatekesen, och så hade snart bitterheten efter det obehagliga uppträdet fördunklats hos Gullgrisen. Men komminister Berglund gömde bakelseaffären på botten af sitt hjerta; ty han var en kinkblåsa, som aldrig blef någon verklig man, utan lefde bara i små känslor.

* * *

Något öfver halftannat år derefter en vacker dag mot slutet af Juni var det examen i småbarnsskolan, som förestods af fru Noræus och hennes dotter, en adertonårig, anspråkslös dam af sällsynt skönhet. Jag tviflar på, att någondera aflagt ordentlig examen, men få hade varit i stånd att lära och uppfostra barn bättre och med mer lågande kärlek för sin vackra uppgift än just dessa två, som också icke sådde förgäfves. Många sedermera duktiga män och qvinnor fingo här en god grund lagd till sin utveckling. Bland dem Gullgrisen.

Hän visade sig snart vara ett formligt underbarn beträffande så väl minne som fattningsgåfva. Huru han egentligen lärt sig alfabetet, stafningen och att läsa innantill, hade just ingen riktig reda

på. Men han befanns alldeles hemma i dessa stycken redan när han kom in i skolan, der det sedan gick som en dans att lära honom katekesen, och, ehuru en af de allra yngsta, var Kalle Pilgren ovilkorligen nummer ett, när det gälde att nöjaktigt besvara s. k. förståndsfrågor.

Skolsalen hade till examensdagen blifvit klädd i grönt och blommor. Och äfven barnen. Ty fru Noræus, den rara »skolmostern», som väl visste, huru det i allmänhet stod till med de fattiga smås garderober, hade tillsagt dem att så mycket rikligare pryda sig med kransar, guirlander och buketter af lög och skogsblommor. Så att de amfiteatraliska skolbänkarne nu sågo ut som blomsterrabatter, ur hvilka glada, friska barnansigten tittade fram.

Gullgrisen var oförliknelig denna dag. Han ståtade med en blomsterkrans på hufvudet, en guirland af lindlög öfver axeln, en stor bukett i ena handen och en blomomvirad — käpp i den andra.* All denna glada pomp hade hans allvarsamma mamma anskaffat och bundit i den tidiga morgonstunden utan att härligheten kostat henne ett enda kopparöre, och så satt nu hennes Gullgris der som en liten vårens gud, pigg och följande frågorna med spänd uppmärksamhet, stundom utbytande glädjedruckna blickar med mutter, som nu skulle få höra, hvilken hel karl han var i sina stycken.

* Historiskt.

Också blef fru Pilgren ingalunda sviken i det hänseendet och kände sitt dufna enkehjerta klappa af en smula förlåtlig stolthet, när hon bland direktionsfruarna i Fruntimmersföreningen, under hvars hägn skolan stod, hörde hviskas: »Nå, men hvilken rar gosse! Så söt och så förständig han är sedan!» Och sjelfvaste ordföranden, den lika rika som filantropiska kommerserådinnan Söderbäck, drog ihop sina beskäggade läppar till ett bredt småleende, i det hon hviskade något till sin granne, när Gullgrisen afgaf sina raska, tydliga svar.

Också, när den tyngre delen af examen var öfverstånden, och barnen ställes upp på led, för att under sången

»När vi sitta i vår bänk,
då det heter 'Eftertänk!'»

marschera i parad kring den löfvade skolsalen, var det Gullgrisen, som fick gå i spetsen med fanan af hvitt siden, på hvars duk prälade en eklöfskrans, omgifven af orden »Gudsfruktan, Redlighet, Ordning» i guldbokstäfver.

Till sist kom premieutdelningen, hvilken naturligtvis emotsågs med större spänning än något annat af denna skara klappande barnahjertan.

Kort dessförinnan hade komminister Berglund inträdt och helsat på damerna i småbarnsskolans direktion med sin vanliga, blanka patentfernissa vid

officiela tillfällen. Han var Fruntimmersföreningens sekreterare och skulle nu efter listan ropa upp namnen på de lyckliga, som af fru Noræus hade föreslagits att få premier, hvilka till största delen bestodo af mer och mindre snygga böcker, jemte små penningebelopp åt de fattigaste.

Man började med de äldre barnen. Så kom han äntligen till »Karl Pilgren. En psalmbok med guldsnitt».

Detta var det kostbaraste premium, som någon utdelats vid denna skola. Också hördes ett sorl af öfverraskning, då Gullgrisen, pionröd i ansigtet, lade bort sin blomsterkäpp, kastade en triumferande blick på sin gråtande — naturligtvis grät hon — mamma och marscherade fram till det stora bordet, omgifvet af de många dyrbart klädda, äldre fruntimren, som logo riktigt vackert uppmuntrande mot honom.

Men komministern hade ej väl fått syn på detta lilla käcka ansigte, förrän han hastigt vände sig till fru ordföranden-kommerserådinnan och ifrigt hviskade några ord i hennes med ett ofantligt guldhänge belastade öra.

Kommerserådinnan såg förvånad än på honom, än på Gullgrisen, som å sin sida hastigt hade blifvit likblek och kände, huru liksom kommerserådinnan, presten och hela salen började omtöcknas och gunga upp och ned. Till slut hörde han komministern snörfla fram: »Gå och sätt dig, min gosse, så länge.

Direktionen vill sedan tala med dig efter premieutdelningens slut.»

Det hade blifvit alldeles tyst i salen. Gullgrisen uppfattade nog hvad komministern sagt, men han stod qvar der framme som fastvuxen och kunde bokstafligen inte röra en lem.

Presten vinkade alltjemt med handen, att han skulle gå och sätta sig på sin plats.

Men Gullgrisen drog blott djupt efter andan, det trängde några pinsamma, konvulsiviska snyftningar från de sammanpressade läpparne, och så brusto tårarne fram i stora droppar, som runno tunga öfver de bleka kinderna, mot hvilka nu kransen, guirlanden och buketten i den skälfvande lilla handen bildade en egendomlig, skärande kontrast.

»Mamma! Mamma!» ljöd det åter igen, alldeles som på husförhöret för halftannat år sedan.

Och mamman skyndade äfven nu upprörd fram för att afbryta den pinsamma scenen. Men hon kom den gången icke ensam.

Skolmoster trädde till gossen från en annan sida, drog upp näsduken och sökte aftorka tårarne. »Gråt inte, min gosse», hviskade hon. »Det här blir nog bra, bara det blir färdigt. — Här måtte råda något missförstånd», fortsatte hon högt, vändande sig mot direktionen. »Karl Pilgren är ett märkvärdigt barn för sina år både till insigter och uppförande. Om vi hade haft ett ännu dyrbarare

premium, skulle den här gossen hafva gjort sig förtjent deraf.»

Direktionsledamöterna sågo perplexa ut inför skolmesters orädda förklaring, isynnerhet som enhvar visste, att den var framburen af blott det varmaste intresse för skolans sak. Allas ögon vändes också mot sekreteraren, som stod der åtskilligt slokörad; ty derhän hade han dock icke föreställt sig, att det skulle gå.

Men deremot syntes Gullgrisen nu åter ha repat sig, sedan han fått både mamma och skolmester vid sin sida. Han hade i blinken uppfattat hvad slags smolk komministern släppt i mjölken och blef inte sen att låta honom sjelf dricka ur den.

Kalle var nog listig att vända sig till skolmester. »Komministern», utbrast han ännu snyftande, »vill nog inte ge mig psalmboken för att han körde ut mig, när jag satt och åt bakelser på husförhöret hos mamma. Men jag var alldeles tyst och det var min mammas bakelser som jag åt och inte hans, och mammas rum jag var i och inte i hans. Men han blef så arg så och därför vill han väl nu, att jag inte ska få något premium heller. Men det har väl inte någe att göra med bakelserna det, eller hur, moster?»

Det rådde en så öfverdådigt tvärsäker logik i piltens djerfva förklaring, och hans stora ögon lågade af en så frisk förbittring, när de fästes på den snopne presten, att få af de äldre kunde låta bli

att le, om de också för högtidlighetens skull stoppade grinet bakom sina näsdukar.

Fru kommerserådinnan räddade situationen.

Hon stack ofömräkt en sedel i den för Gullgrisen afsedda psalmboken, steg upp och lemnade den åt vår hjelte med de orden: »Här har du ditt premium, min lille vän; håll till godo! Men låt oss nu se, att du hädanefter inte sitter och äter bakelser på husförhören, utan genom uppmärksamhet och kunskaper der gör heder åt den belöning direktionen nu genom mig öfverlemnat för ditt goda uppförande och dina framsteg i vår skola.»

Komministern harklade sig och tycktes vilja ha något att förkunna, men ordföranden gaf honom en blick och en gest, hvilka bådadera otvetydigt betydde så mycket som att han beträffande Gullgrisen absolut skulle hålla sin fula mun och blott fortsätta med premielistan.

Kalle Pilgren, som med åren blef en ganska burgen man, betraktar dock ännu i dag som den största af sina skatter en gammal, nött psalmbok, på hvars inre sida läses: »Præmium vid examen i G*s småbarnsskola den 22 Juni 1849.» Ett skälmskt leende far öfver de manliga dragen hvarje gång han

tager den boken i sin hand och det händer verkligen inte så sällan som fallet annars nu plägar vara med många andra, hvilka kommit sig upp här i världen mot slutet af vårt äflande sekel.

Kalle Pilgrens första bekantskap med vattnet.

Titeln är, ytligt taladt, betydligt vilseledande. Det skulle också innebära en alltför grof förolämpning mot Kalle Pilgrens späda barndoms qvinliga vårdare, om man dristade påstå, att de ej låtit honom formera bekantskap med vattnet, förrän vid en så pass framskriden ålder. Hans tidigaste minnen af tillvaron voro tvärtom pinsamt fästade vid ifriga skrubbningar med tvål och vatten, mot hvilka Kalle visserligen satte det våldsammaste motstånd å ansigtets vägnar, men som alltid slutade med en skinnande fysiognomeja, nästan väl färgmättad af det ihärdiga gnidandet för att vara riktigt »söt». Nej, andemeningen är, att han, då följande förfärande händelse tilldrog sig, ännu aldrig befunnit sig i annat vatten än tvättbaljans. Man började nämligen ej bada så fort den tiden och Kalle kunde väl vara

en »grabb» på närmare sex år, då han råkade ut för det här missödet.

Sprutmönstringarna voro ännu då ett af de omtycktaste gratisöjena för barn och qvinfolk. Att se sprutgubbarnes långa, gula regnrockar och numrerade hattar, att höra »tillbringarnas» klingande klockor, att betrakta de långa sprutslangarna med sina glänsande munstycken, ur hvilka vattenstrålarna sköto fram i vackra bågar, detta var ett synnerligen lustigt och lifligt skådespel för den tidens mindre bortskämda allmänhet.

Sprutmanskapet samlades till generalmönstring en söndag under sommaren. Vanligen hade man tur med vädret och var detta särskildt fallet vid den, som hölls i den goda sjö- och stapelstaden G** den 9 Juli anno 1850.

Redan så tidigt som kl. 7.30 om morgonen hade årets nya rekryter infunnit sig på sina resp. områden för att antecknas i rullorna, men först kl. 3.30 e. m. bullrade de tämligen klumpiga vagnarna ut från spruthusen, dragna af sjelfva manskapet under uppeldande hurrarop.

Alla samlades på den rymliga, högt belägna planen vid stadens ståtliga gymnasiihus, nedanför hvilket »Storån» sam fram, bredare och mindre strid än några stenkast ofvanför under Nybron. Der skedde upprop för hvarje kvarter invid ett stort standar, och sällan saknades någon, ehuru plikten ej belöpte sig högre än till trettio två skillingar banko.

Stora folkmassor stodo packade på åns begge stränder och lifligheten steg till sin höjd, när tillbringarna fått upp tillräckligt med vatten, så att man började kunna prova sprutorna, hvilkas gistna, otäta läderslangar i början strilade ut vattnet på alla sidor längs platsen, fyllande de nedstupande rännstenarna med forsande bäckar.

Roligast hade naturligtvis pojkarna. Den der öfningen var minsann riktig högtid för dem, ett nöje, hvarom man talade långt i förväg.

Somliga hopar syntes på höjderne af det till venster befintliga skeppsvarfvet, hvarest de krupit upp öfverallt, der det kunde upptäckas någon utsigt att bli ordentligt påsprutade, alldenstund gubbarna i allmänhet riktade vattenstrålarna dit tvärs öfver »Lillån». Storån gjorde nämligen här sin första utgrening åt öster, der afståndet till »baspannornas» och andra verkstäders tak icke var särdeles stort.

Men alldenstund pysarne på södra sidan af ån inte ville vara sämre lottade, hade några af dem smugit ned på ett klapphus, som låg förtöjdt vid kajen midt emot gymnasiet. Det var en liten flytande byggnad, inte alls afsedd att begagnas på utsidan, hvaromkring löpte en smal, knappt 4 tum bred träbeklädnad, på hvilken man blott med yttersta försigtighet kunde klifva vid de få gånger klapphuset skulle flytta förtöjningsplats.

Längs denna smala kant hade nu emellertid en mängd småpojkar garnerat sig, på afstånd erinrande

om en liten koloni pingviner. De skreko af innerlig fröjd och höllo ett fasligt väsen, när sprutorna ändtlligen kommo i farten och strålförarne gång på gång duschade öfver de större hurrande pojkarne på varfvet.

Ibland rigtades strålarna äfven åt Storån, men hunno föga mer än halfvägs öfver. De gamla lädersprutorna hade vanligen ej så lång räckvidd. Men för hvarje gång vattnet ej räckte fram till dem, upphofvo pysarne på klapphuset höga jubelskrin, åtföljda af utmanande demonstrationer genom att räcka lång näsa åt oljerockarna. Till slut blefvo de nästan för utmanande, anställande en naivt lustig, improviserad extra personlig spruttäflan, som kom de på stranden packade åskådarne att nästan förgås af skratt, medan åtskilliga af de feminina vände sig bort och låtsade skämmas.

Detta fräcka hån tyckte dock omsider sprutgubbarne gå för långt. »Vänta ni mej, edra sätningar!» mumlade buntmakar Björklund, som hade ett högt befäl.

Man märkte en plötslig rörelse bland leden. En tjock läderslang manades fram. Det var den beryktade »Storsprutan», brandkårens stolthet och samhällets hopp i nöden.

Ett, tu, tre smattrade ett tjockt munstycke till som en jettetrumpet och kastade så blixtnabbt en kraftig vattenstråle öfver ån rakt på de hånande pysarne, våldsamt spolande öfver dem hela vattufloder.

Ni skulle bara ha sett så brådtom de fingo, småprissarne, medan de tappade andan under dessa fruktansvärda störtsjöar vatten! Det uppstod genast en blind panik. De trängdes vildt om hvarandra för att komma undan syndafloden. Att alla hamnade på terra firma, syntes nästan som ett underverk, så som de skuffades om hvarandra på den smala träslån.

Dock — *en* saknades. Man såg ett litet hufvud på vattnet en god bit utanför klapphuset.

»En pojke i ån!» skreks ångestfullt bland mängden på stranden.

»Herre min ack, der ligger ju Pille Karlgren!» ropade en af pysarne, pekande utåt ån med sin drypande arm.

Ja, det var verkligen Kalle Pilgren. Hans mamma hade gått på kaffe till sin ogifta syster och Kalle hade fått lof att gå ned till ån att se på sprutmönstringen mot löfte att hålla sig på vederbörligt afstånd från åbrädden.

Kalle var nu i själ och hjerta, som vi veta, en mycket hygglig gosse, lydig sin mamma och ej oförvägnare han än pojkar i allmänhet. Men ännu ovan vid pojkers sätt, dessutom något svag och eftergifvande af naturen inför jemnåriga, lockades han snart med ut på klapphuset. Som den yngste och kleinaste blef han naturligtvis offret för de andras bravader.

Och der låg nu stackars Gullgrisen redan nästan midt i ån, ty strömdraget förde honom hastigt utåt.

Der kändes så mjukt och så underligt! Han hade aldrig förr varit i vattnet och förstod ej sin fara. Derfor kom han sig icke för med att ens skrika om hjälp. Han såg folket på begge stränderna mycket tydligt, hörde ropen »En pojke i ån!» och så purrade lille Kalle. Kom upp för andra gången, men sjönk snart igen.

Mängden stod der tafatt som alltid. Den tiden funnos inga simskolor, der ynglingar och flickor fingo lära att rädda drunknande. Man bara skrek och pekade; men ingen rörde sig till räddningsförsök bland dessa hundraden åskådare.

Då kom en ung sjöman springande. Han kastade genast af sin stortröja, hoppade i och snart åter mot land, bogserande vår medvetlöse Kalle.

Denne var verkligen till utseendet så död som en gammal likkistspik, när han lyftes upp vid »Smäcken», der man annars drog laxnoten i land.

Gossen förblef länge alldeles orörlig. Men efter åtskilliga knackningar i ryggen, hvilka lättade hans lilla mage från en otrolig mängd vatten, slog han upp ögonen och såg sig förvånad omkring.

Kalle började bitterligen gråta, stackare; värst när han lade märke till, huruledes hans nya blus blifvit sönderdragen i ena ärmen vid sjömannens våldsamma halningar. Han visste bäst, huru hans

ekonomiska mamma skulle utbreda sig öfver en sådan framfärd med sjelfvaste helgdagsblåsan.

Och hvad han kände kroppen märkvärdigt tung sedan, när han skulle börja röra sig! Isynnerhet fötterna, hvilket kom sig af det myckna vattnet i skorna. Men det förstod han inte och blef ohyggligt rädd öfver, att han blifvit så underligt förändrad.

Också vardt det en ynkelig procession, som nu bildades bakom den våta fåra Kalle Pilgren lemnade efter sig på Strandgatan, när han, ledd af sin räddare och en myndig madam, hela tiden gråtande anträdde färden hem, följd af så många, som tyckte det vara nöjsamt att troppa med. Och de voro visserligen ej få. Alla de små pysarne hade lemnat sprutmönstringen för att se, om Pille Karlgren skulle få mycket »på klaffen». Grannlagenheten var just inte *deras* starka sida.

Man hade skickat bud efter enkefru Pilgren, mamman, som med hjertat i halsgröpen plötsligt fann gården full af gapande, mest käringar och ungar, i hvilkas midt stod Gullgrisen, lik en skrämde kyckling, som man nyss dragit upp ur ett vattenkar.

När modern fick syn på sin lungblöte gosse, fattade hon sig dock genast, tog sonen vid handen och uppmanade alla åskådarne att ögonblickligen lemna gården. Hon var nu så imponerande och bestämd, att ingen enda dröjde med att troppa af. Äfven sjömannen, som dragit Kalle ur ån, såg ut att vilja sacka ut genom porten för den myndiga frun.

»Den der bergade mej, han, mamma», snyftade Kallé, pekande på sin räddare. »Han var så snäll mot mej så, fast han ref sönder blusen, för han är så stark så.»

»Nya blusen sönder? Trösta mej för dej, Kalle, du är då ett riktigt vilddjur på kläder. — Var det *han*, som hjälpte upp gossungen?» sporde frun sjömannen.

»Ja, jag gaf honom ett tag i löparen och att ärmen gick i brassen, det kan då ingen doktor hjälpa, sir frun.»

»Tack, tack! Nå, det var inte så illa men't som det var sagdt. Pojkarne ä ena slitvargar, både bättre och sämre. — Var så god och stig in till oss och få en tår varmt kaffe. Det är snart gjordt, bara jag får den här stackarn i säng.»

»Nej, tack, goa frun lilla. Då tar jag hellre en slant till en sup, i fall det nödvändigt så ska vara. Jag skulle helst vilja ha lite varmt med samma oppepå den här blötan.»

»Ja, si bränvin ska då karlarne ha i sig bå bitti och sent», mumlade frun. Men högt sade hon en smula snäft: »Efter behag då. — Se här.»

Hon gaf honom en sedel på 16. skillingar banko.

»Jag vände jag kunde ge honom mer, men det är utaf godt hjerta.»

»Åh, tack, tack! Jag skulle inte ta emot lappen, om jag inte behöfde en i hvardera tån just för tillfället, nu när jag är så våt om fötterna. Tack

och adjö, goa frun! — Adjös, din lilla sjöboråtta der! En annan gång låter du bli att trilla i, för rims skull.»

»Hvad är namnet? Kalle bör väl ändå ha reda på hvem som räddat hans lilla lif — —»

»Jo, jag heter också Kalle — — Kalle Grönros, lättmatros, för rims skull. Kom hem med Valeria från Brisilien för en månad sen och är läns på afräkningen, frun förstår — —»

»Tacka Grönrosen och ta honom i hand», uppmanade modern, som skalf af otålighet att få sin gosse väl ombonad, men likväl ej ansåg sig kunna undgå att låta honom iakttaga tacksamhetens fordringar, om äfven så raskt som möjligt.

Två minuter derefter hade hon dock fått af Kalle kläderna, bäddat ner honom i den stora gustavianska sängen och lagt alla sina täcken på honom. Han skulle svettas.

Gullgrisen svettades också väldigt och det dröjde ej länge, förrän han somnade. Hans mamma satte sig då bredvid sängen med sin bibel och lade märken vid alla ställen hon kunde leta upp om vatten och faran af att ha något att göra med sjön, både i gamla och nya testamentet. Dessa stycken läste hon högt sedan Kalle vaknat. Så följde många förmaningar och till slut förbjöd hon honom uttryckligen att närma sig Storån eller ens någonsin gå ned på Strandgatan.

Detta lofvade äfven Kalle, som nu kände sig ytterligt förfärad öfver alla de faror en för nära bekantskap med vattnet haft och ännu kundé föra med sig.

* * *

Gullgrisen hade en kusin, Per Hällberg, hvars styffar var direktör för musikkåren vid länets regemente. Per var närmare nio år och ovanligt tidigt utvecklad i allehanda idrotter, så att Kalle, som ännu öfvervägande hölls vid »mammans förklädesband», kände sig ytterst enkel och underlägsen i jemförelse med honom.

Musikdirektören, ifrig metare, hade kommit öfver en liten båt, hvilken på grund af sin ovanliga bredd allmänt var känd under namnet »Flundran». Den manhaftige Per hade redan hunnit så långt, att han stundom fick fara ut med Flundran på egen hand, något som modern till slut fogat sig i, när Per en mörk qväll öfverraskade henne med en half båtlast duktig spån från varfvet. Ty han var också en mäktiga »praktisk» gosse, kusin Per.

En vacker dag ett par veckor efter ofvanbesagda sprutmönstring kommer han jemte några andra friska pojkar drifvande förbi Islandspumpen, der Kalle Pilgren höll på att navigera sin barkskuta i en vattenså, som någon tid stått vid pumpen för att tätna.

»Nej, men titta på Pille Karlgren, ett sånt fre-gattskepp han har!» skrek Per. »Hörru, Pille du, ska du låta barken gå till Rio med samma?»

»Kan man få hyra med kapten som jungman, hvafalls?» ropade en annan.

Kalle stod och stirrade på vattnet nere i sån tyst och förlägen. Han kände sig så liten och obe-tydlig inför sådana bjessar, isynnerhet gentemot ku-sinen.

De nojsade med honom en stund, obarmhertigt som pojkar merendels göra, så att han till slut bör-jade gråta.

Det var mer än den manhaftige Per kunde stå ut med. »Si så då, Pille, lipa inte, så ska du få följa med Flundran till Nyviken efter sand.»

Fara med Flundran hade länge utgjort Kalles stora dröm. Att få färdas med en riktig båt, som man kunde sitta i — ack, hvad det måtte vara härligt!

Men så kom han ihåg, att han nyligen fallit i ån och lofvat sin mamma att inte ens våga sig ned på Strandgatan.

»Jag törs inte för mamma», snyftade han. »Jag får inte gå ner till Storån, för jag kan falla i och drunkna.»

»Pyttsan, du behöfver ju inte gå ner till Storån, för Flundran ligger i Lillån och der kan du inte drunkna, din harkrank, för der är det för grundt», förklarade Per myndigt.

»Kom med du bara, här hvilar inga ledsamheter!» skreko de andra.

Och Kalle Pilgren, som ännu alltjemt kände sig svag i viljan, följde dem nedåt Lillån, der direktörens båt låg förtöjd vid stenvuren nedanför familjens lilla trädgårdstappa.

Flundran var den vidunderligaste farkost man gerna kunde sätta öga på; snarare något slags bredt, plattbottnadt baktråg än en båt. Men ännu groteskare blef hon, när Per riggade upp en liten mast med en gammal bastmatta som råsegel. Öfverallt helsades hon då med lustiga infall af de godmodiga sjömännen och timmerfolket på varfven.

Dagen var het. Det blåste endast en käre landvind då och då, just lagom för att låta Flundran långsamt glida öfver den spegelblanka inre fjärden. Ty ungherrskapet for verkligen ur åminnet och ut på reddan, hvarest Nyvikens barlastplats låg ett stycke till höger.

De anlände lyckligt och lastade sand, begagnande sina mössor som korgar. Sedan båten ansågs ha intagit full last, gjorde de loss och togo till årorna under hemvägen.

Gamle »Energie», bogserbåten, som rörde upp en hisklig sjö med sina sidohjul, syntes snart komma dammande långt bakom.

Det var för frestande. Pojkarne hvilade på årorna och inväntade den för att få gunga i vågorna.

Kalle skrek och bad, att de skulle ro så långt ur vägen som möjligt. Fåfångt. Lika gerna hade han kunnat anropa stenar.

Se så, nu börjas dansen. Upp och ned! Hi och hej! Pojkarne hjälpte till med de öfverdådigaste krängningar för att polkan skulle bli riktigt vild. Blott Gullgrisen hade krupit ned på sanden och tjöt af fasa.

Men Flundran var dem för styf. Hon vakade de krabba sjöarne som en mås och skeppade inte en droppe vatten. Och så paddlade »Energie» ifrån dem.

Detta äfventyrets lyckosamma förlopp uppväckte en hittills okänd tillförsigt hos Kalle Pilgren. »Hå hå», tänkte han i sin lilla hufvudknopp, »är det inte värre än så, då kan jag nog också vara lika morsk jag som de andra.»

Flundran hamnade slutligen efter många törnar och skamfilningar åter på sin gamla plats under trädgårdsmuren, hvilken var temligen hög. Men då den bestod af ojemna stenar med vida springor emellan, gick klättringen utan särdeles svårigheter, åtminstone för de större gossarne.

Kalle Pilgren ville dock inte vara sämre än de andra och aflades som en slaf med att lossa, hvilket försiggick på det sättet, att man höll mösskärmen mellan tänderna under klättringen uppåt.

Allt hade gått bra hittills. Men vare sig Kalle blef för djerf eller ifrig, nog af — vid sista mössan

miste hans korta ben fotfästet och han trillade baklänges, stjälpande skursanden öfver ansigtet.

Lyckligtvis föll han i ån emellan båten och stenmuren. Der låg han nu på rygg i vattnet och sprattlade, dessutom alldeles blindad af sanden.

En af de större pojkarne stod i båten, men gjorde sig inte alls brådtom med att rädda honom.

Kalle hade emellertid ej mist sin sinnesnärvaro. »Jaså», tänkte han, »nu är jag i vattnet igen. Förra gången undrade dom, hvarför jag teg. Men den här gången ska jag minsann skrika.»

Och dermed ansatte han ett tjut, som hördes långa vägar.

Direktör Krause, hvilken just höll på att öfva in några unga musikrekryter i den svåra konsten att slå trumma, öppnade fönstret och skrek förargad på sin besynnerliga rotvälkska: »Warum skriks du så, din ferpante äschna? Kanst du doch wohl niemals träen, du trunkner in *den* bussen?» Och så drog han kallblodigt igen fönstret, låtande sina pojkar slå hvirflar af alla krafter.

Men Per äntrade slutligen ned och hjälpte upp sin stackars kusin. Han kände mostern och visste, att *hon* inte dugde att leka med.

När Kalle kommit på det torra igen, började han jemra sig. Han vågade inte gå hem, genomblöt som han var. Finge modern veta, att han nu åter legat i ån, ja, då visste han inte — — —

eller rättare, han visste blott allt för väl hvad honom då vederfaras skulle.

Der stod nu den arme sexåringen, drypande och full med sand i hår och ansigte och vetande sig ingen råd. Och ingen tröstade honom. Tvärtom.

Men Per var en förslagen gosse. Han tog kusinen upp till sig och rengjorde hans ansigte. Och så följde han honom ett stycke utom staden till ett högt berg, beläget vid stora segelleden. Här lät han Kalle krypa upp och sätta sig på sjelfva toppen midt i solbaddet för att torka.

Der uppe satt så den olycksfågeln Kalle Pilgren som en liten orörlig punkt ända till solens nedgång, af hvilken sköna anblick han förmodligen just inte särdeles njöt, ehuru han tycktes betrakta den vestliga glöden ihärdigare än någon annan dödlig, ängslig att den inte skulle räcka till att få honom torr.

Men kaptenerna på två i staden hemmahörande, nu inkommande seglare undrade, om vederbörande låtit sätta dit något nytt slags sjömärke medan de varit borta, tills de genom sina goda kikare funno, att den märkvärdiga punkten utgjordes af en liten pojke, som såg mäkta surmulen ut.

Emellertid blefvo vår hjertes kläder ändtligen torra, hvarpå han kilade hem. Alldenstund sådana ungherrar emellertid ännu den tiden inte fingo slinka in till sitt så utan vidare, måste han omtala, att han varit hos sin kusin, hvilket ju också på sitt

sätt var sanning. Och så uppstod intet mer ingående förhör.

Gullgrisen vågade visserligen ej tala om den der sandresan för sin mor; men erfarenheten är en utmärkt tuktomästare och han öfverträdde heller sedan aldrig hennes förbud, förrän en annan frestelse öfvervåldigade honom under slyngelåren, hvilket farliga äfventyr återfinnes i en historia längre fram.

Affärerna i gammal och ny metall.

I början af femtioalet hade man ändtligen i G* kommit så långt, att fartygen började koppras hemma vid varfven. Förr skickades de bort till England för att få sin »yellow metal» applicerad på bottenar och sidor, hvilket föll sig mycket dyrare.

Att börja med omförhyddes blott äldre skutor, antagligen för att lära konsten. Dervid tog man bort de gamla metallplåtarna och metallspiken, hvilka såldes till omsmältning, koltjärade sedan skrofvat, lade på förhydningspapper och spikade deröfver de nya plåtarna. Under denna reparation krängdes fartyget omkull medels spel från varfvet, så att hela sidan låg bar, och koppringen försiggick på flottbryggor, utlagda längs efter fartygssidan.

Under det varfstimmermännen togo bort de skadade plåtarna och spiken, som äfven var af hvad man kallade »metall», tappades alltid mindre bitar af plåtarna och hela spikar eller fragment deraf.

Det kunde väl hända, att arbetarne smusslade åtskilligt af detta metallskrot i fickorna. Men alldenstund quartersmännen som oftast stodo inpå dem, tordé ej så mycket ha kommit på deras lott.

Pojkarne i trakten — hvilkas förnämsta lekplats utgjorde det stora varfvet med sina skeppsbyggnader, spånhögar, timmer, tallrötter, spant, mallar och framför allt de reparerande fartygen — kommo äfven underfund med de skatter, hvilka funnos att plocka nere på flottbryggorna. Och de listade också snart ut, hvar dessa kunde säkrast, om inte bäst, realiseras mot gångbara slantar.

Borta vid Oxtorget bodde nämligen gamle gördelmakaren Westerqvist, som förfärdigade allt möjligt af messing och metall utom gördlar; mest dock pinglor åt böndernas kampar och skällror till herrskapshästarne. Gubben köpte hvad han kunde komma öfver af messings- och metallskrot och gjorde aldrig några närgångna frågor rörande »tillkomsten».

Denna försynthet hade Westerqvisten till stor del att tacka för sin välmåga och därför såg han intet skäl att upphöra dermed. På grund af dessa liberala tänkesätt kommo gossarne från trakten af värven allt oftare dit med hemlighetsfulla strutar, hvilka de utbytte mot småpengar, de enda de någon-

sin ännu egt under sitt lefnadslopp. Ty »Islandspojkarne» voro nästan allesammans komna till verlden af folk, som knappast kunde skaffa dem strömming och potatis till middag och rågmjölsgröten med sirapsdrickat till supé.

Denna vinstande rörelse hade Kalle Pilgren blott något dunkelt reda på. Han kände visserligen också varfven ända in i de mörka baspannorna,* men nödgades vara hemma hos sin mor samtidigt med då timmermännen gingo hem från sitt arbete, så att det ej kunde bli fråga om att »skörda» för honom. Men han märkte, att åtskilliga af pojkarne, som förut aldrig haft en bankovitten i sina händer, nu gingo omkring med fickorna skramlande af stora sexskillingar. Ja, det kunde hända, att en och annan i känslan af sin betydenhet drog upp och visade något bättre upp än simpla koppardängare.

Detta var något för oerhördt vid stränderna af Islands Lillån att ej väcka ett allmännare uppseende bland pojkverlden. Kalle Pilgren, han som ännu aldrig fått en större slant af sin mamma än en bankovitten till »kanter»,** kände särskildt afunden tränga ned ända i magen, när han såg dessa trasvargar gå omkring och mumsa pepparkakor så oömt som om de varit vanliga, grofva, hembakade brödbitar.

Metallaffären tycktes dock länge ha bedrivits i

* Ett slags skjul, der träet till bordläggning och garnering uppmjukades af vattenånga.

** Affall efter de bullar, hvaraf theskorporna skuros.

hemlighet af några få, hvilkas föräldrar inte voro så noga om att hålla sina ungar hemma på visst klockslag. Men som ingenting i längden kan hållas hemligt pojkar emellan, så dunstade det ut, huru saken bedrefs. Då skolkade Kalle äfven ibland om qvällarna och formerade, också han, den fryntlige gördelmakarens bekantskap till ömsesidig belåtenhet.

I ett obevakadt ögonblick kom han att omtala dessa sina små affärer för sin store kusin Per Hällberg,

Denne synnerligen praktiskt anlagde gosse var af den nyckfulla naturen äfven begåfvad med ett af de intensivaste födgenin, som kunna alstras vid våra breddgrader. Antagligen till mångas ekonomiska lättnad, dog detta millionärsämne redan vid jämförelsevis unga år — frid öfver hans tidigt öppnade graf! Annars hade väl verlden vid detta laget fått se en ny upplaga af Jay Gould och konsorter, derom råder intet tvifvel hos dem, som i lifstiden kände honom närmare.

Per lät med den skenbarligen likgiltigaste min Kalle haspla ur sig allt hvad som rörde metallkommersen, isynnerhet beträffande huru mycket gubben Westerqvist plögade betala och om han sjelf alltid ensam gjorde uppköpen. Sedan han på detta sätt fått en grundlig inblick i affären, satt han tyst en lång stund och såg mycket allvarsam ut.

Kalles lifliga sinne började ångra sin öppenhjertighet. Kanske, tänkte han, går Per — som han visste inte vara så synnerligen finkänslig — och

talar om det här för mamma, och se god dag då, bullar, bakelser, äpplen, päron, nötter och allt annat namnam, hvarpå Kalle ännu var en riktig filfras!

Slutligen började kusin Per långsamt och i hviskande ton.

»Det der», sade han, »är ju bara skräp till förtjenst, fast ni naturligtvis tycker ni häfvar in riktiga rikedomar, ni. Han rundklår er, Westerqvisten, ska jag säga, och en vacker qväll slutas nog hela härligheten med ett godt kok stryk. Kanske värre, mycket värre. — Har du nånsin hört talas om ris i rådstufarstun, du, Kalle lilla?»

Hu, hvad han hade då! Han hade till och med hört de förfärdigaste tjut derifrån, då folket stod packadt utanför till halfva torgets bredd.

»Tror du verkligen det är så farligt?» frågade Kalle rysande. »Det kan väl inte vara något ondt i att plocka opp gamla metallbitar och spikhufvud?»

»Ha ni fått lof till det, hva? Ä de era, hva? Rå ni om fartygen, ni, eller varfvet eller flottbryggorna, hvafalls?» frågade Per, spännande sina kalla, grå ögon i honom.

»Neej», svarade Kalle modstulet, »det gör vi nog inte.»

»Nå, i så fall kan det gå åt Helsingland för er allihop. Men den dan ville jag inte se tant Pilgren i synen.»

Kalle började gråta. Han hade verkligen ej sett saken från den sidan och aldrig kommit att

tänka på, att det legat något orätt i att plocka det der affallet. Han hade från barndomen sett både yngre och äldre utan anmärkning plocka spån, och trodde förhållandet vara enahanda beträffande metallen.

O, om *han* skulle bli anklagad för tjufnad eller åtminstone snatteri och få ris i rådstufarstun! Detta syntes honom värre än döden, isynnerhet då han tänkte på sin mor, som stod öfver hvarje föreställning om sådana styggelser. Hu då!

Den kallblodige Per Hällberg lät honom gråta en stund. Han var i grunden äfven en — lyckligtvis lika så sällsynt! — elak pojke, som kände ett fullt naturligt nöje i att se svagare likar pinas. Det fanns betydligt af katt i honom.

»Se så, Kalle lilla, ta det då inte så häftigt», började han igen. »Ännu är du ju inte kommen så långt. Men det är bäst du passar på och slutar opp med den der rörelsen i tid, om du vill följa mitt råd», förmanade han riktigt allvarligt.

»Ja, det ska jag visst, det», inföll den stackars Gullgrisen ifrigt. »Och du lofvar mig väl att inte tala ett sock om det här för mamma, eller hur?»

»Tror du *jag* är nån sqvallertacka?»

»Usch nej! Neej, du är nog snäll på ditt vis, du, bara man förstår sej på dej», menade Kalle en smula hycklande, emedan han verkligen inte kände sig så riktigt säker på detta sitt omdöme.

Sedan föll det ej Kalle in att gå ned på flottbryggorna mer.

Bland det största varfvets mångahanda byggnader och skjul fanns äfven ett långt magasin, beläget ett stycke från skeppssmedjan och beckhuset nere vid slutet af Lillån, som der bildade nästan ett stillastående träsk, kring hvilket lågo uppstaplade regelbundna fyrkanter af tallrötter till skeppspant jemte gamla uppdragna båtar och annat bråte på andra sidan.

Detta magasin utgjorde egentligen upplagsplatsen för åtskilliga af varfvets förråd, såsom dref, oljor, färger, bultar, naglar, bussar, block m. m. Men under senare åren hade det äfven användts som ett slags atelier åt en på sitt område utmärkt konstnär, bildhuggaren Gruber.

Ännu hade ej ångbåtarnes ära med sina släta, merendels oprydda stäfvar blifvit så öfvervägande. Segelfartygen, hvilka då fortfarande voro i hög grad inbringande för sina rederier, gjordes nu allt elegantare, både till yttre och inredning, ju längre det led mot slutet af deras sötebrödsdagar. Ännu försedde man dem med dessa gallionsbilder, hvilka både gamla sjöbjörnar och ungdomen i kuststäderna ansågo som konstens mästerverk — stora träfigurer, föreställande gudar och gudinnor från Olympen och Valhalla, kungar och drottningar, statsmän och generaler, grosshandlare och grosshandlarfruar m. m.

Somliga och kanske de flesta af dessa gamla gallioner voro blott dåligt tillkarfvade träklumpar, ofta nog rent af förfärliga att åse, isynnerhet när vind och sjö gjort dem färglösare och väderbitnare

år från år. Men anspråken stego äfven härvidlag, och då de fina klipperskeppen byggdes under femtio-talet på stora varfvet, fick man i deras smidiga, skarpa bogar skåda verkliga mästerstycken af träbildhuggeri, förgyllda eller förträffligt målade i brons och äfven marmorimitation.

Dessa voro samtliga arbeten af Gruber. Mannen var tysk, det hördes på uttalet. Den nye bildhuggaren kunde vara kanske fyrtio år, när han anlände till staden, då han genast började inreda magasinet till atelier, dit ingen fick komma in utom bokhållaren och de timmermän denne hade med sig vid påfallande uttagande af materialier.

Grubers yttre var idealet för artistutseendet par préférence efter tyska begreppet i midten af århundradet. Lång, smärt och mager figur; blekt, allvarligt, melankoliskt ansigte, hvori sutto ett par mörka, dystra ögon och som omgafs af en väldig ram böljande mörkbrunt hår och skägg. Naturligtvis förekom han aldrig i annat än en ofantlig, bredbrättad slokhatt och löst knuten halsduk med långa snibbar.

Huru denne man kommit att förirra sig upp till en svensk småstadshåla, derom hade uppstått mångahanda gissningar. Här må vara nog att antyda, hurusom han, efter att någon tid ha eggat nyfikenheten, småningom blef hållen för en underlig, menniskofientlig kurre, hvilken ingen egentligen kunde bli klok på. Riktigt »riktig» var han nog inte, menade man bland förnuftigt folk.

Pojkarne, som ströko omkring på varfvet och inte hade synnerlig respekt för någon, höllo sig dock på vederbörligt afstånd från magasinet, der Gruber arbetade. Några af dem hade en gång försökt titta in genom dörren just då konstnären lagt sista handen vid »den falska Ran», hvilket helgerån försatt honom i ett raseri, hvartill de ännu ej sett något liknande. Sådana blixtrande ögon kunde ingen af deras fiskare- eller timmermansfäder åstadkomma, om de blängde aldrig så ilsket. Dessutom låg det något hemlighetsfullt, spöklikt öfver de der bilderna, som gömde sig derinne. Pojkarne, fyllda af allt det vidskepliga skrock, hvilket ännu då herskade i skumrasket och vid stockelden, kände snart en spökrädd bäfvan, när de gingo förbi magasinet, och smögo alltid ur vägen vid åsynen af slokhatten på det långa håret.

Gruber umgicks blott med en enda person, sin landsman, direktör Krause, Per Hällbergs styffader. Han älskade nämligen musik med passion och spelade fiol rätt bra för att vara dilettant. Under besöken hos Krause hade han förts tillsammans med dennes familj och tyckte ej illa om Per, som syntes honom vara en ovanligt säker och pigg gosse.

Denna bekantskap ledde till, att Per ibland fick göra visiter i bildhuggarens verkstad, hvilken låg nära intill föräldrarnes gård. Han sprang öfver dit, inte därför att trägubbarne intresserade honom egentligen, utan fastmer emedan detta företräde gaf honom

en viss vigt i de andra Islandspojarkarnes ögon. Per sträfvade redan från början alltid att höja sig öfver mängden.

Det hände inte så sällan under dessa besök, att varfsbokhållaren kom till magasinet för att uttaga något, och dervid passade Per på att äfven formera bekantskap med denne. Han följde honom snart af idel vetgirighet öfverallt på vinden och ned i den stora, mörka källaren, så att Per till slut var lika hemmastadd der som någonsin rättorna.

En qväll kom bokhållaren dit med tre timmermän, hvilka han förde ned i den delen af källaren, som vette mot öster. Per hade äfven då följt med. De stannade vid några lådor, hvilka stodo upppackade ett stycke från sjelfva yttermuren. Timmermännen bröto upp en enligt bokhållarens anvisning, och innehållet befanns vara idel ny metallspik.

Spikarne glimmade riktigt vackert och trolskt, när bokhållaren räknade in dem i timmermännens verklådor vid skenet från den gamla tjockglasade skeppslaternan.

Anblicken skulle på ett poetiskt sinne ha verkat som en saga om dolda skatter, bevakade af drakar eller bergakungar. Men Per Hällberg erfor ett helt annat, mäktigt realistiskt intryck af den gyllene glansen. Han var ett »underbarn» till den tid, som redan var i antågande.

Vestmakternas flotta var detta året i Östersjön, ingen finsk skuta vågade sig ut och vår sjöfart fick derigenom ett uppsving, hittills okänt i svenska handels annaler. Stor brådska rådde på och vid varfven, ju längre det led mot hösten.

Qvällarna hade dock nu blifvit så mörka, att pojkarne måste upphöra med sitt metallsökteri utom under månsken, då deras unga ögon kunde hitta några bitar.

Men fångsten blef nästan för klen till afsalu, och gubben Westerqvist satt just en afton i skumrasket, funderande öfver hvart hans små skaffare tagit vägen, då ringklockan ute i boden gällt smälde till.

Gubben såg så mycket genom dörrens runda glasskifva som att figuren var liten, och antog med uppklarande sinne, att den tillhörde någon af den saknade Islandsungdomen. Han gick därför ut, slog upp boddissen och lät gossen komma in i sitt arbetsrum, på hvars andra dörr han också hade ett tittglas ut till verkstaden.

Han tände en messingslampa, hvars bränsle utgjordes af raffinerad rofolja, och mönstrade sedan sin kund.

Det var Kalle Pilgren, som stod der med ett paket, hvilket han under mycken möda halat ur fickan, så tjockt var det. Kalle bugade vackert.

»Si gu qväll på dej, körkengel. Det var någe längesen jag hade syn på dej», började Westerqvi-

sten med sin hedersknyffliga patriarkton. »Men du har spart och lagt på hög du, sir jag.»

»Neej», svarade Kalle bestämdt. »Jag har inte varit och plockat så mycket som ett halft quintin sedan jag var hit sist, och aldrig kommer det på frågan heller. Nej, det här är jag skickad med och skulle fråga, om herrn vill köpa det och till hvad pris.»

»Hå hå, det var schantilemang, sa Mobergskan. Har dom blitt så stora herrar nu der nere i asabelerna, så dom begagnar kumsionär ock?! Det var huggarn. — Nå, låt oss si på varan då.»

Kalle lemnade honom paketet. Det var mycket omsorgsfullt hoplagdt och ombonadt med segelgarn. Men när gördelmakaren ändtligen vecklat upp innersta papperet, gaf han till ett utrop. Och det ville säga mycket hos gubben Westerqvist.

»Hör du, min gosse du, har du plockat dom här sjelf, hva?» frågade han, skarpt betraktande Kalles öppna ansigte.

»Jag? Nej, visst inte. Inte vet jag, hvad som är i paketet, inte. Hvad är det för *dom* då?»

Gubben spände ögonen i Kalle ännu noggrannare. Det syntes, att han öfvervägde en stund, innan han yttrade sig.

»Har du *verkligen* inte alls reda på hvad som ligger ini det här?» frågade han allvarligt, medan han fortfarande höll handen öfver öppningen på det hårda karduspapperet.

»Nej, hur ska *jag* kunna veta det? Jag fick paketet inslaget som det var, då jag lemnade det. Det skulle visst inte ha fallit *mej* in att öppna det och titta», anmärkte Kalle med stolt indignation.

»Jaså — — hm — — åh ja, inte behöfver du bli så ilsken för det, din knatting», återtog gubben i sin vanliga, fryntliga ton. »Du är bara hit-skickad, kan jag höra. Känner du den, som skickat dej?»

»Om jag känner honom? Jo *något* — vi ä tjocka släkten.»

»Är han ung eller gammal?»

»Hvarför frågar herr Westerqvist så fasligt mycket i dag för? Jag har ju varit hit många gånger förut och aldrig — —»

»Ja, sir du, det kommer an på kommer an, sa rådmän Sandström i Kämnärsrätten. — Han är välan gammal, kan jag tro?»

»Nej si, det var då lygen, det», ropade Kalle triumferande. »Han har inte gått och läst sej fram än.»

»Så mycke värre», mumlade gördelmakaren i skägget och teg åter en stund funderande.

»Ja», sade han slutligen, »nog kan jag köpa det här partiet alltid, men jag vill inte ge mer än

två riksdaler högst. Annars kan du ju bjuda ut det på andra ställen. Jag är just inte så pickhågad på sånt der, när allt kommer omkring.»

Två riksdaler — två *hela* riksdaler! Det var en summa det emot de små slantar pojkarne vanligen fingo för sina ändå rätt stora strutar.

Hvad månede det vara för en skatt Per Hällberg skickat honom med, som kunde gå till så mycket pengar?

Per hade bedt honom gå till gördelmakaren, dels emedan Kalle varit der förut, dels därför att Per ju hade förmögna föräldrar och inte ville låta folk se, att han sålde något åt gubben Westervqvist, dit endast fattiglappar mest brukade gå i sådana ärenden. Det var af denna senare anledning Kalle var så förbehållsam beträffande uppgifterna om säljaren.

Men angående sjelfva försäljningen hade han inte erhållit några bestämda föreskrifter och han förklarade nu därför, att han ej vågade avsluta köpet på egen hand, utan ville springa och fråga först, oakadt han inom sig tyckte priset vara fabulöst högt.

Gubben betraktade honom skarpare än någonsin. Nej, den der pojken var ingen lymmel och *han* förstod ingenting af transaktionens innebörd.

Han lade åter om papperen, knöt kring segelgarnet och lemnade Kalle paketet. Men då Kalle kommit ut i boden, hviskade gubben: »Helsa och

säg, att i värsta fall så ger jag väl två och en half, men inte en skilling mer.»

När Kalle med snabba ben gnodde nedåt Islandet, flögo underliga tankar genom hans lilla hufvud.

Hvarför hade gördelmakaren nu visat sig så underlig, så frågvis och så misstänksam? Så der hade han aldrig burit sig åt förr. Hvarför hade han studsat vid åsynen af paketets innehåll och liksom varit rädd för att visa det? Hvarför ville han betala ända till tiodubbelt mer för detta skrot mot hvad Islandspojkarne vanligtvis fingo; oaktadt paketet knappast var dubbelt så tungt som deras strutar?

Ju mer han gjorde sig dessa frågor, ju nyfiknare blef han att känna innehållet i paketet. Han kunde till slut inte låta bli att se på det närmare och fann vid denna granskning, att gördelmakaren skrynklat till omslaget betydligt och blott löst kringbundit snöret. Kusinen kunde nog inte märka, om paketet blifvit öppnadt två gånger.

Han *måste* nu se, hvad som gömde sig der inne och hvarför gubben Westerqvist ville betala så mycket, han som annars blott köpte upp gammal metall till röfvarpris.

Kalle var en mycket snäll gosse, men ingen af de uppromantiserade pojkidialen, som aldrig funnits till annat än i gamla thevattensmostersböcker.

Hans eget hem låg i förbifarten. Dit kilade han och smög in i vedboden, hvilken låg på bakgården.

Innanför dörren satt en gammal stallslykta, som vedkarlen begagnade vid huggningen, då han ibland kom och gick under lediga qvällar. Kalle tände försigtigt talgdanken deri och öppnade hastigt paketet.

Innehållet glindrade mot honom som idel guld. En hög metallspikar, gula, glänsande, splitternya, sådana han sett timmermännen nere på flottbryggorna hamra in i de nya plåtarna. Han tog några i handen, bara därför att de sågo så läckra och fina ut.

Hå hå, nu förstod han, hvarför gördelmakaren ville betala så mycket. Det der i paketet var annat gods än deras mörkgröna metallskrot, fullt af erg och gamla färger.

Kalle satt en stund ovanligt fundersam, mekaniskt klingande med de vackra spikarna. — Skulle han eller skulle han inte gå in till sin mamma och yppa sina farhågor rörande den der handeln?

Nej, det var ej ensamt hans hemlighet.

Han lade hastigt in spikarna igen, slog om paketet så ordentligt han kunde, blåste ut ljuset och smög sig ut.

»Nåå», frågade kusin Per, som genast förde honom till sitt rum och nu talade ovanligt lågt emot sitt vanliga högröstade målföre, »hvad sa gubben?»

»Jo, han ville inte ge mer än två riksdaler, men just som jag skulle gå, ökade han på till två och en half.»

»En sån lufver! Jo, *den* vet, hvad han ger en hund i målet. Synd, att han inte har någon

riktig konkurrent på platsen. Han trodde väl, att det var du, som rådde om'et, och dej tyckte han naturligtvis han kunde klå efter behag.»

Per talade alltjemt med låg röst och uttrycket i hans annars så kalla ansigte vittnade om en viss ansträngning vid det franka språk han förde.

»Nej, det sa jag tvärt ifrån, när han frågte. Han var kinkig den här gången, må du tro.»

»Du sa väl honom inte — —»

»Att det var från dej? Nej vars. Tycker nån det? Det skulle naturligtvis genera en sån kaxe som du att ha någe göra med en tjyfköpare.»

Kalle lade särskild tonvigt på »naturligtvis», ty Pers ringaktande hade stuckit honom som en syl. Hvarför skulle han just vara en så gifven idiot inför Per, då lärarne i »Storskolan», der han redan börjat, dock gåfvo honom de högsta betygen?

»Tjyfköpare!» for Per upp. »Hvad tusan menar du med det?»

»Åh, det sägs ju allmänt i stan, att gubben Westerqvist inte är så noga med hvad han köper, bara han får det för rampris. Jag minns du sa ju sjelf en gång, att den der metallspiken vi plockade på flottbryggorna inte var våran egentligen, och nog måtte *han* väl också inse det, och då är han ju köpare af tjyfgods, fast det var då egentligen bara skräp. Men jag gissar gubben Westerqvist allt köper annat än några strutar gammal hopplockad metall, när han kan komma åt. Märkvärdigt nog var han

faslig att fråga nu om hvem som skickat mej, och sa, att han just inte kände sig så luten att köpa det — — det der, som ligger i paketet.»

Per hade låtit Kalle tala på och derunder följt Kalles lifliga minspel med största uppmärksamhet.

»Jaså», anmärkte han nu långsamt, »gubben Westerqvist var inte riktigt lifvad för affärn, säger du. Men han måtte ändå ha blifvit mer uppvärmd till slut, eftersom han bjöd en tjugufyraskilling mer i sista stund. Hör du, Kalle, spring du dit igen, innan han stänger, och ta de usla två och en half riksdalerna. Du får tjugufyraskillingen sjelf. Är du nöjd då?»

Om Kalle var nöjd? Han hade ännu aldrig haft en half riksdaler i sitt våld, mycket mindre kunnat kalla den sin.

Derför tog han genast paketet, sprang med full fart tillbaka och fick af gördelmakaren, hvad denne bjudit. Men när han äntligen kom hem med tjugufyraskillingen i fickan och hörde modern läsa aftonbönen, vågade han ej visa silfverslanten för sin stränga mutter. Ty då hade han måst tala om alltsammans och äfven yppa sin undran öfver, hvarifrån kusinen egentligen fått de många nya metallspikarna.

* * *

Det tycktes som skulle både säljare och köpare kommit på bättre tankar om hvarandra, ty kommersen med ny metallspik återupprepades igen. Andra gången var paketet ändå tyngre och gördelmakaren gick så långt i liberalitet att betala ända till en blå tvåbankosedel. Men Kalles provision blef ej större, utan tvärtom. Per var från begynnelsen en stor ekonom och tyckte nu, sedan kommersen väl var etablerad, en tolfskilling utgöra alldeles tillräckligt arvode.

Denna andra sändning gjorde dock Kalle ännu mera orolig och fundersam. Att Per en gång på något slumpens vis kommit öfver splitter ny metallspik, föreföll väl märkvärdigt, men egentligen inte alldeles otroligt. Men att en liknande lyckträff så fort inträffade för andra gången tydde på, att han kommit öfver något större parti redan den första.

Hvar kunde han ha funnit detta? Inte bedref fadern några affärer, så mycket var säkert. För öfrigt handlade ingen människa med metallspik i hela staden. Denna artikel var ännu så alldeles ny der på trakten, att det vore ett nonsens att antaga, hurusom något fynd hittats i jorden eller på sjöbottnen genom en slump. Så mycket hade han på fint vis listat ur den unge förhoppningsfulle herr Hedqvist, som stod i boden, der fru Pilgren hade sin handel.

Det var endast på varfvet man använde sådan metallspik och der skulle den också finnas förvarad

någonstädes inom dess område. Kalle föresatte sig också att leta reda på stället, hvarest denna gula källa flödade så ymnigt just för Per Hällberg, såsom han ironiskt tänkte i sitt stilla sinne.

Ty han kände sig äfven derjemte snart öfvertygad, att den morske kusinen inte hade kunnat komma öfver så mycken ny metallspik på ärligt sätt.

Men denna visshet både behagade och förargade honom. Kalle Pilgren var, som vi äfvenledes antydt, långt ifrån någon dum eller flepig gosse. Han blott saknade terräng för nödig erfarenhetsutveckling, på grund af det väl mycket isolerade lif, hvartill modern med sina ensidiga åsichter rörande uppfostran höll hans växande själskrafter. Ännu gick det derför lätt att lura honom oförvarandes, isynnerhet som han hade ett lifligt lynne, lätt öppet för nya intryck. Men när han väl fick tid att tänka öfver sakerna, kunde ingen narra honom särdeles länge. Sådan slags »grönhet» försvinner snart genom helsosamma reaktioner hos godartade naturer. Praktiken utträttar dervidlag oändligt mer än torra moraler.

Han blef småningom allt mer förbittrad på kusinen. Huru, den der styfve Per ansåg då honom, just *honom* förstås, vara så innerligt enfaldig, att han inte skulle draga några misstankar! Han hade naturligtvis inte vågat vända sig till någon annan af Islandspojkarne, ehuru de ej skulle ha tvekat att gå hans tjufärenden. De skulle dock snart ha osat för de och inte hållit tätt i munlädret. Men sin egen

köttslige kusin, hvars mors karaktär han så väl kände, honom hade han inte tvekat att indraga som medbrottsling. Hvarför? Jo, tydligen af det starka skälet, att han höll Kalle Pilgren för en urenkel drummel, som man kunde få till hvad som helst utan spår till räsommanger. Ty ingalunda hade Per fallit med sitt val på honom, emedan han helst unnade honom förtjensten, dertill kände han sin kusin tillräckligt.

En sådan lika listig som oförsynt hycklare, den Per! Huru hade han ej sökt pumpa honom beträffande gördelmakaren och dervid gubevars spelat den äldre, varnande vännen?! En riktig monitör — ja, en snusförnuftig förmyndare nästan. Skön ljusalf, den! Nu insåg han alltsammans. Men vänta — sådant der kräfde hämnd. Och han beslöt att lura ut honom, avslöja honom, skrämma honom samt förkrossa, förlåta, men — förakta honom för allan framtid. Joo, pass bara upp för honom! En sådan kärnpojke kunde han vara, fast kusinen och efter honom en hop andra inflytelserika slynglar skälde honom för Pille Kalgren och höllo honom för en liten mesig Gullgris!

Lifvad af dessa föresatser, begagnade han de återstående feriedagarna för att gå omkring och snoka på stora varfvet, det enda, invid hvilket man ännu börjat koppra. Han stod långa stunder nere på flottbryggorna och betraktade, huru timmermännen pålade metallskifva vid skifva ungefär som fjällen på en ofantlig fisk, och sneglade efter de verklådor med

uppstående handtag, hvori de förvarade spikarna. För att ej ådraga sig allt för mycken uppmärksamhet genom sitt stirrande, hade han med sig ett met-spö, hvarmed han stundom försökte lura några af åns löjor.

Ändtligen såg han en dag, huru två män togo sina lådor och gingo upp mot det gamla varfskon-toret, hvilket med sin högt sittande klocka, som klämtade skeppstimmermännens in- och utgång, näst Storkyrkan utgjorde den mest vördnadsbjudande byggnad för dessa okonstlade, men högeligen ordentliga arbetare. Den ene klef in och återkom om en stund med bokhållaren, en son till quartersman Boqvist, som varit anställd vid varfvet sedan pojåkåren och fått patriotiska sällskapetets medalj och ett dussin silfvermatskedar af chefen för stadens första rederi.

De tre männen gingo nu öfver spantlafven förbi den stora baspannan till höger, längs upptornade tallrötter och timmerhopar ned åt Lillån, hvaröfver här den tiden var en gammal spång, som ledde in till Nedre Islandsgatan, vid hvilken direktör Krauses gård var belägen. Ett stycke från spången låg magasinet, hvori bildhuggaren hade sin atelier.

Kalle hade smugit efter och när männen gingo in der, förstod han genast, huru Per Hällberg kunnat lukta upp metallspiksförrådet, och blef harmsen på sitt eget ingenium, därför att han ej insett det förut. Kalle fattade också genast ett djerft beslut under inflytelsen af denna piggande stämning.

Han hade nyligen varit hos sin moster och dervid sammanträffat med den fruktansvärde herr Gruber. Dennes konstnärssöga fästes vid gossens kerubansigte, omsvalladt af det rika, guldgula håret, hvarför tysken också visat sig mycket vänlig mot honom och bedt honom titta in i sin verkstad för att få taga skizzer af hans hufvud som modell till några genier i en större akterspegeldekoration.

Ehuru allehanda betänkligheter föresväfvade hans skrockfulla, barnsliga inbillning vid åsynen af den dystre mannen och ett hvitt, majestätiskt qvinnobeläte i våldsamt fladdrande, omålade lockar, som stirrade hemskt ut öfver spånorna med sina stora, döda ögon, stack Kalle dock nu oförskräckt upp sin näsa vid sidan af brotrappan och kikade in. Bildhuggarens ansigte, som blifvit ändå mulnare af timermännens bullrande genomgång, klarnade genast upp vid åsynen af denna plötsligt uppdykande kyrkengel.

»Ach, den lille kâsche fänn Krause. — Schtig mans hinein. — Na, var nit rätt, min schnelle pajker. — Sitt mans net på den kâppe in der hern. — Jack vill dich skizziren. — Så, så — — pra! Ach, så ein nettes geschicht — — sitt nur mans ganz still.»

Kalle hade helsat, klifvit in och satt sig på kubben, en afsågad pumpstock, just lagom hög åt hans ben, och gaf inte ett ljud ifrån sig, medan bildhuggaren framdrog ett ritpapper och ifrigt bör-

jade afteckna hans ansigte. Kalles ögon voro dock så mycket mer i farten åt det håll der karlarna försvunnit, hvilket lyckligtvis låg så, att han ej behöfde snegla dit och förrycka kerubtypen.

Hvad han såg, var dock inte mycket upplysande. Till venster derifrån han satt, syntes en tämligen brant, fristående trappa leda upp till vinden. Innanför trappan var en lucka uppdragen, hvilken medels en liknande trappa förde ned i källaren. Begge trapporna kunde borttagas och gods transporteras med taljor antingen upp eller ned efter behag.

Om en liten stund kommo karlarna jemte bokhållaren åter upp ur källaren, hvarpå den senare lät dem tömma verkstornas innehåll hvar för sig på en tom fläck af golvet.

Ja, dernere låg idel ny metallspik i en stor hög. Kalle behöfde nu inte längre sväfvä i ovisshet om, hvilken fågel värpte de glänsande äggen.

Sedan bokhållaren räknat samma antal spikar till hvar och en af timmermännen, lade han en bred jernslä öfver luckan, hvilken vid ena ändan hade en krampa, der slån fästes med sitt dyrkfria hänglås.

Och när Kalle bestirrade den der massiva stängningsapparaten, så insåg han äfven, att kusinens lager omöjligen kunnat hemtas *den* vägen utom genom maskopi med bokhållaren eller någon annan, som kunde skaffa sig nyckeln.

Men bokhållaren såg lika fast och otillgänglig

ut som jernslån öfver luckan. Han brydde sig ju ej en gång om, att Kalle satt derinne och blef afritad, så upptagen var han af sina mångahanda göromål.

Nej, inte bokhållaren, det var omöjligt. Men den der besynnerlige mannen, som satt framför honom?

Efter Kalles inskränkta småstadsvyer såg herr Gruber ut inemot som en sämre slusk med sin fläckiga rock och gamla, ruggiga hatt. Dessutom var han ju tysk, något som ännu den tiden på landet och i småstäderna ansågs ungefär liktydigt med skojare. Och så umgicks han ju blott hos Krauses. Den der konstmakaren, som kunde göra efter både gudar och människor, var nog också i stand att modellera en falsk nyckel. Det gick i en handvändning.

Hvilken outtömlig fond af drastisk humor ligger ej i de föreställningar naivare, outvecklade sinnen i sitt innersta stundom göra sig om okända personer och ting! Kunde vi blott meta upp några af dem ur dessa oklarnade djup, skulle nog en hop lustiga fiskar sprattla framför oss.

Föga anade väl t. ex. nu den hyperidealistiske konstnären, hvilka underliga tankar hvälfde sig uppe i det framför honom sittande, till utseendet så oskyldiga kerubhufvudet, medan han med kärleksfull pietet försökte göra de barnsliga dragen så fromma och englalika som möjligt.

Kalle ville våga ett försök, en riktigt listig förkännare, efter som den fruktade främlingen synbarligen var vid så godt humör.

»Ack, ack», började han med sin allra som sötaste babymän, »den som ändå kunde få några af dom der vackra guldspikarna!»

Herr Gruber afbröt teckningen och smålog. Hvilket älskligt naturbarn var inte den der gullockige serafimen! Huru allt hos honom andades den genuinaste, mest skära poesi! Han blef riktigt vek om hjertat.

»Willst du nåkre goltnageln zu spilen mit haffen, mein käsche, ha ha ha?» skrattade bildhuggaren. »Sehr artig. — Jach schall dich nåkre schaffen fersuchen fänn dem buchhalter zum nechsten mal du kommst fer mich zu sitzen.»

»Per Hällberg, min kusin, har väl fått en helan hög, han, kan jag tro?» inföll Kalle tvärt.

»Ah, — såå — Krauses sönschen? Najn, de intä fer hånem passen. Han fer schtur pajker mit goltnageln zu spilen.»

»Är det riktigt säkert, att Per inga fått alls?» upprepade Kalle envist, i det han spände sina blå ögon i bildhuggaren, för hvilken han ej längre kände ringaste rädsla, så glad och godlynt som denne nu såg ut.

»Ganz sickert, ja wohl, pa minne ehre», svarade herr Gruber storskrattande. »Föj, den lille pajker, så junk unt så affundsick! — Atje, geh nou heim zu deine mama. Kom mans hierher um ein par tagen, vielleicht jack nåkre goltnageln åt dich hat, mein guter kind.»

Kalle dröjde heller ej att infinna sig och fick verkligen fem stycken metallspikar af tysken, som sade sig ha köpt dem af den pedantiske bokhållaren. Han satt återigen en god stund som modell för honom, och under pratandét hit och dit, kom han till full visshet om, hurusom han hittills i sitt lilla lif aldrig haft galnare inbillning, än då han någonsin ett ögonblick kunnat misstänka den svärmiske bildhuggaren för att ha dyrkat sig ned i källaren och stulit metallspik.

* * *

Dagen efter denna sittning blef qvällen mycket mörk, kall äfven; ty nordostliga vinden satte in med allt större våldsamtet från hafvet, ju längre det led på hösten.

Timmermännen hade redan för längesedan gått hem med sina spånbördor; varfvet syntes alldeles öfvergifvet och tomt. Men Kalle Pilgren satt ännu inkrupen under den gamla, halfmultnade barkassen, hvilken, efter att i många år ha följt skeppet »Ellida» öfver verldshafven, nu låg uppdragen på stranden ett stycke från magasinet.

Inifrån kunde Per omöjligen komma åt metallspiken, derom var han nu säker. Det återstod således intet annat antagande, än att han på något behändigt vis praktiserade sig in i källaren genom utsidan.

Men dertill behöfdes mörker, beckmörker. Och därför hade Kalle satt sig i sinnet på att spionera ut honom just denna qväll.

Barkassen var djup och låg stjelpt på en underbädd af grofva timmerstockar, så att han beqvämt kunde sitta derinne utan att bli sedd, men sjelf hålla utkik öfver magasinets östra sida.

Byggnaden stod på en hög grundmur, bestående af oregelbundna stenar, synbarligen hoppassade som det lämpat sig för tillfället utan vidare konst eller ordning, ungefär likt en vanlig, simpel stenmur, sådana de uppföra kring sina vretar der i trakten. Ingen skulle bo i huset ofvanpå, så att man ej gjort sig något onödigt besvär vid uppförandet.

Det var mot denna mur Kalle nu stirrat öfver två timmar. Han började redan känna sig ruskig och äfven ej så litet andligen kuslig. Han hade understundom tyckt sig höra tassande steg knarra på det fotsdjupa tälgsplåslaget åt andra sidan åt tallrötterna till och en gång hade nattvakten i sin gamla frisrock och oundgängliga sydvest, med knölpåken under armen, stöflat förbi äfven denna aflägsna vrå.

Men plötsligt kände han sig åter pigg som en ekorre och sträckte hufvudet utom båtkanten.

En figur kom smygande öfver den lilla spången och närmade sig försigtigt magasinet, just vid den sidan, der Kalle låg så ypperligt gömd.

Det var Per. Derom fanns ej tvifvel. Han såg sig om åt alla sidor, smet tyst kring hörnet och spe-

jade framåt spantlafven. Så vände han åter tvärt om igen, smög intill muren, dröjde der kanske en minut och försvann derpå qvickt — spårlöst, som man säger.

Kalles ögon hade spikats fast vid det ställe af muren, der figuren dröjt, och han sprang genast rakt derpå. Som han anat, fann han några stenar liggande nedanför och ett hål i muren, lagom stort att krypa igenom.

Utän tvekan smög han in tyst som en liten råtta, men rörde sig ej, så fort han hamnat inne på källargolfvet. Allt detta gick för sig på en sekund. Hålets höjd var bra beräknad.

Derinne var naturligtvis ännu mörkare. Han trefvade omkring sig, men kände ingenting, återhöll andedrägten och lyssnade.

Plötsligt förnam han ljudet af steg. Men de kommo *utifrån*. De stannade. Just vid hålet på muren. Husch!

Den stackars Gullgrisen blef iskall och skälfdde i hvarje lem.

Hu, nattvakten hade sett honom krypa in! Den busen hade väl kommit stultande om hörnet i samma ögonblick. Ack, nu var han vackert i fällan! Jo jo, den som gräfver en grop åt en annan, faller sjelf deri. Här kom illustrationen med detsamma.

Gud i himmelen, hvad skulle väl hans mamma säga?!

Detta var hans första tanke. Så stor vördnad och tillit hade han för henne. Men här kunde modern ej hjälpa och rädda honom. Hon satt uppe och väntade honom, hon stackare. Den här natten skulle hon kanske få vänta längre än någon sedan hans födelse.

Han lyssnade åter. Hvad nu? Der voro *flere* utanför hålet.

De hviskade med hvarandra. Men han kunde inte uppfatta hvad de sade. Likväl tyckte han sig finna, att rösterna läto något för spåda att tillhöra de barska brandvakterne, som ännu då skramlade omkring med sina saxar.

Nu hördes ett besynnerligt ljud, men som snart blef alldeles tillräckligt tydligt för att göra Kalle ännu mera utom sig.

Sten efter sten inpassades raskt i hålet och tillbommades med inkilade mindre stenar så hårdt och stadigt, att ingen öppning skulle vara möjlig att åstadkomma der mera.

När sista stenflisan pressades fast, hördes hånande, ungdomliga skrattsalvor.

Det var Islandspojknarnes puts detta. Busynglet har sitt egna, baksluga sätt att ställa till »skoj» på.

Intet tvifvel mer! De voro instängda, inmurade, han och kusinen.

Ty att Per Hällberg befann sig derinne förut, visste han bäst. Nu hade han kommit underfund med dennes hemlighet. Men ingalunda hade Kalle drömt om, att han sjelf så der snöpligt skulle bli offret för sin egen, som han tyckte, så knepiga upptäckt.

Flera än han hade spionerat den der mörka qvällen och flera andra qvällar för resten, ehuru han ej fått nyss derom. Rörande sina små knep voro Islandspojkarne tystlåtnare än frimurare.

Inne i de uppstaplade tallrötternas fyrkanter funnos äfven ypperliga gömställen, hvarifrån man kunde hålla skarp utkik öfver hela bakre delen af magasinet.

* * *

Hittills hade allt varit tyst inne i källaren. Per var en mäktig kallblodig sälle för sina år. Han beslöt att helt lugnt afvakta händelserna, så fort han märkte, att man upptäckt det bo, hvarifrån han hittills så lättvindigt röfvat de glänsande spikarna.

Att inte någon af höga vederbörande råkat på hans gåta, framgick af det tystlåtna sätt, hvarpå man gått till väga.

Men var inkräktaren en konkurrent eller en angifvare? Han hade ej den ringaste aning om, hvem denne kunde vara; blott så mycket förstod han, att den, som andades så hastigt några steg

ifrån honom, måtte vara en pojke, emedan det ej var möjligt för någon mera vuxen att praktisera sig in genom det trånga hålet.

Men med hvilken gosse som helst af sin storlek kunde Per Hällberg nog reda sig. Derfor kände han sig trankil och hade sakta smugit längre in för att sedan kasta sig öfver den nyfikne bytingen och förfara efter omständigheterna. Hufvudsaken bestod i att ej blifva igenkänd.

Då Per likväl till sin ytterligare öfverraskning omedelbart derefter fick höra bullret utanför, började han på allvar draga åt sig öronen.

De der voro tydligen flera. Han kände igen somligas röster och kom strax på det klara med, att de vanliga metallplockarne lurat ut honom och nu ämnade antingen dela med eller förråda honom. Någon annan förmodan kunde inte dyka upp i *hans* affärsmässiga hjerna.

Men nu hände något, hvarpå han visst aldrig tänkt. Hvad var detta för ett ljud? Aha, de började stoppa igen hålet i muren.

Sådana kanaljer till pojkar! De hade hittat på ett sätt att förråda honom, utan att behöfva spela angifvare. De ämnade öfverlemna honom åt myndigheterna, instängd som en räf i sin kula. Så fin-känsliga, gubevars! Man skulle ju annars ha kunnat stämpla deras beteende som simpel yrkesafund, och sådana nedsättande misstankar ville de undvika, gubevars, dessa flottbryggsmygare.

Men deras inkrupne spejare då, som haft så brådtom att rekognoscera terrängen, skulle äfven *han* buras in? Och hvarför skrek han nu åtminstone inte åt dem och i allt tjufpojkskamratskaps namn bad dem ej glömma qvar *honom*?

Den inkomne hade emellertid aldrig gifvit ett ljud ifrån sig och ej rört sig ur fläcken.

Underligt allt det der. Per började känna sig mindre säker. Hvilken krigslist hade de väl utfunderat?

Utanför muren arbetades med tyst kraft. De pluggade och kilade af hjertans grund.

Per öfverlade.

Skulle han godvilligt låta mura in sig, som han en gång sett de gjort med en vacker qvinna på teatern, der han hade friplats i orkestern, tack vare styffadern-direktören? Vore det inte bättre att kila ut, innan de fått färdigt, slåss med de der lymlarne och försvinna?

Men han var framför allt rädd om sitt inkognito; ty naturligtvis skulle dagen derpå hela Islandet tala om, att Per Hällberg ertappats i färd med att stjäla ny metallspik.

Nej, den triumfen skulle det der traspacket inte få upplefva. Någon råd blefve det ju alltid att komma ut.

Men hvad ville väl der den tystlåtna prisen innanför muren? Var han ditsläppt för att hindra honom från hvarje försök till befrielse?

Hålet var nu igenpluggadt, antagligen så fast, att ingen möjlighet förefanns att få upp det igen, åtminstone för honom ensam.

Allt blef nu med ens åter moltyst. De hade begifvit sig hem efter sitt listiga värf, nyfikna på morgondagen eller rättare sagdt säkra om sitt rof. De skulle nog vara i grannskapet, då den öfverraskande fångsten gjordes. Islandspojkarne voro ännu inte bortskämda i afseende på skandaler.

* * *

Plötsligt afbröts den grafiska tystnaden inne i källaren genom en häftig snyftning bredvid muren. Den »Någon», som satt der, grät bittra tårar.

Såå, tänkte den känslolöse Per, såå, det var således inte på spekulation från de der du kom, din smygande lymmel. Nå, nå, nu har du fått för titta!

Att gråta kunde ej falla *honom* in. Tårar lossa inga stenar, de röra dem ej en gång.

Nej, *det* skulle allt ske med andra instrument. Ty nu hade han fattat sitt beslut.

Hade han en gång brutit sig in, skulle han väl äfven kunna bryta sig ut. Man kunde väl göra mer än *ett* hål på den der långa muren. Något så enkelt hade inte pojkarne tänkt på, de dummerjösarne.

Han skulle hålla sig stilla ännu en stund för att vara riktigt säker på, att metallplockarne gått sina färde, och derefter skrida till verket.

Per började nu i tankarna till och med småle åt hela äfventyret, hvilket han fann mera löjligt än farligt, ehuru det förargade honom, att metallspiksaffären nu kunde betraktas som skämd.

Var det inte till och med ren tur, att den der gråtande pojken smitit in så der oförhappandes? Han skulle minsann nu snart få öfva sig med att taga sig ut också. Och kanske han äfven kunde befinnas lämplig som ett slags bulvan, i fall något otrefligt skulle inträffa.

Gråten vid muren tilltog alltjemt i våldsamt, ju längre och dystrare tystnaden blef.

Jojo, desto mörare blir du, grinsibbe der, tänkte Per, beräknande i alla sina vägar.

Nej, nu kunde det vara på tiden. Han tände hastigt den lilla blindlyktan han försett sig med vid geschäftet dernere i mörkret.

Han lät ljusstrålen falla mot den gråtande okände och höll på att tappa lyktan af häpnad.

Huru? Der satt ju Pille Karlgren hopkrupen tätt intill det igentappade hålet. Nej, aldrig möjligt?! Jo, det var verkligen inte bara hans skugga.

Kors, den der morsgrisen, huru hade väl han vågat sig dit? Af alla pojkar, kända och okända, hade Per Hällberg då minst väntat sig få se kusinen

inpraktiserad nere i en källare på varfvet denna tid af dygnet.

Men Per hemtade sig genast. Känslorna fingo aldrig inkräkta länge på hans förstånd.

Jaså, din gynnare, mumlade han inom sig, du hade varit här för att spionera för egen räkning och bereda mig en öfverraskning. Och nu har du själf råkat i fällan. Skrattar bäst som skrattar sist. Vi få väl se. Det var bara af nyfikenhet och så ville du ha ett öfvertag, gubevars. Neej, min gubbe, ännu är du för kort i rocken att klämma *mig*.

Så mycket bättre, att det var Kalle. Gentemot honom behöfde han inte vara så varsam som med en annan pojke. *Han* skulle ändå inte sqvallra ur skolan mer än på sin höjd för sin mamma, och hon rände ej till stadsfiskalen, derom visste han sig säker — fru Pilgren, som höll så styft på släkten.

»Sluta då opp med det der tjutet, Pille», började han hviskande, »det blir inte någe bättre för det.»

»Åh, Per, vi bli olyckliga för all våran tid», jemrade Kalle ynkligt.

»Ja, hvem ba *dej* krypa in hit?» frågade den äldre kallt.

»Åh, Per, hur *kunde* du? — — Jag ville inte tro det, förrän jag sett det med mina egna ögon — —»

»Sett? Hvad har du sett för märkvärdigt då? Att jag smög hitin genom en kattglugg — —»

»Åh, försök inte svänga *dej* — tänk på råd-stufarstun!» snyftade Kalle, som i andanom redan

lhaft främför sig denna fruktade lokal jemte tillhörande personager, omvexlande med sin mors förtviflade ansigte.

»Åt fanders med rådstufarstun, din dumsnut!» ropade kusin Per otåligt. »Tids nog att ulå om sånt der, när vi ser, att vi inte kommer härifrån.»

»Hvad för slag? Tror du då vi kan ta oss ut igen?» frågade stackars Kalle med glad förvåning.

»Visst kan vi det, bara du är lugn och inte sjåpar dig så dant, din kratte. — Låt oss strax titta oss om efter instrumenterna. De der uslingarne trodde dom riktigt hade satt lås för lädersäck; men dom glömde, att man kan peta flera hål på en mur än bara ett. Usch, såna tjockskallar!»

Trots sin afsky för kusinen, som ju rent af visade sig vara en förstockad brottsling, kunde Kalle dock ej undgå att lifvas af denna galgooptimism.

Alla moraliska hänsyn ha en märkvärdig benägenhet att vackla inför begäret att komma ur en farlig knipa. Andra lika goda gossar som Kalle Pilgren skulle ha strukit flagg vid ett liknande tillfälle.

Detta klingar ej mycket romantiskt och följaktligen mindre vackert. Men nog är det mer öfverensstämmande med sund menniskonatur, än om Kalle nu hade börjat en föreläsning och sökt bibringa kusinen den mer upphöjda föreställningen om det rätta i att sitta kvar och resigneradt mottaga straffet för sitt grofva brott emot eganderätten och det simpla hyckleriet gentemot honom sjelf.

Den brutalt praktiske Per, som aldrig skulle ha kommit att tänka något ditåt, äfven om han varit sonen till en methodistpredikant, snokade nu rastlöst omkring i källaren med sin blindlykta, ibland dock sneglande med lystet öga åt de fina lådorna med metallspiken, hvilken han nu väl nödgades säga ett evigt farväl. Till slut upptäckte han bakom en hög skakagnar ett par jernspett och några drefkilar, splitter nya, präktiga verktyg.

»Se så der ja», hviskade han gladt och förtröstansfullt, »de här pjeserna ä ju alldeles som dom vore bestälda. Det är ändå en tröst att befinna sig i en materialbod vid ett sånt här kitsligt tillfälle.»

Han började derefter syna muren mycket noga. Det föreföll Kalle som om kusinen vid denna granskning förrådde en väl grundlig sakkännedom, hvilken åsigt kom honom att ovilkorligt draga sig från hans sida.

Ändtligen bestämde sig Per för ett ställe, hvarest stenarna voro mindre och mer hoppackade. Der skulle genombrottet ske.

Lyktan ställes nu på en låg kista, så att skenet föll på den utvalda punkten.

Arbetet gick hastigt och lätt, vida lättare än Kalle förestält sig. De lyssnade ibland, om något misstänkt utanför skulle höras. Men allt förblef tyst. Nattvakten begaf sig blott sällan till denna aflägsna del af det vidsträckta varfvet.

Nu var hålet så pass stort, att de kunde krypa ut. Stenarna hade sakta släpts ned på andra sidan. Ty öppningen måste naturligtvis tilltäppas igen, så att inga rubbningar kunde märkas.

Denna del af befrielsen var den farligaste. Per visste det bäst, som första gången han gjorde i metallspik var på vippen att bli gripen, när han skulle återställa murens yttersida.

Han öfverlade med sig sjelf ett ögonblick, innan de företogo utstigningen. För samtidigt genom Pers illmariga hufvud någon extra plan för någon viss situation? Vi vilja för den framskridna, långsamt förädlade meniska naturens skull icke gerna antaga en så ful förutsättning. Men alldeles säkra äro vi inte ens ännu i dag. Ty man kunde vänta sig nästan hvad som helst ur denna sällsynt dyiga själ.

Visst är, att Per beordrade sin yngre kusin att hålla utkik vid nordöstra ändan af magasinet, hvilken låg närmast till det egentliga varfvet och hvarifrån man fortast kunde upptäcka, om nattvakten nalkades under någon af sina ronder.

»Det är så godt du går fram till knuten der och håller korppluggarna öppna, medan jag pluggar igen hålet», hviskade han, just som de kröpo ut. »Dertill behöfs inte mer än en och jag gör det fortare än du. Hvissla till lågt, om du ser någon komma hitåt. Jag ska ställa öronen på spets.»

Kalle, som med jublande glädje åter kände frihetens luft uppigga sina nyss så nedstämda lifsandar,

nickade god mening och skyndade utan tvekan att intaga sin utkikspost.

Magasinet var, som sagdt, en lång byggnad, hvilken alldeles förtog utsigten öfver den vanliga varfsvägen från södra sidan.

Kalle smög fram längs östra gafveln. Han hade kommit till nordöstra knuten och vände just om hörnet, då han plötsligt hamnade rakt i famnen på en figur, som tyst seglat fram öfver spånlagret, tack vare sina gamla finnpjexor.

Denna omfamning hade å ömse sidor skett så oväntadt, att bägge parterna nästan kände sig lika förbluffade.

Men Kalle, som var en mäktigt pligtrogen ungdom, glömde ej att utstöta en hvissling, i häpenheten skarpare och vida mera gäll än som behöfdes. Ångesten förlänade läpparne kraften af en ånghvissla.

Naturligtvis var det nattvakten; ingen annan stöflade omkring på varfvet denna tid af dygnet. Han hade gripit om bakre delen af Kalles hals med sådana jernfingrar den menniska blott får, som tillbringat ett långt lif med att hala styft i brassar och handskas med hård segelduk.

»Hve kan en tocken karl ha för sej mån tro så här dags på dan härnera i bugterna?» sporde vakten, klämmande den mjuka halsen med ett visst välbehag, medan han spanade åt alla sidor.

»Hvem? Jag?» kippade Kalle under ett manligt försök att hålla lipen tillbaka. »Jag har ingen-

ting för mej, jag inte. Jag ska gå hem till min mamma, jag — —»

»Ja, sen i sommar, ja. — Hör du, hvem mysslade* du åt, munsjör Snus?»

»Jag måtte väl få hvissla när jag vill, utan att behöfva fråga någon om lof», förklarade Kalle, ruskande på sig.

Nattvakten hade kanske ej fullt klara begrepp rörande sin myndighet i detta hänseende, utan föredrog att tiga, men tog skadan igen genom ett andra kniptag om Kalles arm, hvarefter han gjorde helt om med denne och sköt honom framför sig åt det håll, hvarifrån han kommit.

När de befunno sig på andra sidan af magasinet igen, syntes ej ett spår af Per Hällberg. Allt var tyst och stilla.

Lyckligtvis var det fortfarande också aldeles nermörkt. Skulle nattvakten ändå upptäcka skavanken i muren? Per hade omöjligen kunnat hinna stoppa till hålet.

Kalles lilla hjerta pickade af djup ängslan, medan han omildt knuffades fram af den hårdhändte karlen.

Nej, han märkte ingenting ovanligt, utan fortsatte marschen förbi och i riktning mot stranden af Lillån. Han ämnade väl aldrig dränka honom som en kattunge, den der grofhuggaren med jernfingrarna?

* Myssla = hvissla. Provinsialism i Norrland.

»Nej, hör nu, håll!» jemrade Kalle. »Jag vill hem till min mamma, jag, och det går inte den här vägen, ser han. Släpp mej, för jag ska öfver Stora Holmbron. Jag vill hem, hör han då!»

»Ja, om du dröjer, din harkranker dej. Du får nöja dej med att koja i beckhuset så länge, tills vi kan se oss omkring på morgonqvisten och jag hinner obsalvera hve du gjort för grus här», förklarade nattvakten så peremptoriskt som hade han varit sjelfva stadsfiskalen.

När de anländt till den lilla tegelstuga, hvilken begagnades till beccakning och som låg alldeles vid åstranden i anseende till eldfarligheten, öppnade nattvakten dess tunga, gnisslande jerndörr med en af de många, stora nycklar, som skramlade vid hans bälte.

Kalles förskräckelse nådde nu sin höjd. Så öfvergifvet förtviflad hade han ännu aldrig känt sig under sitt unga lif. Det der stötte ju allvarsamt på rådstufarstun.

Nattvakten skuffade in honom, drog till dörren och strök eld på en tändsticka.

Detta var egentligen ett drag af mensklighet. Nattvakten ville anvisa Kalle någon plats att ligga på, så att ej morgonen skulle finna honom fastbeckad vid hår eller kläder, något som verkligen händt och förorsakat diverse omildare trakasserier än mången kanske vill förmoda. Så mycket hade gubben sett, att pojken besatt ett riktigt Absalons hår. Och gamle Högman var på sitt sätt en försigtig man.

Rummet var inskränkt till blott utrymme för de allra nödvändigaste rörelserna kring den stora bekgrytan, och slamsor af stelnadt beck funnos öfverallt kring golfvet. De behöfde blott uppmjukas af kroppsvärmen, dessa tjocka moucher, och vips sutto de der!

Sedan Högman försigtigt lyst sig kring, fick han syn på en jernblecksplåt, hvilken begagnades vid de riskabla tillfällena, då grytan »båsade» öfver. Han lade den på golfvet med den beckiga sidan nedåt.

Om Kalle kröp ihop bra, kunde den der pjesen tjena till kojplats, menade nattvakten, som sjelf så ofta tagit sig en lur på hårda däckat eller bara förluckan.

Kalle tjöt ynkligen. »Ska jag ligga på en plåt?» snyftade han förvirrad. »Mammas bakelser ligger på plåtar, dom, men inte lägger man väl gossar på en plåt, inte.»

»Det var då tusan till pojke att gapa! Det bör för längesen vara såna ders tid att koja nu, och på sämre don har jag sofvit ovaggad», muttrade gubben och steg utom dörren, i det han åter skramlade med nycklarna.

»Ack, gå då inte ifrån mej! Jag vill hem till min mamma», klagade Kalle så hjertslitande, att det bort röra stenar.

Gamle Högman var nu långt ifrån någon hård man, trots sitt bistra ansigte under den oundgängliga sydvesten, hvilket plagg besitter en märkelig förmåga att förvilda folks utseende.

Han mumlade något och tände ännu en sticka, vid hvars sken han tog sin lille fånge i närmare skärskådande.

Gubben studsade synbart vid åsynen af detta fina ansigte med sina stora, oskuldsfulla ögon, nu dubbelt rörande genom de ymniga tårarna.

Kors, en sådan nattfågel hade han aldrig fångat! Tydligen var detta ett bättre mans barn.

Förbluffad frågade han så mildt han kunde stämma ned sin hesa röst: »Hve heter du, min gosse?»

»Jag heter Pi-il-igren», snyftade Kalle.

»Pilgren — — Pilgren? Körs i alla tider, du är välan aldrig son till kapten Pilgren, som förlorte för några år sen?»

»Jo, det var min pappa, det.»

»Hå, bevara mej väl, kan han ha en så liten pojke? Ja ja, tro mej, slägtas du inte på'n ock», fortsatte Högman, tändande en tredje sticka och tittande bättre efter. »Jag minns välan far din, jag, och mor din med för reksten. Hon följde med Arethusas första gången jag segla' med honom som matros. Han var en galanter karl, var han. Och din mamma med för reksten. Dom tycker inte om kaptensfruar ombord, men hon stälde aldrig till någe sattyg, inte. — Kom ut, du, min gosse, och gråt då inte så ohaskligt, liten. — Gissar inte *du* gjort någe hyss, hva?»

Kalle hade genast återfått sitt goda humör.

Gubben var ju alldeles öfver sig gifven att ha tagit in honom i beckhuset. Jo jo, mamma, hon kunde inge dem respekt, hon! »Det går ju an att se efter i mina fickor», anmärkte han ifrigt.

»Åh, det var inte meningen», skrockade gubben med ett dristigt försök till skratt. Han var nästan skamsen öfver sitt nit. »Pallra dej nu hem vackert och du behöfver just inte skriva mamma på näsan, att gubben Högman tänkte sätta in dej i beckhuset, förstår du.»

Jo jo, det var nog för mammas skull han blifvit så der mjuk i en handvändning.

»Ja, men då ska också Högman lofva mej att inte tala om för någon, att *jag* varit här så sent heller», förklarade Kalle, som kom ihåg Islandspojkarne och visste hvad de gökarne skulle gå och spetsa på de närmaste dagarna.

»Du kan vara så säker, jungster. Jag märker du brås på far och mor din i humöret med, bara du fick vind i seglen. Godnatt på dej och far inte illa med dej, din tobisse.»

»Godnatt, gubben Högman. Han skall få min bästa bakelse, när vi råkas härnäst!»

Kalle kilade nu det snabbaste han kunde öfver Holmbron. Men så fort han kommit ett godt stycke på andra sidan varfvet åt staden till, vek han hastigt af i en gränd och sprang direkt mot mosterns gård.

Den tiden fanns ej ett enda hus på hela Islandet, som någonsin stängdes, och troligt är, att intet ens

hade lås för porten, hvilken tillslöts medels en klinka och på sin höjd var försedd med regel på insidan.

Hela huset var nu visserligen försänkt i mörker och tyst som ett grafkor; men Kalle visste bäst, att Per inte kunde ha hunnit somna ännu.

Han kände husets alla vinklar och vrår så noga, att han snart stod utanför kusinens dörr, hvarpå han klappade sakta.

Ingen svarade.

Åhå, tänkte Kalle, du har nog hört, men vill inte öppna, för du vet, att det är jag, och tror, att det kommit beck i vällingen. Men den här gången ska du inte lura mig och jag ämnar ej råka i obehag för dig mera.

Han hade nu fattat sitt beslut att ej låta kusinen begagna sig till lekboll vidare.

Han knackade åter något högre och bifogade strax derpå i undertryckt ton: »Pti, Per, öppna då, det är ingenting farligt, ser du. Men jag måste bums tala med dej, förstår du.»

Dörren öppnades nu sakta på glänt och Per stirrade försigtigt ut med sina kattögon. Derpå drog han hastigt in Kalle och stängde åter dörren, skjultande för regeln.

»Hvad vill *du* så här sent?» frågade han som om de ej träffats under minst fjorton dagar.

»Se så, gör dig nu inte till igen, som du brukar», svarade Kalle käckt. »Nu lurar du mej inte mer. Det lyckas inte, ser du — —»

»Äsch, åma dej inte, ynkrygg! — Kan du inte trycka ur dej, hvad du menar med att smyga hit midt i natten och väcka opp en i ens söta sömn, hvad?»

»Jaså — ja, du är dej lik, du. — Men nu skall jag säga dej, att derest du inte genast smyger dej ut och ner till magasinet och ställer i ordning muren igen, så kommer polisen och hugger oss i morgon, och då vet du nog, hvem som får sota mest, om jag bara vill tala, och *tala gör jag*, derest du inte går tvärt på skifvan», förklarade Kalle bestämdt.

»Sa *du* ja», mumlade den ondskefulle kusinen med sin vanliga öfversittareton.

Derefter funderade han en stund, oviss om han skulle fortsätta med att ingenting låtsas om hela saken vidare. Men alldenstund det var säkrast att få reda på, hvad som inträffat på varfvet efter den häftiga hvisslingen, beslöt han sig för att lista äfven den omständigheten ur Kalle.

»Hvarför kom du inte förr och gaf mej besked? Jag sprang inte så långt och stod och väntade på dej en lång stund», ljög han med sin tvärsäkra röst. »Hvarför hvisslade du så skarpt; det stod väl inte om lifvet heller?»

»Nattvakten fick tag i mej vid knuten, innan jag hann se honom, så nu vet du det. Kors, att du, som stod och väntade på mej, inte såg det? Åhnej, du hade allt schappat din väg, du, allt hvad tygen höll. Kom inte med sådana dalkarlar åt mej mer. Vi gick till beckhuset, ser du», förklarade

Kalle triumferande. Ty beckhuset låg på samma sida om magasinet, dit Per borde ha sprungit, om han ej gnott direkt hem.

»Hvad skulle ni i beckhuset och göra?» frågade Per, som kände sig röjd. »Skulle ni sätta på kitteln, hvafalls?»

»Kanske det, för att koka lite beck att släppa i din välling. — Men nu har du ingen tid att prata, Per», fortsatte Kalle med stort allvar, »för nu kan jag säga dej, att nattvakten vet, hvem som brutit sig in i magasinet, så fort han får se hålet, och det upptäcker han nog, bara det blir dager.»

»Du måste väl inte vara så stort fä, så du gått och sqvallrat för Högman, att jag varit der heller?» hväste kusinen, våldsamt nypande Kalle i örat.

Kalle ryckte sig lös, kokande af raseri.

»Jaså», flämtade han, »du tror då, att du — — att jag — — att du kan få skicka mej att sälja hvad du stralat,* att du får bryta dej in för att strala mer och låta mej stå i sticket för alltihopa?! Neej, nu är allt slut mellan oss, du, så mycket du vet det. Åh, sanningen ska komma i dagen, var du säker! Mamma ska få veta hela rasket, och får jag min varma mat, blir din ändå varmare, det kan du lita på, så lång och styf du är.»

Den kallblodige Per Hällberg hade låtit sin unge kusin pumpa upp hvad han bar på hjertat. Det gjorde honom visserligen föga, hvad Kalle tyckte

* Förvridning af verbet stjäla.

eller inte tyckte. Den lille kusinen var ju blott en fattig gosse, hvaraf han visst aldrig kunde draga någon nytta. Men sin moster hade han deremot alltid varit rädd för. Hennes väsen, kraftigt och resolut, imponerade på honom. Äfven visste han, att hon egde ett stort inflytande öfver hans mor, isynnerhet sedan denna fått vissa skäl att ångra sitt andra experiment med hymens bojor. Det hotade att bli ett förfärligt spektakel, om mostern lade sig i spelet.

Men Per var en hersklysten gåpåare, som visst inte kände lust att ge efter, om han såg sig någon möjlighet att lyckas genom andra medel.

»Prata nu inga dumheter, Pille, utan tänk på hvad du gör» började han åter morskt. »Jag ska tala om för dej, din Gullgris, att mor din skulle tacka dej så lagom, om du stälde till, så att du komme i klistret. Det skulle föra henne till gravens brädd, så noga som hon är om sitt goda namn och rykte. — Kan du då inte få i din lilla hönshjerna, att du skulle få stuta för alltsammans, om det här blefve känt? Det var ju du, som gått till gördelmakaren och sålt metallspiken. Westerqvisten har jag aldrig varit hos, och, om du också säger, att du gått dit för min räkning, kan du inte bevisa det, Grisen min. Nej. — Så der vid lag tar du allt glims. — Har nattvakten sett mej, kanske? Neej, men dej högg han i hampan, och när han får syn på hålet i muren, så ska han tänka på *dej*, men aldrig på mej, förstår du det, hvad?»

Kalle skalf alltjemt af förbittring. Han insåg allt der der lika bra som den äldre kusinen och kände tårarna stiga upp i ögonen vid den aggende förmimmelsen af, att det onda skulle stå så segervisst och hånande mot det goda; lögnen triumferande och sanningen vanmäktig.

Men plötsligt lyste en tankeblixt upp hans pigga hjerna, i hvars sken han upptäckte ett vapen, kraftigt nog att med ett enda slag genomhugga Pers så skickligt hopfogade lögnvisir. Han kände sig dervid som en ny Tolfte Karl. »Hur svenska stålet biter, kom låt oss pröfva på. Ur vägen, moskoviter!» sjöng det inom honom.

»Hvad du nu sagt visar tillräckligt, hvilken nära släktning och barndomsvän *du* är», yttrade han högt och med en märkelig värdighet för sina år. »Du behöfde inte ha yppat, huru du tänkte uppoffra mej, som du bäst vet är alldeles oskyldig, för att draga dej ur knipan. Jag har nog ändå sett hvad *du* går för. Men det finnes en Gud öfver oss alla, Per — —»

Kusinen ryckte på axlarna. »Ingen predikan!» mumlade han.

»Usch, du borde blygas!» fortsatte Kalle med djupt allvar. »Joo, du, Gud ser och vet allting och styr nog allt också till det bästa. — Du har visst glömt en småsak ändå. Islandspojkarne, som stängde in oss. Och jag tror, att det är det viktigaste af hela det här eländet. För dom låg bestämdt gömda

i tallrötterna alldeles der du smög förbi, och så nära gick du, att dom skulle ha varit blinda allihop, om dom inte känt igen dej. Men mej, som låg under barkassen och kom med fart springande från andra sidan, mej hade dom nog svårare att dra känsla på. Det kan ju hända, att dom också visste, hvem den andre var, *men alldeles tvärsäkert är det, att dom kände igen dej, Per,* och det hvar eviga en.»

Den äldre kusinen kunde ej undgå att inse den öfvervöldigande vigten af detta indicium och gaf med ens tappt. *Honom* kände Islandspojkarne nog och hatade honom bittrare än något annat menskligt. Men naturligtvis borde några vidare förklaringar ej komma i fråga från en så stram matador till denne pygmé.

»Spring du för all del hem till din mamma», hviskade han derfor öfverlägset. »Brygg och baka du, bäst du gitter; men ingen ska kunna se hvar hålen i muren varit, någon af dem, det ska jag bli kucku för. Sedan må du och det fördömda Islandsynglet prata så mycket ni orkar. Hvem tusan bryr sej i, hvad såna der tjufpojkar ramlar om, tror du? Se så, däng i väg, din kelgris, annars ska jag min-sann sätta fötter under dej!»

Denna sista hotelse var då tämligen öfverflödig, ty Kalle befann sig redan i trappan, skyndande bort med snabba steg.

Han kände sig nu lätt som hade han haft vingar och nattens ruskiga äfventyr blott varit en otäck

saga, berättad af någon vänlig grannnumma, medan hon rörde i korngrynsgröten. Ty han ämnade hvarken fördölja eller ljuga ihop något för sin mor, utan lägga allt på hennes hjerta, låta henne döma i saken efter godtfinnande och mottaga hennes straff utan att knota. Ack, hennes bannor voro som manna mot det onda ute i världen!

Ty hans barnasinne törstade efter tröst och en gudfruktig moders fasta försäkringar om, att »det goda segra skall till slut», som han hade läst i sin första premiebok.

Äfven beträffande upptäckten af rubbningarna i muren var han lugn. Ty han hyste en lika obegränsad lit till kusin Pers färdigheter som han afskydde hans karaktär.

Och gubben Högman upptäckte heller ingenting misstänkt morgonen derpå och teg äfven med mötet vid magasinet.

Förgäfves hade en mängd pojkar, barfotade och livvade, samlat sig i ovanligt tidiga grupper kring gamla båtar och tallrotsstaplar. Deras otvättade ansigten blefvo allt längre och ledsnare, ju mer solen steg och de ej skymtade någon oppstakelse* der vid magasinet, hvilket de hela tiden betraktat med sina små, skadeglada ögon. Till slut måste de bege sig hem för att fylla magarna med sitt obligata »strömming och potatis». *Det* kunde ändå ej hända under middagen.

* Ovanligare uppträde. Provinsialism.

Men äfven under hela eftermiddagen hände ingenting märkvärdigt i källaren under magasinet, liksom det aldrig sedermera förekom något värdt att undra öfver nere i detta dragiga lokus, som några år derefter blef lågornas rof.

Men länge gick öfver hela nedre Islandet en mystiskt-diabolisk historia om Per Hällbergs inmurande, och vidskepligt folk hördes mumla, att dennes tidiga, hemska död från sin sedan samlade rikedom och goda sociala ställning hade ett naturligt eller snarare ett öfvernaturligt samband med denna sägen.

Ty med Hin kunde man då ännu göra kontrakter.

Kalle Pilgren som egen skeppare på skutan.

Utom den der lifsfarliga dopningen vid sprutmönstringen, fanns det dock för enkefru Pilgren ett kanske ännu starkare skäl att hålla sin gosse från all närmare beröring med det våta i stort. Hennes man hade nämligen blifvit »borta», såsom det hette, med fartyg och allt. Kapten Pilgren hördes ej mera af sedan han lemnat Pernambucco med skeppet »Aurora» för att gå öfver till Hamburg. Denna hafvets mörka tragedi hade efterlem-

nat ett så starkt intryck i hennes annars monotona, jemna lif, att hvarje erinran om sjön blef förbunden med fasa och olycka.

Men ehuru tiden visserligen icke läker *alla* sår och enkefru Pilgren aldrig på sitt använde umgängeslifvets och nöjenas antiseptiska medel, blef det dock i längden omöjligt att hålla sonen från att fara ut på den närliggande fjärden, alla ungdomars förnämsta söndagsnöje. Hennes gamla sorg måste gifva rum för sonens unga lifsglädje, likasom solstrålen bryter sig fram genom molnslöjan.

Kalle hade lemnat den lärda vägen, kom tidigt i handel, förtjenade nu sjelf sitt bröd, och ehuru han bodde hos modern, var han alldeles oberoende af henne redan vid konfirmationen. Först vid sjutton år — då han dock ej redan tyckte sig ha blifvit en så hel karl som våra dagars gulnäckbar pläga ge sig fasoner att vara — ryckte han emellertid fram med en inbjudning till sin mor på en lusttur med bogserångaren »Widar», sannolikt uppkallad efter den tyste åsaguden, därför att han var dubbelt så stark, men blott förde fjerdedelen så mycket väsen som gamla »Energie».

Det var en strålande midsommardag. Båten låg der löfpyrdd vid stenkajen, musikkårens glänsande messing lyste fram ur ruskorna från aktern, vattnet var lugnt som en qvarndam och den sjuttonårige sonens ögon blickade fulla af längtan och ungdomslust ut öfver åns krökningar — —

Mutter *kunde* ej neka, och när de sedan oskadda kommo hem, stod färden dit ut förbi de många vackra holmarna så »ljuflig», som hon uttryckte sig, för hennes minne, att hon vilkorligt upphäfde vattenförbudet och lät Kalle följa med några »sjösäkra» bekanta på segelturer, då vädret såg stadigt ut.

Fru Pilgren hade nämligen under senare åren haft några logerare, som om vintrarna läste på sina skepparexamina i navigationsskolan; och var det egentligen genom dessa raska gossar, hvilka alltid bringade sonen torr och välbehållen hem igen, som Kalle till slut fick obegränsad frihet att fara ut på böljan.

Bland dessa navigatörer hade han särskildt blifvit förtrolig med Richard Möller, en veritabel sjömansdandy, som efter hemkomsten från en treårig tur fått ett litet arf och inte hade hjerta att lemna stadens vackra flickor, så länge han egde en slant på fickan. Men fram på eftersommaren befanns omsider försäljningssumman af gårdshalfvan totalt bortdunstad, och för att spara åtminstone på afskedets smärta från diverse karestor, beslöt Möller smita sina färde »för run»* med en engelsk bark, hvilken tillfälligtvis behöfde en man öfver till London. Han hade goda skäl, påstod pigsqvallret, att inte lemna något spår efter sig i kölvattnet.

Kalle kände ingenting af dessa Don Juans-historier, men Möller anförtrorde honom deremot, att

* Förhyrning för ett visst belopp till en viss hamn.

han hade åtskilliga manliga björnar och andra svårigheter. Han egde inte en vän i hela vida världen, på hvilken han kunde lita, med undantag af Kalle, suckade denne skansens gifne sprätthök, och därför ville han ej ha någon med sig, när han skulle gå ombord, annat än Kalle, egentligen för att taga tillbaka båten, med hvilken sakerna skulle fraktas. Vädjandet till den sanna vänskapen skedde heller inte till någon ovärdig, ehuru Kalle väl visste, att modern aldrig skulle ha tillåtit honom göra denna utfärd, derest hon vetat, att han skulle bli ensam på återfärden ända från fyren.

Men »hvad ögat ej ser, det gråter det inte åt», och fru Pilgren tog ett vänligt och lugnt farväl af sin logerare och son, i tanken att den förre, som hade så många styrmansbekanta, väl komme att ledsagas af ett större sällskap, när han nu ändtligen skulle »gå för godt», som det heter på sjömansspråket.

* * *

Söndagsmorgonen d. 26 Augusti anno 1861 syntes ett fruntimmer i ofantlig krinolin stå melankoliskt spejande ute på den udde, vid hvilken »Storån» faller ut i fjärden. Och den, som spionerade något nogare, kunde äfven upptäcka två andra, anspråkslösare klädda unga qvinnor, förstulet framtitande mellan de nyupplagda plankstaplarnas oregelbundna gator.

Snart sågs en liten båt komma kilande för den friska landbrisen genom östra Lillåminnet, hållande kurs på »Kohålet», den smala öppning i pålverket, hvilken då förde ut till stora farvattnet. Oaktadt afståndet ej var så kort, syntes dock samtliga fruntimren »dra känsla» på den person, som satt vid roret, ehuru han icke ett ögonblick vände på hufvudet.

Ty Richard Möllers förnämsta dragningskraft utgjordes af ett ovanligt rikt hår, hvarpå man ännu satte alltför stort värde den tiden än att nännas stubba af lockarna till svålen. Ack, detta svällande polkahår, huru hade ej deras arma hjertan klappat, när den krusiga massan genom pomada tvingats hop till en glänsande valk öfver rockkragen, inte olik en försvarlig bräckkorf, som nyss kommit ur stekpannan!

Jo, det var *deras* Richard, som nu gled bort med vestanfläkten, hvarom han så många gånger sjungit de mest förledande sånger! Den falske — och nu for han der på böljan den blå, utan så mycket som ett enda hyss till afsked. Hvilken trolös gök, hvilken tiodubbel bof!

De arma bedragna, som hittills blygsamt stått bakom plankstaplarna, rusade vid denna anblick utan hänsyn fram mot sjelfva ändpunkten af den tidens kaj, viftande med oklanderliga söndagsnäsdukar, till mäktiga stor indignation för den krinolinomgjordade damen, hvilken befanns vara ingen mindre än första

uppasserskan på den af navigatörerna särskildt omhuldade källaren »Mörtbo».

Dock förmår olyckan, då hon är gemensam, utjemna äfven de längsta sociala afstånd, och därför syntes snart dessa öfvergifna bilda en gråtrio, med de våta näsdukarna då och då viftande helsningar efter den allt snabbare bortilande båten. Men Richard Möller, den hårdhertade, glömsk af hvarje ljuft minne, döf för all denna smärta, såg sig ingen gång tillbaka, utan gnolade sorglöst på den förbistrade travesteringen:

»Så far du well, kom aldrig mer igen»,

medan han låtsades vara ytterst uppmärksam att passa på skotet för den nyckfulla, akterliga vindens kastningar.

»The Pilgrim» låg ända ute vid Gråberget, ett godt stycke bortom fyren, så att det blef en lång och treflig seglats för Kalle, som förr med båt aldrig varit längre än på yttre redden.

Ombord var allt lif och rödhet brådska. Man tog in sista plankorna till däckslasten ombord och riggade till den s. k. »Kobryggan». Möller frateriserade snart med sina nya »chums» och Kalle blef inbjuden i »ruffen» att »skaffa», hvarvid han trakterades med det kraftigaste oxkött han någonsin ätit, ehuru han nog tilltrorde sin mamma att ha kunnat anrätta det bättre, halfrå som han tyckte roastbeefen vara.

Ändtligen slog afskedstimmen. Skeppet var nu klart till afsegling och Möller måste gå upp för att kasta loss segeln. Den beundrande Kalle kände det fukta i ögonen, men höll sig som en man.

En duktig handtryckning och så »Lycklig resa!
— Du skrifver väl?»

»Det kan du slå dej i backen på, min gubbe lilla! Helsa mor din och alla fästmöarna, men lemna dem inte min nya adress.»

Kalle gick genast ned i båten och sysslade ifrigt med segeln för att söka dölja sin allt starkare rörelse, egentligen för sig sjelf. Han ville vara »fast», som det heter i romanerna.

* * *

Vinden höll sig fortfarande vestlig, men möjade småningom mot qvällen som den nästan alltid gör denna tid på året, för att sedan lemna rum åt sjöbrisen, hvilken sätter in friskt till en början. Hade Kalle dock varit mera sjöman, skulle han lagt märke till en mörk rand, hvilken nu långsamt började höja sig från horisonten i norr. Men antingen han såg den och anade »innebörden» eller ej, så var inte Kalle Pilgren nu bang för några molntappar.

Det var ju i dag han första gången skulle bli ensam skeppare på skutan. Han hade visserligen, som sagdt, många resor plöjt fjärden med andra, men ännu aldrig skött manövern undantagandes någon gång han tiggat sig till att få hålla i roret en stund.

Annars hade han måst nöja sig med att hala öfver fockskotet vid vändningarna. Men nu föresatte han sig att göra hemfärden så lång som möjligt, eftersom båten ju ändå var hyrd för hela dagen.

Derför gjorde han först några korta slag fram och åter, för att sedan följa med skeppet ett stycke, vinka ytterligare ett farväl åt sin bortseglande vän och sedan ha en längre kryssning in till staden.

En riktig jubelsegling för hans unga sjömansgry! Båten, en liten f. d. engelsk skeppsjoll med fina spant och ytterst tunn bordläggning, gled lätt öfver de små vågorna, så mycket lättare och snabbare som den nu var alldeles utan barlast, sedan den befriats från kojkläderna och den tunga sjökistan. Inte så mycket som en sten fanns numera i den. Jollen skar genom vattnet likt en delfin. Åh, så härligt! Blås, Kajsa!

»The Pilgrim's» gångspel började slamrande draga upp ankaret och snart sköt hon litet fart. Det ena seglet sträcktes efter det andra, och Kalle föll af, följande henne ett godt stycke, tills han äntligen steg upp i aktern och svängde mössan till ett sista farväl åt Möller, som i detta sista ögonblick — tårögd, den mesen! — stod vid läringen och viftade af alla krafter.

Nu vände Kalle jollen för bidevind och låg der och flunkade. Vinden dog ut allt mer, och han hoppades just att få se den kantra om till »aftonbrisen från sjön» för att sedan kunna makligt länsa

in, ty det började redan skymma. Många båtsegelare, som äfvenledes återvände, ströko också masten och togo till »granseglen». Men en så simpel åtgärd som att ro ville Kalle Pilgren visst inte tillgripa första gången han agerade kapten.

Han hade under denna långsamma kryssning knogat sig upp ungefär till yttre redden, då han varseblef en ovanligt stor båt komma från staden, rodd af minst ett halft dussin åror. Synbarligen var den full af folk, som skrålade dessa ohyggligt fula amerikanska matrossånger, hvilka våra egna gastar framför allt skyndade att lära sig, såsom höjden af fullkomning i engelskan.

Skeppsbåten kom rusande fram med stark fart och snart var den tvärs för Kalle, som satt der otåligt lekande med rorpinnen. Ty nu var det inte så mycket vind, att jollen ens styrde.

Han befann sig ännu ett godt stycke från främlingen, men väl inom prejhåll. Det var tydligen besättningen från det stora amerikanska fregattskeppet, som låg ute vid Gråberget med bomull till Strömsbrofabriken.

De voro kända för sin tygellösa vildhet, när de hade sina landgångsdagar, dessa amerikanare från de ståtliga bomullsskeppen, och det var knappt exempel på, att ej hvarje sommar en stor del af de der laglösa sällarne utmärkte sig för vilda slagsmål, hvilka gåfvo stadens fåtaliga polis mer att skaffa än

till och med den tidens vilda hästmarknader vid Södertull.

Men Kalle Pilgren kände ingen fruktan och önskade sig blott en frisk kuling för att visa de der högröstade gökarne, huru han kunde segla. Han lade upp ena benet vårdslöst på lovarts toft och betraktade öfverlägset den framilande båten.

Plötsligt hördes ett hest »Boat, ho!» dundra från mannen, som satt vid roret.

Som ingen annan båt fanns närmare än hans, förstod Kalle, att prejningen måtte gälla honom och ryckte till. Hvad kunde dessa främmande gynnare väl vilja honom?

Han hade visserligen ej läst engelska i skolan, men lärt en smula matrosengelska af moderns logerare, som skattade denna sin färdighet mycket högt, i likhet med mängden af våra sjömän.

»Boat, ho!» ljöd det åter, skarpare och mera myndigt.

»Hallo!» svarade Kalle, egentligen blott för att låta dem höra, att han ej vore någon vanlig söndagsseglare.

»I say, you got any brandy, have you?» sporde mannen akterut med en stämma, som tydligen förrådde, att innehafvaren redan borde ha fått nog af den väran.

»No, sir», svarade emellertid Kalle höfligt.

»Any cognac — only a few drops, you know?»

»No, sir.»

»Any whisky then, you young calf, eh?» ropade mannen i allt mer pockande, vårdslös ton.

»No, sir», svarade Kalle stereotyp, emedan han ej ansåg sig styf nog att ingå på några särskilda förklaringar.

»Ah, damn your eyes, you got nothing at all, you bloody beggar!» röt yankeen förgrymmad.

Men nu rann humöret också upp hos Kalle. Han skulle minsann låta den der grofve utlåndingen veta, att han kunde mera än bara »No, sir», om man blefve oförskämd.

Derför skrek han af alla krafter: »Bloody beggar yourself, you son of a bitch!»

Ett allmänt rop af raseri hördes från den amerikanska båten, hvilket dock öfverröstades af styrmannens fruktansvärda eder. Han hade rest sig, hotande och stampande af ursinne.

»He called me the son of a bitch, this damned fellow, did you hear it? — Pull away, boys, pull away! By God, I'll teach him something about that before long, so help me Jesus!»

De vände stäfven emot Kalles båt och rodde så, att skummet yrde upp framför bogen. Mannen i aktern stod upprätt och styrde med fötterna.

Hu, det gick kalla kårar öfver vår hjertes ryggtäfla! Han kunde ej komma undan. Vinden hade dött ut. Sjelfva fjärden var hemsk att skåda. Vattnet hade mörknat under den svarta molnväggen i norr.

Han hörde blott mannens hetsningar till manskapet att klämma i, blandade med gräsliga hotelser, riktiga tjut af fradgande hämndlystnad.

Af *honom* hade han ej att vänta någon pardon, det insåg han. Men besättningen? Allt berodde på de andra. De voro ju minst tolf man.

Inte kunde de väl sitta och kallblodigt se på, huru den der barbaren sköt ned en värnlös yngling? Ty han hade nog revolver som alla yankeestyrmän.

Se så, nu komma de! Rakt mot jollens långsida. Pang! Jollen nästan kantrades af stöten. Man högg fast i relingen med en båtshake.

I samma ögonblick hoppar rorsmannen öfver ombord på jollen. Kalle ser något hvina och känner ett våldsamt, förfärligt rapp hamra till på venstra kindbenet.

Yankeen hade utdelat slaget med en koffer-nagel.

Det uppstår genast ett förfärligt krossår, hvarur blodet sprutar fram.

»Jesus, han mördar ju mej! Hjelp! Hjelp!» skrek Kalle, vändande sitt blödande ansigte mot folket i båten.

»Du skall int' ha kalla'n för 'sön åf ä pitch'. Det är det värstaste skällsord dom har i Amerika», svarar helt torrt en pipig röst med finsk brytning.

Han hör äfven andra utrop, tydande på, att flere svenskar funnos bland besättningen.

Ingen lyfter dock en hand att hjälpa honom.

Främlingens ansigte är blekt. Ögonen spruta lågor. »You called me the son of a bitch, didn't you?» hväste det fram öfver de blekblå, fragande läpparna, under det högra handen skälvande trefvar i byxfickan efter knifven. »Well, here you are, you — —»

Den ursinnige styrmannen hade fått fram en af dessa engelska fällknifvar, som allmänt begagnas af sjömän. I ett ögonblick var bladet uppe. Han grep den stackars ynglingen med venstra handen i axeln och höjde knifven.

Förblindad af blodet, utom sig af dödsskräcken, uppreste sig dock Kalles självbevarelseinstinkt blixtnabbt. Han snappade åt sig den lösa rorkulten och dängde den med hela förtviflans kraft rakt öfver angriparens tinning.

Som träffad af blixten raglade denne baklänges, hamnande med öfverkroppen i det öppna rummet mellan båtarna.

I samma ögonblick står seglet fullt för en stark vindby från norr. Ovädret började bryta löst.

Kalle fattar båtshakens klo, rycker den ur relingen samtidigt med det han bär af jollen från båten med all makt, vräker styrmannens ben öfver

bord, sätter på rorkulten och ilar bort rakt emot »Sörlandet» för den fnysande, allt starkare byn.

Han erfor ännu ingen smärta af slaget, ehuru ena ögat redan svullnat igen. En öfversvallande glädje trängde så att säga ut hvarje fysisk känsla. Hjertat klappade så hårdt, att han nästan hörde slagen.

Han förnam rop, vrålanden, hiskliga tjut, förfärliga eder bakom sig. Men han lät jollen länsa undan som en vild killing ett godt stycke öfver den ännu icke upprörda fjärden, innan han kastade en blick tillbaka. Fram, bara fram!

O ve, de hade fiskat upp styrmannen! Han kunde se, huru denne åter fattat roret och med ännu vildare, mer rasande åtbörder eldade roddarne till de högsta kraftansträngningar. De satte efter honom i ursinnig takt.

Om de åter hunno honom, var han förlorad. Han behöfde inte tvifla derpå. Det skulle ej finnas någon barmhertighet hos *honom*. Åh, det tigeransigtet!

Jollen sköt allt starkare fart. Vinden växte i styrka med hvarje sekund. Såsom det nu gick, skulle han snart vara i land vid södra stranden.

Men vänta!

Vore det skäl att köra rakt på land? Skulle amerikanarne ej följa dit och göra kål på honom uppe i skogen, hvilken der var så tät, utan ens minsta fästing att följa?

Naturligtvis skulle *han* sätta efter som en blodhund! Och så hetsa hela kopplet att kringränna

honom. Att lägga till rakt förut, vore ju att ge sig godvilligt i dödens käftar.

Nej, hellre då en kapplöpning öfver fjärden med vinden in från sidan! Kanske hunne han något fartyg på inre reddan eller kunde landa vid Hoggsjö, der folk bodde, eller rent af segla så fort, att ingen båt med åror förmådde hinna honom, förrän han vore i säkerhet.

Dessa tankar trillade blixtnabbt efter hvarandra genom Kalles ängsliga själ. Men här gälde att inte söla!

Han lade därför hastigt upp roret, skotade hem på seglet allt hvad han orkade och lade sig tvärs emot vinden. Den lätta jollen krängde till, så att suden doppade under vattnet, men störtade ögonblicket derpå åter fram med ursinnig fart på sin nya kurs mot staden.

Den hämndtörstande vände genast båten diagonalliter efter och besättningen hurrade, ty nu skulle de snart hinna honom. Det var bara en tidsfråga.

Men den mörka molnbanken hade hastigt bredt ut sig från Norrlandet. Den växte allt mer. Och redan började fjärden rifvas upp i krabba, fradgande sjöar. Man hade snart en hvinande, ordentlig storm öfver sig.

Kalle hade satt sig upp på båtbanken, hängande sig öfver åt lovart allt hvad han orkade. Åh, hvad hade han nu ej velat gifva för några af strandens stenar, utan barlast som han var!

Han höll upp i vinden så hårdfint han kunde; men ändå pressades läsidan under vattnet, hvilket

snart började göra sig påmint äfven inombords mer än som egentligen var angenämt för hans nedre ledamöter.

Hellre dock kantra eller sjunka än åter råka i klorna på den der banditen!

Men de sig öfver himlen skockande molnen medförde ännu en annan fördel. Det blef snart alldeles mörkt. Och när Kalle då och då lät sitt öppna öga flyga tillbaka öfver de allt hvitare vågtopparne, skönjdes skeppsbåten mer och mer otydligt. Likväl fann han till sin glädje, hurusom detta dock lika mycket berodde på, att roddarne allt mindre mäktat följa jollens ilande flykt.

Manskapet måtte också ha funnit, huru de alltmör sackade under sin vilda jagt; ty en sista blick akteröfver sade honom, att förföljandet var uppgifvet. Båten vände just då, återtagande sin förra kurs utåt Gråberget; och är det mycket troligt, att till och med den grymme rorsmannens känslor hunno kalmersa sig, innan de kommo ombord den natten.

Ty nordan dundrade nu allt högre och äfven Kalles fröjd blef åtskilligt blandad. Hade han velat segla en gång på egen hand, så fick han nu sitt lystmäte under sjelfva debuten!

Det lilla, lätta nötskalet, som ilade fram likt en skrämnd vindthund, var redan halft med vatten och hotade hvarje ögonblick att kapsejsa. Han pinade och drog i storskotet för att hala seglet styfvare och få jollen bättre upp mot vinden. Ty han hade kommit väl långt inåt södra landet och måste nu

försöka slå sig upp mot diktalerna för att komma åtminstone in åt Storån och lägga i land der någonstädes, vore det än vid yttersta Bråbänksändan.

Men under sin ifver hade han glömt, att skotet var gammalt och slitet och den lilla jernnageln hvass.

I ett nu springer det. Spriseglet fladdrar ut. Piskar och slår vildt.

Intet gigtåg fanns. Det var omöjligt att berga in det smattrande seglet. Liket slängde hit och dit som en skottspole.

Jollen faller blixtnabbt af för focken, som stod pinfull och hvars skot han i virrvarret glömmmer kasta loss. Jollen störtar fram med ursinnig fart undan vinden, och innan Kalle hinner föra ut en läåra — kratsch! — har båten rusat in mellan två stenar och vräcks på tvären.

Seglen dängde ursinnigt i stormen och sjöarna bröto med brummande kläm öfver sidan, för hvarje anlopp makande jollen allt fastare in bland stenarna.

Kalle hade ohjelpigen gjort skeppsbrott på sin första resa.

Naturligtvis ville han i förstone inte tro, att något så fatalt kunnat hända honom. Han försökte åtskilliga gånger bända ut båten med åran. Men lyfte han äfven lovartsidan en smula, kastades hon ögonblicket derpå tillbaka af nästa våg med rasande våldsamhet. Till slut fann han, att det var så godt jollen finge sitta fast, der den låg, ty annars hotade den att bli slagen i stycken.

Först efter detta nödtvungna beslut såg han upp emot land. Det var nu alldeles nermörkt. Men så skarp syn hade Kalle äfven blott med sitt ena öga, att han kunde se, hurusom stranden icke var långt aflägsen och att det grund, hvarpå jollen törnat, sträckte sig ända fram till fastlandet i en rad större och mindre stenar, somliga ofvan, andra tätt under vattenytan, men nu mycket väl skönjbara i det kokande skummet. Man kunde »pulsa» öfver dem på stadiga ben. Och det var tur för Kalle, som aldrig fått lära sig simma.

Först måste han dock försöka fånga in och beslå seglen, hvilket till slut lyckades derhän, att han åtminstone surrade fast dem längs masten »after a fashion», som engelsmännen bruka säga. Det värsta blef att mellan krängningarna lyfta upp sjelfva masten och sticka den under tofterna. Men äfven detta gick till slut, hvarpå han gjorde fast allt annat löst så godt han kunde.

Och nu — i vattnet!

Det var att passa på mellan sjöarna och försöka att än hoppa, än krypa från sten till sten. Efter åtskilliga kullerbyttor, somliga af dem ganska våldsamma, landade han omsider lyckligt på terra firma, genomvåt och sönderslagen.

Detta låter måhända litet otroligt för de romanläsare, som äro vana att få till bästa härresande scener vid hvarje strandning, från hvilken de olycklige, om de komma undan den gräsliga döden mot klip-

pora, räddas genom de märkvärdigaste tillfälligheter fantasin gerna kan variera med att hitta på. Men förhållandet härvidlag var helt enkelt det, att norra stranden i denna fjärd sluttar som en slätt ned till fjärden och är nästan i fullständig saknad af de fruktansvärda strandklippor, med hvilka naturen eljest vanligen utrustat våra skärgårdar.

* * *

Kalle satte sig, att börja med, flämtande efter ansträngningen ett stycke ofvanför albuskarna, hvilka öfverallt här garnera stranden, och stirrade ut öfver den fradgande fjärden och på jollen, hvaröfver de nyväckta vågorna tumlade sig allt högre, liksom med ett slags extra fröjd.

Han fruktade hvarje ögonblick att få se den drifva lös och rakt upp i land. Hvad skulle väl gubben Malmgren, den snikne gamle båtmånglaren, säga, om jollen låge der som strandvrak?

Kalle ville inte tänka derpå. Nu hade han åtminstone något hopp, att den kunde fås af grundet.

Men hvem skulle hjälpa honom? Stranden var alldeles öde och tom. Inga herrskapsvillor funnos der ännu den tiden. Några fartyg lågo väl på inre redde, men på för långt afstånd att kunna prejas.

Han såg sig så länge tröstlös omkring, men steg slutligen upp och började mekaniskt gå framåt längs stranden, nästan omedvetet i riktning hem mot staden.

Han hade inte kommit långt, förrän han höll på att snafva öfver några timmerstockar och upptäckte konturerna af en nästan färdig tvåvåningsbyggnad ett litet stycke upp i skogen.

Nu visste han, hvar han strandat. Huru många gånger hade han ej under kryssningarna just lagt märke till det der alldeles ensligt liggande huset, som småningom reste sig öfver grantopparna? Det byggdes i kompani af ett par original till svågrar, hans gamla lärare, hvilka hit ämnade förlägga sitt Tusculanum, i sjelfva verket den första egentliga villan vid denna sidan af fjärden.

Häriifrån hade han en styf kvartmil till staden, om han blott lyckades finna den väg, hvilken han visste skulle stryka förbi till den gamla egendomen Hoggsjö. Men denna väg låg på ett betydligt afstånd från stranden och att taga sig dit genom den täta skogen, full af moras och gamla vindfällan som den ännu är, var hvarken lätt eller rådligt i ett sådant mörker.

För öfrigt var han alldeles lungblöt och den skarpa nordliga vinden, hvilken kändes bitande kall redan denna tid på året, skar kylande genom märg och ben.

Vår stackars hjelte hade nu mist sitt lilla mod och stod der rådlös vid den öde stranden.

Hela tiden tänkte han på sin mor. Den kärleksfulla respekten för henne hade ännu icke minskats, ehuru han på sätt och vis blifvit sin egen herre.

Han insåg, huru orolig hon redan var och allt mer skulle blifva, ju längre det led på qvällen och sonen inte kom hem. Hvarje hårdare tag af stormen skar honom genom hjertat, emedan han väl visste, att just samtidigt hennes ängslan skulle bryta ut i höga klagorop. Fru Pilgren tillhörde dessa jemna naturer, hvilka gå lifvet lugnt fram, men affekteras till ytterlighet starkt af hvarje händelse, hvilken stör de hvardagliga små tilldragelsernas vanliga lunk.

Hade de varit förmögna, skulle han också ej ett ögonblick ha tvekat att genast sträfva mot hemmet, så frusen han var och huru villsam och ödslig än skogen syntes honom. Men fattigdomen och särskildt moderns starka sinne för den njuiggaste ekonomi förbjödo honom att lemna jollen åt sitt öde. De rika behöfva ej bry vare sig hjernor eller hjertan öfver sådana hänsyn. Hvad gör dem några kronor mot de sinas oro och ångest? Men fattigt folk nödgas i första rummet tänka på slanten.

Han kunde ej öfverge båten så der utan vidare, ehuru han inte för tillfället såg den ringaste utväg att kunna berga den — moderns och hans eget själsqual månne bli aldrig så bittra. Sådant är fattigdomens tryck, hvilket en i bättre ekonomisk ställning aldrig fullt kan eller måhända vill lära sig besinna.

Den stackars gossen måste nu handla i öfverensstämmelse dermed och beslöt att taga sin tillflykt upp i den ofullbordade villan för att finna skydd mot stormen och vakta båten.

Byggnadsställningarna stodo ännu kvar omkring huset. Den nedre våningen tycktes redan färdig; fönster och dörrar voro omsorgsfullt tillästa. Men i den öfre — ett slags större torn — gapade ännu tre stora öppningar för de blifvande fönstren.

Han klef uppför ställningen och hoppade in genom en af gluggarna, hvilka ännu ej ens försetts med fönsterfoder. Han kände i mörkret, att golftet var fullt med hyfvelspån och improviserade snart af »knollrorna» en bädd i ett hörn, der han kunde komma något i lä för stormen, som med allt större raseri trängde in genom de vida fönsteröppningarna och tjutande for upp genom den nymurade skorstenen, hvilken ännu inte fått något spjell.

Sorgligt framsmögo timmarna under den der sena Augustinatten i lektorena Bergstedts och Strömans Tusculum.*

Kalle hade aldrig alltsedan metallspiksäfventyret varit ifrån sitt lugna hem någon natt och blott den omständigheten ensamt skulle gjort honom hvad vi lindrigt kalla »otrygg». Men när han nu, skälfvande af köld och längesedan fullt i stånd att känna den pinande smärtan af sitt djupa krossår, låg der hopkrupen och tänkte på modern, som väl inte gått och lagt sig i sin djupa ångest, och på jollen der-

* Jag anser mig ej träda allt för mycket utom författareprivilegiet, då jag här upplyser, hurusom hjelten i dessa enkla skildringar för några år sedan köpte denna villa för ett högt pris, antagligen på grund af detta minne från sin ynglingaålder.

ute, hvilken hvarje ögonblick kunde bli krossad till spillror, och på den sträfve gubben Malmgren, som nog också varit nere vid sin flottilj, räknat båtarna och klått sig bakom örat, och så på principalen, den pedantiske patron Norgren, som för sitt lif inte tålde någon oregelbundenhet, medan nordan alltjemt röt sträf och fiendtlig, började den arme ynglingen för första gången på allvar få en obehaglig kunskap om hvad förtviflan vill säga.

Naturligtvis kunde han icke få en blund i sina ögon. Ibland sprang han upp för att röra på de stelrande lederna och genom omvexling försöka lisa plågan i kinden, alldeles som man gör vid svår tandvärk. Han försökte dervid spana genom mörkret för att upptäcka, om jollen ännu låg på det ställe han lemnat den. Men det var omöjligt att se något särskildt derute och vindens våldsamma tumult tvingade honom snart tillbaka på spånhögen.

Morgon stundar dock alltid efter äfven den gemenaste natt och gryningen till d. 27 Augusti blef till och med bättre, än man kunnat hoppas. Stormen hade blåst ut sitt värsta, så att sjön redan lagt sig något.

Så fort första ljusningen spred sig öfver hafsbandet derute, rusade Kalle upp, plockade bort det mesta af »knollrorna» ur sina däfna kläder och kikade genom närmaste fönstergluggen.

Jo, der låg jollen mycket riktigt qvar med bredsidan i vädret. Ingen hade minsann brytt sig om

att flytta den till Östra Lillån. Han klef så ned på den något röjda höjd, der man valt byggnadsplatsen, och upptäckte dervid en stig, ledande i riktning mot Hoggsvägen. Detta återgaf honom genast något af det flydda lifsmodet.

Trygg för sina kommunikationer till lands, gick han fram till stranden och vadade ut för att söka få båten flott och taga den öfver till gubben Malmgrens lugna hamn.

Men det visade sig omöjligt. Jollen satt der som fastnitad. Naturligtvis var den full af vatten och öskaret hade spolats bort. De öfriga sakerna lågo dock kvar på botten, fastän huller om buller.

Ingen människa syntes ännu, som han kunde få till hjälp. Men jollen måste derifrån till flottiljen i Lillån och sjelf skulle han vara på sin plats i staden klockan senast half sju. Innan dess borde han vara hemma, bli förbunden, snygga upp sig och påtaga hvardagskläderna. Här dugde således inte att hutla längre.

Lyckligtvis hade han en femma i portmonän. Den ökade betydligt tillförsigten. Sedlar äro ofta nog märkvärdigt duktiga tröstare.

Kalle tog därför raskt sitt parti, tvättade af det lefrade blodet från kinden så godt han kunde och slog in på gångstigen. Den ledde direkt fram till Hoggsvägen och efter en quart timmes skarp gång såg han den höga, hvitrappade mangårdsbyggnaden framför sig.

Ett stycke till venster från stora grinden, hvars stolpar egendomligt nog utgöras af en ofantlig hvalkåk, lågo några halfförfallna stugor.

Han öppnade dörren till den ena, möttes af en qväfvande atmosfer och upptäckte blott ett par dalkullor, som slumrade ljuft efter »bjudningsdansen» under natten på en af utgårdarnas logar.

Bättre lycka hade han i nästa stuga, ehuru derifrån utströmmade en ännu mera stinkande luft, som kunnat skrämma tillbaka äfven en mindre kräsmagad än han. Men nu gälde det att ej rygga för något.

I två gammaldags utdragssoffor lågo några snarkande vermlänningar, extra folk, som hjälpte till vid skördarbetet. Det var inte svårt att se, hurusom de vräkt sig till sängs som de gingo och stodo; att döma af de fräna finkelångorna dessutom bastant berusade.

Svårare blef att ruska lif i dem. Men när karlarne väl fått upp de tunga ögonlocken, stirrade de sig hastigt vakna vid den sällsamma anblicken af en främmande, ruggig ung herreman med blodigt, svullet ansigte och ett igengrodt öga, som stod der likt ett spöke i den ännu halfskumma kammaren.

»Hör på, gubbar», ropade Kalle, muntrad af deras förskräckta miner, »ha ni lust att tjena en femma på morgonqvisten, så upp och hjälp mig ta en båt af grund och ro den in i Östra Lillån.»

Vermlänningarne, som befunno sig ute på förtjenst, voro inte så tröga att få i gång som den bo-

fasta landtbefolkningen annars der i trakten. Så fort de hörde frågan gälde att förtjena pengar, stodo alla snart på sina ben och täflade om sedeln, hvarmed Kalle diplomatiskt viftat redan från underhandlingens början.

Han valde de två, som sågo minst »svullna» ut och förde dem hastigt till strandningsstället. Der lemnade han karlarne femman, skref upp deras namn i sin notisbok och underrättade dem, hvart de skulle ro jollen. Om någon frågade dem, huru de kommit öfver båten, så skulle de bara svara, att de rott den dit på uppdrag af en herre — han nämde Möllers namn — men visliga låta bli att omtala, huru och hvar de funnit sjelfva jollen.

De nickade. »Vi ä int så värst dumma, vi, nå, fast vi ä barre vermlänningar», anmärkte den ene godlynt.

Som vår hjelte ännu hade en stund på sig — klockan var blott 4,30 och solen nyss uppgången — beslöt han att stanna oförmärkt ett stycke upp i skogen för att se till, huruvida de fingo jollen flott.

Karlarne drogo af storstöflar och strumpor, kalfade upp byxorna och »pulsade» ut. De hade medtagit ämbar och skopor, så att det gick undan att ösa ut vattnet. Efter att ha klarat upp åror, mast och ror, stego de ut på hvar sin sten och lyckades verkligen efter några duktiga spänntag få jollen af grundet.

Kalle skrek till ett ofrivilligt »Hurraa!» alldeles som hade ett skepp gått af stapeln.

Men ögonblicket derpå kände han sig så lagom upprymd och gömde sig omsorgsfullt bland buskarne.

Karlarna hade nu fört jollen till ett ställe, der den flöt närmare land, i det praktiska syftet att slippa våta stöflarna vid ett nytt vadande.

Men när de kommit dit, såg han dem rifva sig bakom öronen och börja en ifrig öfverläggning. Den ene hukade sig derpå ned i botten, medan den andre gick i land och tydligen ämnade återvända till Hoggsjö.

Jollen hade fått en läcka. Det var intet tvifvel derom. De veka spanten och den tunna bordläggningen hade ej mäktat stå emot sjöarnas långa, våldsamma tryckning och slagen mot stenarna.

Åter uppstod en ordvexling mellan värmlänningarne. Den, som undersökt bottnen, skrek åt den andre att komma tillbaka. Läckan vore inte värre, än att de nog kunde taga sig öfver. De skulle inte lura herrn på hans pengar. Den andre gaf till slut efter, under en störsjö svordomar som reservation.

Jollen var inte tyngre, än att en man godt kunde ro den ensam. Den andre satte sig i aktern för att passa roret och ösa.

Det dröjde ej heller länge, förrän skopan syntes vara i full gång och snart tog karlen äfven till ämbaret.

Men strax derpå hördes förtviflade nödrop.

Kalle rusade åter till stranden, full af skräck.

Om de der polimasarne också nu skulle drunkna! Det bara felades det för att göra den sista villan tusen gånger värre än den första.

Ingen kunde der komma till deras räddning. Deras kurs låg alldeles ifrån fartygen på inre red- den. Ännu funnos ej dessa många små ångslupar, hvilka sedan i våra dagar korsa fjärden i alla väder- streck. »Widar», ännu den enda bogseraren, syntes ej till. Och inga andra båtar heller.

Lyckligtvis hade de hunnit nära den yttersta diktalen. Karlen i årorna rodde dit för brinnande lifvet och det var just nätt och jemt värmlänningarne hunno krafla sig upp på denna — mannen från aktern hållande fånglinan mellan tänderna — förrän jollen sjönk i marvatten.

Der sutto de nu uppflugna på på- larernas ändar likt ett par ofantliga måsar, höjande skrin, hvilka i sträf fulhet äfven frappant påminde om dessa fåglar.

Kalle drog en suck af lättnad. Men visserligen blott en för tillfället. Ty gubben Malmgren stod ej i rop för att vara någon vidare treflig man att råka ut för.

Det var således med de svartaste farhågor Kalle anträdde hemvägen, och hans sorgliga föreställningar mildrades visst inte af fru Pilgren, som att börja med bara bistert såg på honom utan att yttra ett ord, ehuru hennes allvarsamma ansigte ögonblicket förut skinit upp till tjugu år yngre, när hon såg honom på förstuvisten.

Han fick ostördt helsa från Möller och utgjuta sig öfver den mordiske amerikanen, medan hon besströk hans sår med arnica-tinctur och anlade ett bandage, tre gånger så tjockt som det behöfdes; ty naturligtvis fick han inte gå till någon fältskär, emedan hans mamma afskydde kontanta utgifter mer än något annat i denna snöda värld.

Det var just denna hennes inrotade obenägenhet, som förorsakade hans största bryderi. Skulle han väl våga tala om den krossade båten med henne?

Han hade småningom märkt, hurusom modern ej blifvit mindre lycklig, ehuru hon inte fått del af åtskilliga klammerier han råkat i, och försökte äfven nu intala sig, att han gerna kunde tiga med jollhistorien så länge. Tids nog att lyfta hatten, när herrn kommer.

När han slutat sin berättelse om slagsmålet, öppnade fru Pilgren först sin mun. »Nåå», frågade hon hvasst, »hvar har du egentligen hållit hus *sedan* hela natten?»

»Jo, stormen blef så svår, att jag måste ta i

land vid norrlandet och jag låg öfver i lektoreernas nya villa der.»

»Du? Var du då ensam, du, i båten?»

Kalle hajade till. Han hade svängt sig fyndigt nog under yankeeäfventyret, och modern var för upprörd att fästa sig vid, att ingen af de medföljande försvarat honom.

Men nu kände han sig bet.

»Jo, si, det var så — — jo, för det blef så, si, att — — att — — att ingen annan kunde följa med ut, si — — annat än jag, när det kom till kritan — —», hackade han fram under snyftningar.

»Åhja, lipa på du, Kalle», grumsade mamman. »Den är inte svår att locka, som med vill hoppa. Den der sprakfålen Möller borde haft mera samvete i sig för allt jag månade om honom, än lemna min gosse vind för våg och i ett sånt herrans väder till. — Men vi få talas vid mer om det här i qväll, din vildskifting der. — Nu ska du väl ha dej lite varmt, stackare, och så kläda om dej. Det syns nog, du varit i sjönöd mer än du vill klämma fram med, min gubbe. Ja, ja, det der ska vi allt språka om sen i sommar.»

* * *

Sent på måndagsqvällen, då Kalle kom hem, trött och kännande sig ännu ynkligare efter en hop grofva insinuationer från principalen, som all-

deles inte ville tro på yankeebanditen, såg han en äldre man i friströja, sittande på stolen vid köksdörren.

Han kände honom nog. Det var gubben Malmgren.

Jo, nu var det färdigt.

»Gussafton vackert», helsade denne. »Hve har en gjort åf jollen min?»

»Hvafalls, ligger han inte bredvid de andra båtarna i Östra Lillån?» frågade Kalle för att hemta sig.

»Nej, han ligger sjunken brems en diktal uta på fjäl'n, gör han.»

»Åh, hvad säger Malmgren?! Jag legde ett par värmlänningar att ro upp den i Lillån, för jag hade inte tid sjelf.»

»Det var prisiss detsamma hocken som rodde. Hve rör det mej? Men imillertid så ligger jollen nu der för *herrns* räckning. Ta'n och slit'n med helsan. Bara jag får mina åttati riksdaler, så är allt kont* och klart oss imillan. Det behöfs inte nå bruckel vidare om det vidare, nej», anmärkte Malmgren lugnt och vänligt, dragande högra handen ur stortröjsfickan liksom han bara väntat att få mottaga pengarna med detsamma.

»Hvad är det han pratar för tok och slarf, Malmgren, gamla karlen?» inföll plötsligt en skarp stämma, tillhörande Kalles mamma, som naturligtvis

* Kontant.

lyssnat till alltsammans från inre rummet. »Ska gossungen här köpa en båt utaf Malmgren?»

»En kan kalla det just hur en vill, lilla frun. Det kan tyckas vara bara 'slärf' för somliga, som ha god råd. Men jag tar inte igen båten, som son hennes seglat sönder och förstört. Åttati riksdaler var han värd i söndagsmorse. Han seglade som en engelsk lotsbåt, den jollen. Det går ju an att ta'n i land och reparera'n för herrskapets räckning. Men åttati — —»

»Sitt inte här och försök agera flåbuse, Malmgren!» afgjorde fru Pilgren raskt. »Åh, han borde skämmas, om han hade någe vett. Utaf min gosse får han inte så mycket han kan lägga ytterst på nageländan, för Kalle är omyndig, så mycke han det vet. Han borde sjelf ha på söta knöln för att han håller så usla grejor, att gossungen rent af höll på och mista lifvet, bara för hans gamla ruttna trossar. Si, hur han ser ut i synen, stackare! Här har Malmgren fem riksdaler för att dra upp båten och spika en bleckbit i botten, det är allt hvad som behöfs. Aldrig ett blåhvitt runstycke får han mera här i huset, kom han detta evigt och evinnerligen ihåg, adjö med honom!»

Det fick gubben Malmgren. Och dermed fick han också låta sig nöja, emedan han nog insåg, att på rättslig väg ingenting stod att vinna. Dessutom visade sig skadan ej vara större än att ingen egentlig förlust uppstod, något som den gamle »Hamn-

hagen» — såsom han kallades i hvardagslag — hade ännu bättre insigt om sjelf, innan han planerade detta oförsynta prejningsförsök.

¶ Hvad Kalle Pilgren beträffar, så kände han sig djupt tacksam för moderns kraftfulla mellankomst, äfven vid denna framskridna ålder och oaktadt han nu sjelf förtjente sitt bröd.

Ty vid denna tidpunkt i vårt omstörtande senare halfsekel hade ännu ej hos oss börjat formas denna ungdomens stela, kalla sjelffrådighet, hvilken, liksom så mycket annat »praktiskt», nu synes ha gått öfver Atlanten och börjat tränga in äfven i barnens hållning gentemot föräldrarna.

Somliga teoretiserande räsonnörer hålla visserligen denna tidigt utpräglade sjelfständighetsanda för att vara något öfvervägande godt och stälände till den allt hårdare lifskampen och helsa derfor ungdomens mer utsträckta handlingsfrihet såsom en ny morgonrodnad, bådande den förståndiga tidsålder, då disciplinen inom familjen egentligen skall inskränka sig till en ren erfarenhetsskola, hvori barnen genom egna, personliga rön skola lära sig inse »den naturliga reaktionen».*

Men Kalle Pilgren, som nu blifvit en familjefar med vuxna barn, är nog gammalmodig att ej på sina egna älsklingar vilja fullt tillämpa de der djupt förnumstiga

* Jag vill härigenom alldeles ej söka förringa Spencers och andras ypperliga vinkar beträffande åtskilliga fel i vårt hittills följda system — långt derifrån.

experimenten med orsak och verkan och sjelfgryende iakttagelse, hvilka skola reglera uppfostran bättre än de äldres kärleksfulla tukt och erfarenhet. Han vet bäst, att, om ej mutter denna bekymmersamma qväll efter en sorglig natt tagit itu på skarpen med gubben Malmgren, skulle han nog gått in på att genom umbäranden långsamt låta suga ifrån sig 80 kronor af den der spekulative gubben Malmgren, då hela skadan i sjelfva verket reparerades med en bleckplåt för 50 öre och ett dagsverke med bogsering, upphalning och reparation, värdt högst två kronor i de dagarna.

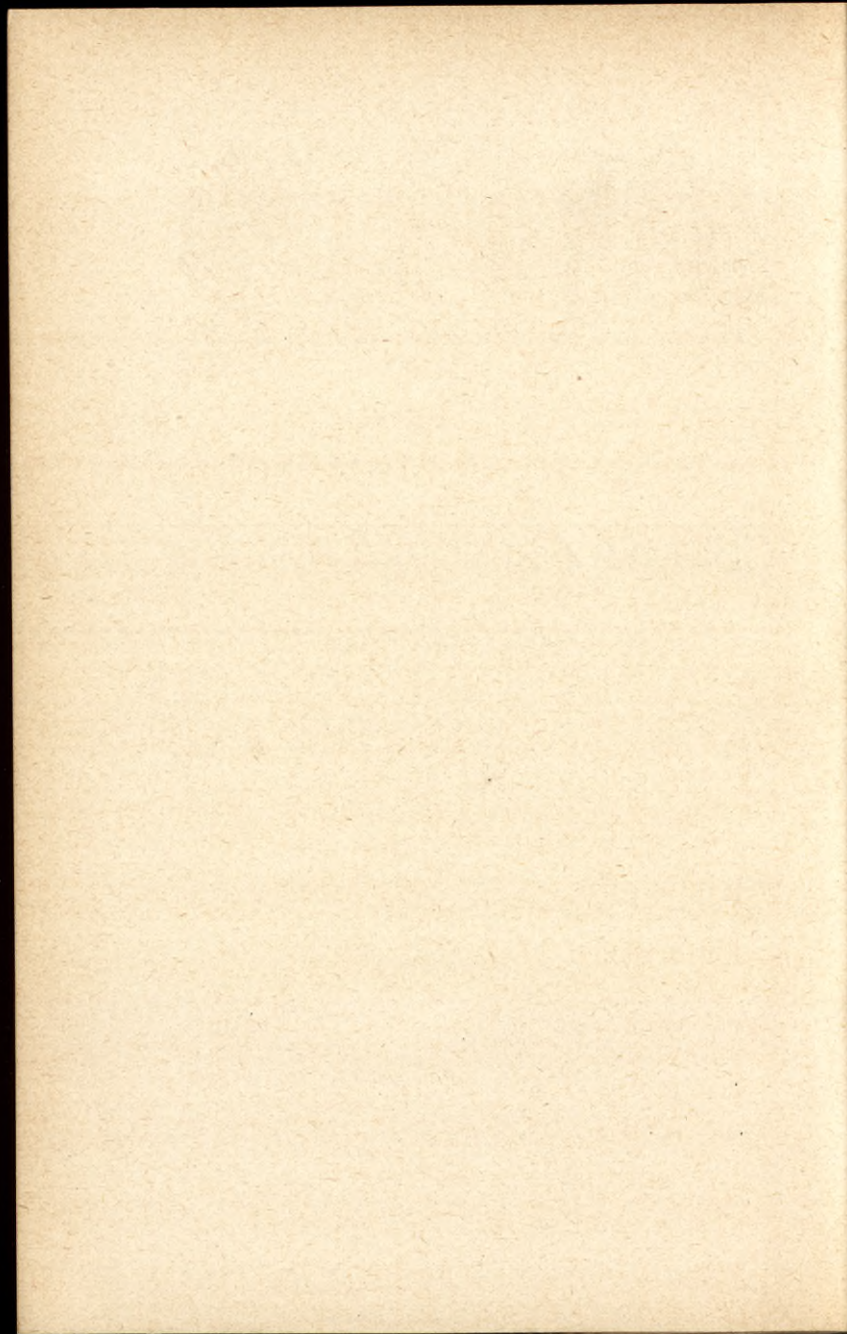
Och — det bästa af allt! — ingen kan högre än han hålla sin döda moders minne i vördnad och kärleksfull hägkomst. Han pryder ännu alltjemt hennes af alla andra förgättna graf med friska blommor. Troligen skulle den starkt sysselsatte mannens vägar nu ej så ofta föra till den aflägsna kyrkogården, om han fått växa upp alldeles i »frihet» och modern endast med »förståndigt», passivt intresse följt hans unga sinnes utveckling och blott låtit honom af det naturliga sammanhanget mellan orsak och verkan personligen finna, »huru synden straffar sig sjelf och blir ytterligare straffad».

BETALDT SOM QVITTERAS.

SMÅSTADSINTERIÖRER.

Fyra herrar suto i en första klassens kupé och pratade lifligt. På de eleganta resdräggerna och en viss vårdslös piff i kragar och manschetter märkte man snart; att samtliga tillhörde den egendomliga människosort, som kallas profryttare.

Det skulle erfordras ett särskildt kapitel, om ej två, att söka beskrifva hvad en s. k. handelsresande hos oss varit, för närvarande är och huru han i framtiden borde blifva. Men alldenstund här ej är fråga om en afhandling, torde det vara nog att i största korthet säga, hurusom till det moderna profrytteriet i vårt fosterland öfvervägande tyckes erfordras personer med fysiska och moraliska struts-
magar, i stånd att fördraga den största quantitet

spirituosa och svälja det gröfsta ovett, utan att hvarken det ena eller andra bekommer dem det ringaste. Dessutom bör en användbar profryttare kunna en mängd varietékonster för att roa sina kunder, medföra ett lager banala visor från i går jemte några dussin, helst skabrösa anekdoter. Men framför allt skall han vara en sannskyldig kameleont i sin umgängelse med patronerna af alla skiftningar från den röda, päronformade punschnäsan till den blekaste goodtemplarpalsternacka, att ej nämna det salvesfulla uppträdandet bland de merkuriimän, som inbilla sig sjelfva och andra, att de egentligen kommersa för himmelen och de skatter, hvilka mal och rost icke förderfva.

Efter en stadig frukost voro de fyra så der mer eller mindre utrustade herrarna nu på väg till den betydande sjö- och stapelstaden X.; och samtalet rörde sig uteslutande om de stackars köpmän man der ämnade hemsöka och »göra med».

Den äldste och vräkigaste, en ståtlig »grosshandlare» med utprägladt semitiska drag, hade många år rest på Norrland. Det syntes också mycket tydligt på hans öfverlägsna småleende, att han tog det mesta af de yngres kriterier för bara bosch. Sjelf värdigades han inte säga mycket, men det lilla han då och då lät undfalla sig, klingade desto mer orakelmässigt.

Ändtligen hade revyn kommit till firman Walberg & Son, en enligt de yngres samfälda mening genomgående solid gammal affär.

»Hm», hostade herr Isaacson, oraklet, i det han betänksamt strök sitt redan starkt grånade helskägg.

»Hvad behagas?» fortsatte herr Salberg, en ung ljus Norrköpings-Adonis, som reste i fruntimmerskram och lärt sig spela »Hennes namn och börd mig ej brydde», för att tjusa till modisterna. »Unge herr Walberg ärfde ju mycket pengar och hela lagret ograveradt efter sin far. Och han har ju inte dansat med mera än ett par år ännu.»

»Hm», lät det ännu starkare från den erfarne norrlandsresenären.

»Skulle nu inte heller *den* vara fin, hvad? Nej, men hör nu, herr Isaacson — —»

»För fin. Alldeles för fin-fin, åtminstone för *mig*. Hm, jag — ja, det kan inte komma i fråga, att *jag* gör affärer med en herre, som begagnar pince-nez, glacéhandskar och läser Shakespeare.»

* * *

Den mycket erfarne herr Isaacson hade rätt beträffande pince-nezen, handskarna och gamle William. Han kunde ha tillagt, att unge herr Otto Walberg äfven måhända var den märkvärdigaste kortvaru- och kramhandlare vårt land hyst inom sina landamären, och han skulle inte ha sagt för mycket.

Vid faderns död var sonen filosofie kandidat och ansågs som en af de styfvare lingvisterna vid

universitetet. Han vistades i Paris, då underrättelsen om dödsfallet träffade honom. Man trodde allmänt, att han skulle fortsätta studierna, men emot de flestes förmodan återvände han till fädernestaden och fortsatte i stället faderns gamla affär.

Det är dock mycket möjligt, hurusom kramhandeln inte alldeles förtjuste honom till den grad, att han ansåg kattunsmångleri som det yppersta i denna värld. Men Otto Walberg var äfven något praktiskt anlagd. Och säkert är, att detta slags vetande ej föll sig krångligare, än att han också snart nog lärde sig förstå konsten att kommersa, hvilken nyare forskare förmena ytterst ligga i att kunna hålla herrar probenreutrar på afstånd. Sina affärsgörömmål fann han också ej så halsbrytande, att han därför behöfde hyfva sin Shakespeare för att sitta och suppa med innehållslösa köpstadsbor eller lyssna till herrar handelsresandes ännu tommare jargon.

De fyra profryttarne hade kommit till staden kl. 5 e. m. och för dem, som känna detta lätta kavalleris snabba manövrer, bör det icke förefalla så osannolikt, att herr Walberg redan vid sextiden var fullt underkunnig om herr Isaacsons olycksbådande tankar rörande hans pince-nez, handskar och ännu farligare böjelse för Shakespeare.

Den forne kandidaten smålog åt så mycken ifver, men gömde för öfrigt sin uppjäsande ironi.

Ty han var i sjelfva verket en mycket satiriskt anlagd man, den der herr Walberg j:or.

Han hade särskildt sin lust i att drifva med profryttare. Och han hade alltid haft mäktat roligt åt isynnerhet den mångbereste, djupt erfarne herr Isaacson.

Denne hade »gjort» mycket med hans pappa och trodde sig genast böra taga sonen under sina vingars skugga, i den tvifvelsutän mycket vänliga och oegennyttiga afsigten att hindra honom från att låta klå sig af andra. Men detta sjelftagna förmynderskap visade sig snart vara en illusion. Sonen, en utprägladt sjelfständig natur, ville minst af allt gå i ledband. Mentor sjelf fick just måhända därför ingenting sälja, ehuru han snart afstått från förmyndarrollen och krökte rygg allt djupare för hvarje resa.

En vanlig handelsman skulle nog ha visat sig rasande öfver ofvanbesagda, försåtliga yttrande och hånande förklarar, att ingen sprungit i hans dörrar så mycket som just herr Isaacson sjelf, och ack! sprungit der förgäfves. Men unge Walberg var inte af den sortens folk och därför teg han och tackade inte en gång, hvilket gaf lille herr Levy anledning att skriva en om hans fina näsa vittnande, ytterst hemlig epistel till sin chef, som för en längre tid befriade Shakespareläsaren från åsynen af herr Levys illmariga ansigte. En småslug karl, den lille Levy. Men han var, liksom David, Moses son,* »ännu allt för ung».

* I »Lifvet på landet» af F. Reuter.

Otto Walberg bodde icke i samma hus, der han hade sin handelslokal. Han egde ett Tusculum i en aflägsen stadsdel. Den gamla fäderneärfda envåningsgården låg vid en smal gata, med porten gent emot en liten gränd.

Det uppstod ett våldsamt yrväder under natten. Snön hade hvirflat in från gränden och packat sig högt upp öfver porten, så att det var omöjligt att komma hvarken ut eller in, utan att skotta sig fram. I den staden fanns nämligen intet renhållningsverk och plogarne gingo först på de större gatorna.

Egaren väcktes ur sin söta sömn derigenom, att någon bultade på ena fönstret till hans sängkammare. Man befann sig just under mörkaste årstiden och det var ännu långt ifrån dager. Otto tände lampan, kastade på sig nattrocken, drog upp rullgardinen och lyste upp fönstret.

En tät, bländhvit snömassa täckte alldeles det yttre glaset. Ingen enda liten glugg återstod ens upptill, hvarigenom han kunde kika ut på gatan. Det var som om någon hade hängt dit en tjock filt af nykardad bomull.

Men hvad var detta?

Tätt öfver nedre fönsterkarmen syntes liksom en mörk cirkel. Och vid närmare påseende upptäcktes inom dess periferi en neddragen skinnmössa, ett par mot lampskenet kisande ögon, en genom det gammaldags glaset underligt grönfärgad näsa och ett vildt skägg.

Hufvudet tillhörde otvifvelaktigt herr Isaacson, denne morske grosshandlare från Stockholm, som der alltid sitter på tredje parkettbänken vid premièrerna och under middagspromenaden nickar så förtroligt åt habituéerna »i torget». Men nu var han ute och geschäftade i den föraktade landsorten, der det ej faller sig noga, hvilken figur man gör.

»God morgon, herr Walberg, tjenare!» skrek han inåt så gladt och fryntligt, som om det gjort honom ett extra nöje att ha fått kafva sig fram genom snön.

»God morgon», svarade Otto, i det han lyste på hufvudet mycket länge och granskande. »Kors, är det verkligen grosshandlar Isaacson sjelf, är det ock? Ursäkta, jag får visst lof att söka upp min pince-nez, annars tror jag inte mina ögon.»

»Jo bevars, hvad det är Isaacson, Isaacson från Nathan & C:o, som — — som — —»

»Ja, sannerligen är det inte så. — Men jag begriper inte — — Är elden lös eller — —»

»Nej bevars, nej. Tvärtom, tvärtom är det nästan för kallt, hu! Nej, si jag tycker om tidiga morgonpromenader, jag, och därför tänkte jag just gå hit och purra herr Walberg och ta herrn med på en liten frukost. Jag kunde inte komma genom porten, för den är ju alldeles öfversnöad. Tusan så

dålig renhållning här i stan. — Men jag ska försöka skaffa någon, som skottar — —»

»Åh, för all del. Inte någe besvär! Min boddräng kommer nog hit, när det behöfs. För öfrigt är jag ingen älskare af tidiga morgonpromenader, jag, och dricker helst mitt kaffe på sängen.»

Dermed lät Otto gardinen falla och öfverlemnade åt grosshandlaren att ensam göra återtåget genom de ännu alldeles ovägade smågator, som ledde fram till Nybron, öfver hvilken man just nu var i färd med att ploga.

Tiotiden inträdde herr Isaacson i Walberg & Sons stora bod vid Salutorget. Han helsade ytterst artigt och frågade den fordom pigtjusande, men nu något plussige herr Ernlund, äldsta biträdet, huruvida någon resande redan infunnit sig der och om herr Walberg vore inne på kontoret.

Herr Ernlund visste inte det förra, men trodde det senare. Han hade svarat snäft, alldeles olik hans vanliga, stereotyp artiga sätt mot kunderna. Emellertid skulle han se efter och höra, om principalen toge emot. Herr Isaacson bugade, men bet sig något i läppen. Gamla resande kallade honom inte »Bandhunden» bara för hans högröstade jargon.

Jo, principalen var inne och grosshandlaren kunde stiga på.

Det blef åter samma visa, den visa, hvilken för öfrigt nu under tjugu år ljudit i ständigt starkare crescendo mot profryttarne från Skanör till Haparanda.

Herr Walberg ville inte, kunde inte köpa någonting. Han hade redan »gjort» allt, hvad han tänkte för den kommande säsongen. Han behöfde ingenting, absolut intet. Lagret var redan mycket för stort. Han ämnade alldeles inte låta draga på sig mera.

Allt detta vore bara fraser, menade herr Isaacson. Hvarenda handlande jemrade sig och sade så der bara af gammal vana och ändå köpte man. Han »förde» nu särskildt något, som han visste herr Walberg inte kunde få billigare hos någon annan. Neej, herr Walberg ville ej köpa något extra alls. Fåfångt utbad han sig som en nåd att åtminstone få visa sina profver. Det kostade ju ingenting. Nej, men så smakade det inte heller. *Sådana* expositioner finge man nog se gratis när som helst mer än t. o. m. en *riktig* köpmanssjäl längtade efter.

Ändtligen lät frestaren skymta en finare middag med Pomery sec, den tiden ännu en snobbigare landsortsnyhet. *Nu* dugde det inte att knussla. De andra skulle komma och »ta» honom, och sedan vore han förlorad för herrar Nathan & C:o.

Till slut såg det ut som måste Otto ge sig inför denna hårdnackade envishet. Samtidigt upp-dök dock i hans öfverretade sinne en liten plan att för all framtid göra kål på så mycken oblyg israelitisk efterhängsenhet.

I två stora rum stodo långa bord, dukade med idel manufakturvaror, ordnade i massor af profkollektioner. Hundradetals mönster i alla möjliga och omöjliga färgnyanser, randiga, rutiga, prickiga och släta, lågo der frestande, omgifna af glänsande kartongpapper, hvarpå fabrikanterna låtit anbringa blommor, fjärilar, qvinnohuvuden, englar och en hop andra läckra ting, hvilka strängt taget inte hade något med varorna att skaffa, men som sågo ytterst söta och inbjudande ut. Och ho kunde tälja alla de s. k. korta varorna, hvilka ståtade icke mindre grannt och förföriskt?

Ja, allt på de längs väggarna uppställda borden var anlagdt på att locka, och hvad som möjligen felades i all denna tysta vältalighet, utfyldes mer än väl af herr Isaacsons målande tunga, hvilken hela tiden gick i ett ständigt galopp af idel lofprisande.

Men den unge kandidaten-handlanden hade redan hunnit blifva stälad. Ingen aldrig så tydligt och omåttligt vinsthägrande offert kunde narra honom att låta herr Isaacson annotera något i sin fina orderbok.

Marknaden var ohjelpigt flau.

Ändtligen flammade en energisk blixst ur de semitiska ögonen, hvilka under sista halftimmen blifvit nästan melankoliska; ett tillstånd, som i sjelfva verket kommer sådana ifriga pupiller att se litet löjliga ut.

Herr Isaacson hade tagit upp ett gardinprof i enkelt mönster, med några raka ränder och en simpel

bård. Gardiner af detta slag sitta för fönstren i nästan hvarje torp på landet och äfven hos fattigare folk i landsortsstäderna. De äro en stapelartikel och kunna säljas när som helst. Det finnes ingen »säsong» och inga vexlande mönster för folkets gardiner.

Herr Isaacson visste mycket väl, att den trilskne »kunden» sjelf sålde dylika gardiner i parti till landt-handlare och kunde därför förstå, att firman Walberg & Son köpte sina billiga gardiner i första hand och således på halföret hade reda på hvad de kostade. Det var hans sista utväg och han måste använda den, om ej denna finfina fågel nu skulle flyga honom ur händerna. Han kunde ju alltid plocka honom — sedan.

»Herr Walberg», sade han därför, pekande på gardinproffet, »jag vet, att jag nu gör något, som aldrig händt under alla år jag rest. Men jag *måste* ha en order från herr Walberg, ty annars tro de derhemma på kontoret, att jag inte besöker herrn eller stält mig så, att jag inte kan få göra för ett öre med en gammal kund, som står i våra böcker sedan tjugutals år. — Jag skall sälja herr Walberg en slump på tvåhundra stycken sådana här gardiner till 7,75 netto. Jag vet, att vi förlora på det, och herr Walberg vet nog också sjelf, att jag bara gör förlust på den affären — —»

»Nå, hvarför vill herrn nödvändigt göra den då?» inföll Otto kärft, i det han nästan ofrivilligt rätade på sig och hårdare klämde till prince-nezen.

»Åh, jag vill bara *visa*, att herr Walberg inte köper billigare hos någon än hos oss, för allt hvad herr Walberg tycks vilja gynna en hop pojkar, som springer ur bod och i bod och förtalar och bjuder under hvarandra. — *Får* jag annotera partiet?»

Otto betraktade tyst en minut den ståtliga mannen med det ärevördiga skägget, som stod der djupt bugande i pinsam väntan, med den billiga gardinbiten utsträckt emot honom. En otäckt lång minut.

»Nå ja, skicka mig de der gardinerna då, efter herr Isaacson så nödvändigt pockar på att slunga bort dem», utbrast han till slut.

Herr Isaacson bugade sig ännu djupare tre resor och skref så raskt i sin bok.

Det var som om en tyngd hade fallit från bägges bröst.

Herr Isaacson ringde nu efter konjak och vatten, tog fram sina allra finaste *egna* cigarrer och började berätta hela raden af historier, som han inlärt för sina resor sedan tjugu år tillbaka, och Otto Walberg lät honom haspla ur sig, ehuru de just inte vunno på att berättas med så der uppenbar tendens att tjusa.

Nåväl, om en timme eller så gled den slipade profryttaren åter in på affärerna igen lätt och trefligt vid något »apropos».

Och till sin innerliga glädje fann han äfven, hurusom unge herr Walberg nu tillät honom skriva upp den ena posten efter den andra, så att han till slut hade en »order» upp i bortåt fyra tusen kronor.

Jojo, *han* visste nog, »huru de skulle tryckas». Det gälde bara att först bräcka isen. Sedan gick man för full ånga med sådana der gröngölingar.

Trots sin ökända snålhet, bjöd också herr Isaacson sedan på middag; en riktig festmiddag, der han visade, att han inte förgäfves studerat konsten och matsedlarna på Hasselbackens veranda.

De dinerade i stadshusets nya, präktiga salong, och läsaren torde med en smula inbillningskraft lätteligen kunna föreställa sig, hvilken konversation fördes ett stycke derifrån vid ett bord, der herr Isaacsons trenne reskamrater hade mycken svårighet att sköta gafflarna under sitt ihärdiga gapande på hans öfversvallande värdskap.

Det var inte utan, att ju deras blickar stundom möttes af herr Isaacsons triumferande småleenden, hvari »gammal är ändå äldst» kunde läsas som om det varit tryckt med fetstil.

Också aktade han sig att föra sin unge vän tillsammans med dem vid kaffet. Det hade kunnat framkalla någon obetänksamhet från deras sida — profryttare äro just aldrig så pinsamt grannlaga — och ordern i bröstfickan var alltför dyrbar att ut-sättas för att hänga på en sådan der valps tunga, menade den erfarne resanden, och dervid resonerade han inte så dåligt.

* * *

Ett par dagar efter herr Isaacsons afresa emottog firman Walberg & Son ett bref från herrar Nathan & C:o i Stockholm, hvarmed följde konnossementet på en låda, märkt W. S. och assurerad för 5,000 kronor. Brevet var ett utmärkt prof på israelitisk handelskorrespondens. Efter en sida nästan elegisk klagan öfver, huru »vår herr Isaacson» kunnat tillåta sig att ingå på den ruinerande gardinförsäljningen, följde två sidor ljufva förhoppningar om upptagandet och fortsättandet af de ytterst angenäma förbindelser, hvilka under så många gångna år till ömsesidig båtnad rådt emellan de bägge värda husen, m. m. m. m.

För att nu fullt fatta denna sannfärdiga historia, torde det vara skäl att här yttra några ord angående det högst lösliga sätt, hvarpå sådana der profryttareaffärer stundom gjordes den tiden — något som för öfrigt kanske praktiseras ännu, hvilket egentligen icke skulle väcka synnerlig häpnad hos dem, som närmare studerat våra handelsförhållanden på detta område.

Försäljningen gick till på det högst enkla sättet, att handelsresanden förevisade profvet och annoterade, hvad kunden begärde af hvar och ett prof. Men någon orderkopia företeddes icke och ännu mindre skedde naturligtvis köpen genom af bägge parterna undertecknad slutsedel. Härigenom uppstod en massa förvecklingar, om hvilkas storlek utomstående knappast kunna göra sig ett begrepp. Det

hände icke så sällan, att profryttaren skref sju för tu och att handlanden, som trodde sig ha köpt ett litet paket, till sin häpnad fann, att requisitionen vid ankomsten växt ut till en stor lår. Å andra sidan — och det hände nog oftare — ansågs sändningen ej ha »utfallit i enlighet med profvet», hvarför varorna antingen returnerades utan vidare eller »lades till afsändarens disposition». Sådana trakasserier hörde åtminstone för några år sedan ännu till ordningen för dagen, ansågos dock ingalunda ohederliga och föranledde mera sällan ordentliga processer.

Efter denna nödvändiga afvikelse kunna vi nu återgå till vår lärde handelsman.

Så fort han fått brevet från Nathan & C:o och »bemärkt dess innehåll», lät Otto Walberg en åkare köra ned till ångbåtshamnen och begaf sig sjelf dit i förväg.

Han tog reda på sin låda, lät åkaren bryta upp den, plockade ut hela gardinpartiet och spikade derefter sjelf med egen glacébehandskad hand igen locket. Så strök han ut sitt eget adressmärke och lät det tryckta »Nathan & C:o» stå qvar, sedan han utplånat det framför stående ordet »Från». Derpå strök han under »Stockholm» och lemnade till slut fraktstyrmannen två konnessement, hvari det stod, att frakten skulle betalas vid framkomsten. Med det ena papperet behörigen påtecknad anträdde han återvägen.

Hans andra åtgärd var att sända ett rekommenderadt bref till herrar Nathan & C:o, hvori han anhöll att få emotse erkännandet af den insända liqviden för gardinpartiet, på samma gång han underrättade, att resten af sändningen icke kunde användas, utan hade returnerats för herrar Nathan & C:os egen risk och räkning.

Två dagar derefter fick han svar från Nathan & C:o, innehållande qvitto på den insända remissan och krediterandet af retursändningen; men för öfrigt aldrig ett jota.

* * *

Två månader hade gjort sin rund efter denna hastiga affär, då en vacker förmiddag herr Isaacson åter befann sig i Walberg & Sons affärslokal. Men nu var hans min stolt och högdragen och med en öfverlägsen hostning frågade han, huruvida »man» kunde få tala några ord med herr Walberg sjelf.

Äfven den punschfetmade herr Ernlund betedde sig vid detta minnesvärda tillfälle på ett helt annat sätt än förra gången. Han var nu artigheten sjelf, bugade sig sju resor och läspade förbindligt: »Var så god och stig på, herr grosshandlare», betonande sista ordet på ett sätt som om han långsamt stuckit det på en sylspets genom herr Isaacsons bägge stora öron.

Inne på kontoret fann handelsresanden den forne kandidaten fördjupad i läsningen af en bok. Om han sneplat på det prydliga bandet, skulle han ha kunnat läsa »Shakespeareana» i förgyllda bokstäfver.

Men han brydde sig visst om litteratur, han, som kokat af ilska ända från Haparanda.

Efter en olycksbådande helsning drog han fram ett bref.

»Se här», pressade han fram, flåsande som om han sprungit gatlopp, »läs det här, herre, var så god — — var så god, herrn, och läs igenom det här brefvet!»

Otto Walberg tog skrifvelsen och såg på den ett ögonblick. Den bar firman Nathan & C:os namnstämpel i hörnet och var stäld till herr Isaacson.

Han hade nästan förmodat det.

»Det här brefvet är ju till herr Isaacson», anmärkte han kallt, i det han återlemnade papperet, utan att vidare bekymra sig derom.

»Läs det, säger jag! Jag ger herrn lof, jag!» skrek handelsresanden, ursinnig öfver den unge mannens retsamma lugn.

»Jag läser aldrig andras bref», svarade Otto torrt.

»Åhja, ja visst, ja! Åh, herrn vet nog fan ändå, hvad det är fråga om. Men det ska jag säga herrn, att jag rest i öfver tjugu års tid för samma hus, men aldrig — *aldrig*, herre, har jag fått maken till bref. Åh — att tänka sig att bli skojad

på ett sådant sätt af en spoling, som inte kan skilja ett stycke kattun från tryckt domestik — —»

Otto Walberg hade gått fram och öppnat dörren. Pekande på utgången med en min och gest, som förstås af alla folk från slägte till slägte, anmärkte han liksom i förbigående:

»Ja, så der går det, när man inlåter sig i afärer med en herre, som begagnar pince-nez och glacéhandskar och som läser Shakespeare.»

* * *

I den då högst patriarkaliskt styrda, grosshandlarbeherrskade staden X. funnos för åtskilliga år sedan ännu blott två tidningar. Men af dessa två var den ena likväl en för mycket, ehuru det föll sig qvistigt nog att säga, *hvem* denna ena egentligen var. Hela skilnaden mellan Gamla och Nya Posten bestod nämligen deri, att den förra kom ut om morgnarna och den senare om aftnarna hvarannan dag i veckan. För öfrigt voro bägge »organen» alldeles lika, åtminstone lika tråkiga och lika tomma på egna s. k. »åsigter», idéer och notiser, åtminstone rörande deras eget närmaste område, hvadan man ej utan skäl anmärkte, att bägge redaktionerna sammanlagdt inte konsumerade för öfver 15 öre bläck om året.

»Gamla Posten» egdes af en ung man med rundt, rödblommigt ansigte, hvars nedfälda elefant-

öron redan tidigt kläddts i stora guldringar, hvaremot hans mamma nog af misstag satt på honom byxor. Herr Agathon Sörbäck hade ärfvt tryckeri och tidning efter sin gamle, ogifte morbror, en af de fruktansvärdaste sappörer, som under sin tid någonsin hamrade löst på de fyra stånden. Som Gamla Posten måste bibehålla sina traditioner och herr Agathon sjelf var för mild att upptaga gubbens rammande Mjølner, hade han från Stockholm anskaffat en publicist, hvilken i sin ordning skulle vara en af de rödaste hundar, som då höjde skall från liberalismens marker.

Men redaktör Röman — han hette verkligen så — befanns snart vara en goddagspilt, som, så snart han väl fått fast anställning i landsorten, föredrog att lefva i fred med dem han borde opponera emot och som långt hellre åt goda middagar och drack punsch med sina kontraktsevenliga motståndare än visade dem tänderna i politiken, hvilken metod emellertid ännu den tiden ej vunnit riktigt fast fot inom svenska journalismen.

Herr Agathon vågade verkligen sig på en och annan invändning mot denna beqväma »omsadling»; men kom aldrig längre än till »att — — att-e det ju ändå varit meningen, att-e — —», förrän han blef stockholmskt-förnämt af snäst med att ej lägga sig i hvad han icke förstod. Och så hände, att den under trettio år oupphörligt

rytande Gamla Posten plötsligt miste mål, tänder och färg, hvilket dock alls icke hindrade dess elegante redaktör att bli mer »ansedd» bland stadens tongifvande snobbar än den gamle bitvargen Anders Dunder personligen varit hos någon människa med alla sina ärligt kolossala sträfvanden.

»Nya Posten» hade deremot af ålder varit det konservativa bålverket på platsen. Som likväl det samhällsbevarande idislandet stält dess ekonomiska fötter på en jäslera, hvari tidningen sjönk allt mer, beslöt herr Lindblad, som varit inspektör vid ett jernbruk och inköpt Nya Posten, att försöka hala den ur dyn med några s. k. »moderat-liberala tendenser».

Till redaktör hade han därför skaffat sig en högröstad dvärg med tvärsäkert ansigte, ett slags raggig hedersknyffel-nisse, vid namn Kölqvist. Utan tvifvel var denne i sin tidigare ungdom en rätt sangvinisk man, eftersom han först försökte sig som aktör, ehuru vår herre inte bestått mer än $4\frac{1}{4}$ fot till hans längd. Men alldenstund tomtar inte förekomma så ofta på repertoaren, och tit. Kölqvist ej visade någon synnerlig begåfning för det komiska facket, lemnade han snart scenen. Men offentligheten låg honom dock fortfarande i hågen och tack vare sitt rättframma utseende och tvärsäkra provinsuttal fick han anställning som ett slags bondprofet hos »De Nyliberale», hvilkas konsepter han lärde sig utantill, för att sedan öfvertaga lejonparten

i en tidning, utgifven af en radikal skomakare, som ville bli riksdagsman. Under denna politiska skärseled hade lille Kølqvisten allt mer stadgats åtminstone i *en* öfvertygelse, nämligen att den rena liberalismen i de ännu omogna småstäderna egentligen inte inbringade annat än till antalet dubiösa, ehuru med säkerhet dåliga toddar af kannstöpande handverkare och hemligt missnöjda folkskollärare, men bara förakt af s. k. bättre folk. Till den ändan beslöt han »nyangsera» sig i grannstaden och vardt så den moderat-liberale redaktören af herr Lindblads avisa.

Men när han märkte, till hvad slags kaliber hans kollega var graderad, beslöt Kølqvist, som af naturen var minst lika lat, lika begifven på mat och sprit samt desslikes ungefär lika literärt oförmögen, att låta pennan stå i det stora bläckhornet, åskådad af besökarna på byrån, och i verkligheten endast operera med sax och gummipensel, hvilka vid denna tidpunkt alltmer börjat komma till användning inom pressens hvardagsarbete.

På denna fredliga ståndpunkt befann sig sedan tvänne år sjö- och stapelstaden X:s press, då nedanstående tilldrog sig.

En fredsafton på höstsidan lästes följande beskedliga upprop i Gamla Posten.

»*Pro memoria.* Vi anse oss icke böra underlåta att fästa allmänhetens uppmärksamhet på det

tillfälle, som erbjuder sig att genom antecknande af namn på den lista, som för detta ändamål finnes utlagd i Enskilda Bankens lokal, medverka att fylla aflidne telegrafkommissariens A:s plats med en man, som här tillvunnit sig stora sympatier och i alla afseenden synes oss kompetent att bekläda denna för den allmänna samfärdseln så viktiga post. Vi tro oss härvid endast behöfva erinra, att mannen heter F. A. Österman, för att enhvar, som vill låna saken sin medverkan, skall skynda att komplettera listan, som redan räknar en mängd påskrifter af ortens mera framstående affärsmän och industriidkare.»

Morgonen derpå, en mycket liflig torgdag, fann dock en god del af samhället försjunken i studerandet af Nya Posten, der man under den mystiska rubriken »(Insändt)» undfägnades med en så här beskaffad bastonad:

»Undertecknad hade nog sett det för unge Östermans upphjelpande i Enskilda Banken utställda limspöet och äfven observerat, hvilka och huru många dumskallar,* som låtit fånga sig derpå. Men *han* skulle icke fäst sig härvid och tegat stilla, säker som han var, att detta papper är och blir af noll och intet värde, huru många och feta namn än fortfarande komma att klottras derpå.

Då han nu likväl till sin förvåning i går fann, att Gamla Posten brutit sin häfdvunna tystlåtenhet

* Öknamn på tallbiten, som lätt låter fånga sig i rönnträden höstetiden.

och offentligt sökt värfva påskrifter till bankens lista, vill han därför yttra sina oförgripliga tankar om detta listlöperi, på det att Gamla Postens stockholmsredaktör och med honom liktänkande samt andra, om möjligt, ännu mindre tankebemedlade måtte till fullo inse, hvad det i sjelfva verket innebär att teckna sina namn på listan till herr F. A. Östermans fromma, beträffande telegrafkommissarietjensten.

Detta listlöperi

1:o) Är alldeles *omotiveradt*, emedan ingen myndighet gifvit listtecknarne något som helst uppdrag att yttra sig om tit. Österman.

2:o) Är *obarmhertigt*, därför att, om slika påtryckningar vunne gehör och en trångbröstad lokalpatriotism finge göra sig gällande, skulle hundratals tjänstemän, som ha bättre rätt genom längre tjänstgöring och dessutom sitta väntande med hustru och barn, utsättas för att blifva orättvist förbigångna af förste unge man, som lärt sig spela vira och lagt an på att få så många bröder och farbröder som möjligt här och der i bugterna.

3:o) Ett sådant listlöperi är vidare *otillständigt*, emedan listlöparne icke *kunna* yttra sig om tit. Östermans lämplighet, helt enkelt därför, att de sjelfva rakt ingenting begripa af hela saken. Den enda kommunikation *de* ha med elektriska telegrafan är att sticka in sina telegram genom en lucka och få betala porto och mottaga och qvittera andras telegram, hvilka sändas dem med budbärare. Något

annat komma de aldrig åt att lägga sina respektive näsor i. För öfrigt, ha de ens i största allmänhet något begrepp om elektriciteten, dessa våra stadgade medborgare, hvilkas namn här skulle komma på tal? De känna visserligen till positiv med eller utan markkatta; men positiv elektricitet är säkerligen något för de flesta af dem alldeles främmande. Och hvad beträffar poler, så existera för våra feta redare och gamla upplagda skeppare säkerligen inga andra sådana än nord- och sydpolen, hvilka trakter i parentes borde passa synnerligen bra för åtskilliga medborgare här på stället, enär vår planet påstås platta till sig vid polerna. Hvad veta vidare dessa listpåteknare om de elektriska telegrafapparaterna? Väl skriva de »morse» i stället för »morgse», men amerikanen Morse och hans system torde bäggadera vara för dem lika obekanta storheter. Så mycket mindre kunna de då naturligtvis veta, om tit. Ö. är i stånd att laga till ett ordentligt batteri eller sköta sitt relais och andra apparater. Ja, för att säga sanningen rent ut, känner sig undertecknad så lifligt öfvertygad om flertalet af trafikanternas bottenlösa okunnighet i hithörande ämne, att han vågar påstå, hurusom minst 80 procent af dessa värda herrar ännu icke äro fullt på det klara med, huruvida inte den elektriska strömmen löper genom den pappersremsa, hvarpå skriften frambringas, det enda föremål som de genom fönstret kunna se röra sig.

4:o) Detta tilltag är slutligen i högsta grad

oklokt, emedan listlöpan det härvidlag tjenar till ingenting, absolut intet. Eller tror man då verkligen, att chefen för telegrafverket skall låta några trafikanters enligt så lösa grunder uttalade mening och omotiverade önskan inverka på sig vid tillsättandet af en kommissariatstjänst? Tvärtom borde i alla kloka människors ögon en så beskaffad påtryckning åstadkomma en för tit. Östermans välfärd ganska menlig animositet hos vederbörande.

5:o) Då härtill — sist, men icke sämst! — lägges, att unge herr Österman ej ännu hunnit blifva ordinarie assistent och således, såsom varande alldeles inkompetent, för närvarande ej ens *kan* komma i fråga till en telegrafkommissariatstjänst hvarken här eller annorstädes i detta land, så reduceras hela denna löjlige historia till en *enda genomgående dumhet*, hvilken endast förefaller möjlig i ett samhälle, hvarest de främste liksom genom en gifven naturlag för närvarande icke äro andra än de tjockaste, taget i språkets alla betydelser. *Puckeln.»*

Om en bomb fallit ned midt på stora salutorget och lefvat röfvare bland alla dess stånd och åldrar, skulle den knappast ha förmått åvägabringa en sådan »oppstakelse» som denna ovettiga stukning af allt hvad staden då hade som mest inflytelse-rikt och »framskjutet».

Hvem hade väl dristat skriva sådant och huru kunde boktryckar Lindblad, hvars kredit visst inte

var något öfver sig, våga lemna plats åt ett utfall, hvars make i utmanande fräckhet näppeligen förekommit ens under gubben Dunders värsta ovädersdagar?

Inte kunde då lille Kölqvisten, redaktören, ha smetat ihop *den* artikeln; dertill var han för klumpig, för okunnig, för rädd och för mån om punschen. Inte heller stadsfiskalen, hvilken man annars visserligen höll för ett sekularsnille på grund af hans specialitet att drifva igenom låga tvångsackord, men som säkerligen ej skulle ha begått den oklokheten att skälla ned sina bästa vigilansobjekt. Åhnej, nog kunde fiskus våga sig på mångahanda saker, men att röra vid så ömma toner, dertill var han för slipad.

Hvem kunde då den djerfve vara?

»Puckeln»? Man genomgick att börja med i tankarna alla, som här vid lag enligt naturens ordning kunde komma på tal, men nödgades vid mögnare eftersinnande medge, hurusom det ändå inte gerna kunnat vara författarens mening att på *den* vägen röja sin anonymitet.

I alla händelser var det ju inte så »puckelryggigt» skrivet, tyckte mången, besynnerligen bland dem, som inte tecknat på banklistan. Ovettet syntes vara utgånet från någon, som var väl inne i saken. Och låge det ej solklar sanning i påståendet, att de flesta af listtecknarne inte hade ett dyft reda på elektriska telegrafan, hvilken då der ännu var en jämförelsevis nyinförd inrättning? Ty hvad visste väl t. ex. grosshandlar Österlund eller hökar Petters-

son om elektriciteten, de, som bara gått i »lankaster-skolan», fastän de sedan kommit sig upp i smöret och blifvit täta karlar och stadsfullmäktige? I så fall måste ju för resten litet hvar slå sig för sitt bröst, om man ville vara öppen och »gå till sig sjelf».

Det var tydligen en mycket framstående person, som dolde sig under »Puckeln», menade ändå klo-kare folk, ju längre det led på lördagsqvällen och toddarna. Annars hade aldrig Nya Posten djerfts taga in något så oerhördt. Detta var ju så klart, att en blind höna kunde leta ut det. Ingen bero-ende eller underklassig kunde komma i fråga. Och till slut började gissningarna stiga upp till de allra öfversta pinnarna, oscillerande från telegrafdirektören ända upp till sjelfvaste — landshöfdingen, hvilken se-nare nyligen kommit dit, men redan gjort sig känd som ingen synnerlig beundrare af stadens brackregemente.

Diverse hviskningar om något, som tilldragit sig samma afton på frimurarelogen, gáfvo en viss näring åt sistnämnda, vågade förmodande.

Tre af de högsta logerna hade nämligen då varit samlade, och mot slutet kommo åtskilliga bröder in på något så profant som Nya Postens artikel. Men den var ju också i sjelfva verket något i X. oerhördt, ett riktigt socialt dunderslag, hvilket icke allenast personligen rörde några framstående indi-vider, utan äfven genom sjelfva sin ton så att säga skakade samhällets bastantaste fogningar.

Brodern Lindblad, en ifrig gammal ordensvurm,

blef äfven ganska närgånget interPELLERAD från flera håll, men höll sig nu mot vanan tappert. Till slut, när gubbarnes indignation stigit till sin höjd, förklarade landshöfdingen helt oförlommeradt, att — hvem som nu än skrifvit den der förkättrade uppsatsen — hade författaren dock rätt i sak, om än formen kunnat vara mindre påfluget bitande, ehuru han äfven icke kunde undgå att anmärka, hurusom sjelfva ämnet i öfrigt nog kunde gifva en anonym satirisk penna, som ej ömmade mycket om sin nästas skinn, stoff till åtskilliga extra slängar. Frestelsen hade verkligen varit ganska stark.

Detta yttrande från ett så högt håll talade volymer.

Under söndagen betviflade man också i väl underrättade kretsar knappast mera, att just landshöfdingen sjelf egentligen vore pappa till det insända opuset. Han var för öfrigt känd från studenttiden som en ganska käck vitterlekare i den glada genren, hvilken visst inte sparat på piskan, när det gält att snärta äfven sina närmaste vänners svagheter.

Den nye landshöfdingen tillhörde nämligen ej antalet af dessa uttjenta, gamla, fattiga krutgubbar, med hvilka man förr fått hålla till godo i några generationer, utan var en framstående, civil embetsman, hvilken efter långa riksdagsdrabbningar hallstämplats som en af det nya statsskickets koryféer. Dessutom hade han genom ett rikt gifte kommit i en ekonomisk ställning, fullt jemförlig med samhällets rikaste mäns. Detta förlånade uppsatsen ett helt

annat värde och stälde den i en annan dager än en vanlig tidningsartikel.

Enär nämligen i storpolitiken liberalismen den tiden kommit på modet, hörde det följaktligen till god ton att hålla på den nye höfdingen som klimax af ortens intelligens. Till följd deraf bildades också genast ett parti, bestående mest af tjänstemän, lärare och politiserande industriidkare, som förklarade »Puckeln» vara en ny kommunal De Geer och hans angrepp utgöra början till en samhällets omgestaltning, den der skulle kasta det hittills herskande, absoluta bankväldet öfver ända och flytta den kommunala tyngdpunkten från banklistans fämannaautokrati till majoriteten inom de bredare lagren.

* * *

Gamla Posten för påföljande måndagen hade aldrig väntats med sådan otålighet, icke ens då vestmakternas flotta låg utanför Bomarsund. En hel kö pigor bildades vid tryckeriet för att få exemplaren pinvåta.

Men man blef snopen, till och med mycket mer, än äfven de mer upplyste befarat.

Redaktör Röman påstod blott i en fyra raders föraktlig »breflåda», att ingen af de ärade listtecknarne känt sig träffad af Puckelns »trubbiga pilar».

Dessutom innehöll numret en lika högtidlig som torr förklaring från telegrafdirektören, hvari denne frånkände sig all gemenskap med inlägget i telegrafkommissariefrågan.

Jo, jo, det osade brändt horn. Man drog åt sig öronen.

På tisdagen herskade stark rörelse uppe i banken. Somliga af tecknarne på opineringslistan betedde sig rent af som ursinniga. Hvarför hade ingen af dessa herrar, som låtit utlägga det der kommissariepapperet, modigt trädt upp för skranket och gifvit den der oförskämde Puckeln på tafsens? Kamrern med sitt eviga, ljumma småleende inom de välvärdade polisongerna och kassören med sitt tillgjordt fryntliga »Får det lof och vara en färsker pris, det är inge hundsnus, hä hä hä» hade lurat hyggligt folk ut på hal is, anfakta dem! Derför att de eller deras fina Stockholms-fruar ville »gynna» den der unge snobben, förstås! Kunde man väl begära, att *de* skulle veta något om positiver och poler och batterier och »relajser» eller så'nt der moj, som inte anginge dem för två ruttna lingon? Hvarför hade man inte ens tagit reda på, att karlen var komplett inkompetent att komma i fråga, när det kom till kritan?

Slutet på hela historien blef också, att de flesta gubbarne ströko ut sina namn, att ingen lista skickades och att telegrafstyrelsen tillsatte en kommissarie (med tio barn och många tjensteår på nacken), som

ingen människa i X. för öfrigt kände till det ringaste. Men gubben Bergström skötte deras telegrafkorrespondens lika bra för det. Hvad tit. Österman beträffar, så tjenstgör han visst der ännu i dag som assistent, oaktadt Bergström i sin ordning efterträds af andra kommissarier.

* * *

Efter den betan tycktes det, som man nu ganska allmänt påstod, så »genomskinliga» märket Puckeln få oinskränkt regera i Nya Posten. Den ena cyklo- nen häftigare än den andra svepte öfver samhället, piskande de hittills orubbade stöttepinnarna med en våldsamt i satirisk styrka, hvilken kanske föreföll så mycket större som den beskedliga allmänheten i X. inte fått ståla sina nerver med något liknande, allt sedan gubben Dunder för alltid lagt ned sin grofva huggvärja.

Likväl höllo sig dessa »Betraktelser» — såsom de mycket blygsamt betitlades — blott till allmänna angelägenheter, och ehuru somliga äldre herrar allt- jemt kallade dem »skandaler», föllo de aldrig inom det enskildas område. Denna objektiva hållning bidrog att befästa de »upplystare» sinnena i den säll- samma öfvertygelsen, att landshöfdingen eller åtmin- stone någon honom nära stående person, trots skär- pan i sjelfva framställningssättet, fortfarande roade sig med att minst en gång i veckan friska upp de i

stadsfullmäktige, drätselkammaren, hamnstyrelsen m. m. hittills lugnt och obestriddt allrådande medlemmarna af plutokratien.

Herr Lindblad gnuggade sina magra händer och såg mystisk ut. Man hotade honom med den moderna sträckbänken ekonomisk ruin, men han höll sig ståndaktig. Några diversehandlare, ett brandförsäkringsbolag och en gammal firma, som gjorde i utsädesfrö, läto taga bort sina stående annonser. Herr Lindblad bara smålog. Han kunde stå ut med sådana motigheter nu och litet hvassare, om det knep.

Ty Nya Postens upplaga steg oupphörligt och med den annonsflödet. Och huru svälde ej lösnummerförsäljningen! Sjelfva de hätska patronerna skickade i hemlighet och köpte lösnummer på lördagsmorgnarna. Postprenumeranterna ökades för hvarje månad så, att han kunde puffa dermed i notisafdelningen. Landsbygdens honoratiores funno sig nämligen glupskt trakterade af att se stadens penningdryga allherskare hudflängas för så godt pris som 6 kronor om året. Man kunde ju också njuta deraf ganska öppet och anständigt, nu då ingen mindre än länets höfding förrättade profosstjensten.

Ty denna gissning, en gång på måfå framkastad, hade, som sagts, mycket snart utbildat sig till en stark trosartikel hos de fleste. Man kände ju tämligen noga hvarandra och hade aldrig kommit underfund med synnerliga literära anlag hos

någon mera framstående individ inom samhället förut. Man trodde sig äfven ha tillräckligt länge sonderat de bägge tidningsredaktörerna för att finna omöjligheten af, att ur *deras* hufvudknoppar kunde destilleras sådana bäska droppar som den spydige »Puckeln» en tid bortåt i koncentrerade doser bestått stadens andligen sterila, giktbrutna eller förslöade fäder.

Till slut kom dock något, som allt för mycket stötte på hästkur för att kunna smältas på det vanliga, lätta sättet genom tystnadens stoiska »förakt».

Halfva uppsättningen af stadsfullmäktige — hvilken samhällskropp den oförsynte belackaren under de lustigaste beklaganden alltjemt kallade »de fyratio martyrer» — skulle nyväljas.

Naturligtvis kunde »Puckeln» inte låta en så djupt ingripande tilldragelse passera opåtalad. Han utvecklade derföre i en qvasi-allvarsam »ledare» mycket högtidligt, hurusom vår strängt praktiska period trängde till allt mer och mer förstånd, genomträngande, omfattande; ett starkt och friskt »sens commun». I synnerhet vore ett så beskaffadt mångsidigt förstånd framför allt nödvändigt hos en stadsfullmäktig i X., der det gälde att komma upp till jembredd med den nya tidens stora framsteg i kommunikativt och kommersielt hänseende.

Men hvad hade der hittills menats med förstånd? Jo, såvidt »Puckeln» kunnat finna, vore förstånd i X. liktydigt med penningar, och han hade

städse tyckt sig märka, hurusom medborgarne, alltsedan samhället börjat få styra sig sjelft, vid valen städse begagnat en viss ny, bestämd skala, en öppen-hjertig census, som aldrig talat sitt språk så naivt rättframt som der och hvilken röstskala ungefärligen i korthet haft följande utseende:

Eho, som ej eger 5,000 kronor, har inte alls något förstånd.

Den, som besitter 10,000 kronor, är ej alldeles utan förstånd.

Den, som råder öfver 15,000 kronor, har redan en smula förstånd m. m. m. m.

Skalan fortgick på detta sätt i jern matematisk stigning ända upp till millionen, hvars egare naturligtvis med nödvändighet innehade staden X:s upplystaste, mångsidigaste och mäktigaste förstånd och således vore sjelfskrifven till ordförande i en sådan samling förståndssiffror.

Men erfarenheten från historien, religionen, vetenskapen och konsten, bekräftade af rön ur de modernare samhällenas utveckling hade i alla tider och hos alla folk visat, hurusom sundt förnuft äfven stode att finna hos personer, hvilka icke blott hemtade sin visdom uteslutande ur djupet af en kassakista. X:s specifika aritmetiska gradering vore i våra kommunala författningar icke så sjelffallet lagd till grund för valbarhet till stadsfullmäktig, som hittills praktiserats af ett tilltagset fåtal, hvilket vetat håfva åt sig all makten.

Och derpå kom »Puckeln» fram med ett mycket liberalt valprogram jemte en i enlighet dermed grundad kandidatlista, hvilken efter synbar ansträngning blifvit sammanskrapad af de få namn, som medels ytterst hårfina distinktioner kunde anses ha någon slags rabulistisk klang i denna den hyggligaste och ödmjukaste bland städer, så fort det blott gälde offentligheten.

Slutklämmen innehöll ett doft utbrott af harm öfver, att man genom att hänsynslöst drifva penningeförståndsskalan till dess yttersta spets lyckats såsom stadsfullmäktiges ordförande pressa fram stadens gifne millionär, en den blodigaste satir öfver systemets orimlighet, om något. Ty konsul Z. hade efter tio års klubbförande ännu icke lärt sig så mycket som att ens kunna formulera en vanlig simpel kontraposition, oaktadt sekreteraren alltid stack åt honom en lapp, hvars innehåll milliongubben, trots sina höga ordnar för medborgerliga förtjenster, dock aldrig lyckades nöjaktigt dechiffra.

Denna sista bomb, hvars sprängsats kreverade just före valet och kastade glödande bitar bland de fyratio samhällspelarne, tycktes ha träffat gamle konsul Z. i hans ömtåligaste punkt, hans sedan första ungdomsåren gifna auktoritet på grund af faderns stora förmögenhet. I ett med yttersta svårighet framfördt anförande — konsulen var nu en gång omöjlig som talare — afsade han sig ordförandeskapet i stadsfullmäktige, hänvisande till

sin ålder och långa verksamhet i det allmännas tjänst.

Detta oväntade steg väckte allmän bestörtning. Hade det då kommit så långt, att samhällets mest »framskjutne» man lät inverka på sig af en skandal-skrifvare? Visserligen trodde man sig fortfarande förstå, från hvilket »visst håll» detta giftiga utfall kommit; men man skulle visa denne öfversittare, att han härvidlag råkat in på galen marknad.

I sin nöd vände man blickarne mot »intelligensen», hvilken representerades af läroverkets rektor, den ende utom ringen, som af politiska händsyn släppts öfver bron och fått hedersposten af v. ordförande. Ty man kände sin man. Denne, som höll på att grundlägga en förmögenhet, visade sig också alltid värdig fädernas förtroende. Raskt och utan tvekan satte han sig i spetsen för fullmäktige in corpore, klädde i frackar och hvita halsdukar, och uppvaktade konsuln med ett tal, vackert formadt med ciceronianska vändningar, deri han sökte förmå deras vördade ordförande att icke taga sin erfarna hand från stadsrodret, hvilket han under så många år skött med den kraft och skicklighet etc. etc.

Konsuln kunde till slut icke emotstå en så allmänt uttalad önskan, ådagalagd med så mycken verklig hängifvenhet, och efter ett genom rörelsen ännu obegripligare svar än vanligt, begrep man dock så mycket, att den vördade primus åter ämnade hålla i, trots allt, så länge krafterna medgåfvo.

I Gamla Postens följande nummer, hvilket noggrant refererade detta rörande gyckelspel, under rättades allmänheten på annat ställe, »att den i vissa kretsar tämligen spridda, ehuru högst kuriösa hypotesen, att en mycket högt stående embetsman vore författaren till de stinkande publikationer, hvarmed vår simple kollega på senare tiden icke aktat för rof att nedsmutsa sina spalter, hör till dessa sorgliga uppfinningar, hvilka endast äro möjliga för den råaste illvilja i förening med den djupaste okunnighet om ställningar och förhållanden här på platsen. Nya Postens så svikligt duperade läsare skola otvifvelaktigt känna sig ej så litet flata, när de en gång blifva underkunniga om, hvilken obskur person listat sig till att bakom den mystiska signaturen »Puckeln» smutskasta stadens mest aktade och framstående medborgare. Vi anse oss här endast böra upplysa, att mannens rätta initialer äro *O. W.*, hvilket noggsamt torde förklara, hvarför vi, som från början haft klafven till hela denna tarfliga mystifikation, icke velat korsa vår rena klinga med — må man förlåta oss uttrycket! — en dynggrepp, sådan som 'Puckelns'.»

Detta försåtliga meddelande, hvilket dock föreföll något grumligt, isynnerhet beträffande passusen »hvilket noggsamt torde förklara», rörde återigen upp sinnena i en grad, som hotade att qväfva allt intresse för sjelfva valet. Man pröfvade njurarna på hvarje möjlig och omöjlig *O. W.*, men kunde

inte få någon, som passade. Hade bekantingen djerfhet, saknade han deremot talang och tvärtom.

»Hvilket nogsamnt torde förklara!» Det sa *han* ja, som inte varit i stan mer än två år. Lyckligtvis afhjelpste den verklige »Puckeln» sjelf svårigheterna redan i nästa nummer af Nya Posten genom följande lakoniska förklaring:

»På det att gissningarna ännu en gång icke måtte falla på orätt person, får undertecknad härmed gifva tillkänna, att jag är den i Gamla Posten åsyftade 'obskure person', som under signaturen 'Puckeln' några gånger svängt min s. k. dynggrep öfver detta samhälles mest aktade och framstående medborgare, enligt besagda tidnings egen noggranna uträkning.

Redaktörens ordande om sin egen 'rena klinga' klingar något disharmoniskt mot all den smuts han rör i på de få raderna. Skulle redaktör Röman dermed symboliskt vilja beteckna sin egen penna, så är uttrycket 'rena' dock korrekt nog, ty tidningens läsare känna nog bäst, huru obetydligt hon hittills fått göra bekantskap med det svärtande bläcket.

På samma gång må det tillåtas mig erinra, att som denna handtering dock icke inbringat mig för ett öres extra inkomst, torde taxeringsnämnden benäget förbigå den med tystnad i debetssedeln.

Otto Walberg,
Filosofie Kandidat.
Handlande.

* * *

»Otto Walgren, han — den der stela högfärdsblåsan — *han?*» skreko gamla stadsinfödingar, hvilka känt hans far, den fryntlige handelsmannen, som knappast syntes till utom sin bod annat än om söndagarna, då han sommartiden for ut till »Vreten» i sin välkända gula schäs och under vintern alltid förekom i tredje bänken från predikstolen. *Han* hade varit en skötsam karl, den gamle, hade aldrig bråkat och alltid haft med ett vänligt ord för alla — en fridens stilla man.

Så långt hade då *det der* äpplet fallit från trädet. Tänk, att skälla ned gammalt, hederligt folk i tidningen!

Visserligen var sonen också en enstöring, som umgicks med ytterst få och sällan syntes ute på restauranterna; men *han* förekom alltid i samtal tillbakadragen, fåordig och »innig», som man uttryckte sig.

Minst af allt kunde då någon misstänka *honom* om att ha sinne för humor, han som såg så högmödig och frånstötande ut med sin pince-nez och sina evinnerliga ljusa handskar. Så der stramt fin fick dock inte en köpman uppträda, hvares affär ännu uteslutande var baserad på bondhandel och partiförsäljning till små landthandlare i bygden deromkring. Det var väl inte hela världen, att fadern kostat på honom i Upsala och låtit honom resa utrikes; han kunde väl vara som annat folk för det, när han nu en gång bytt ut katedern mot faderns pulpet.

Ingen af infödingarna skulle dock ha trott den unge köpmannen om att ha varit synonym med den der frispråkaren »Puckeln», så vida han ej sjelf sagt ifrån. Det var frankt, men nu blef han Varg i Veum.

Hvad det efter den stora branden ditflyttade folket angick, betraktade dessa verm- och småländska banbrytare för en ny tid allt och alla på den främmande jagtmarken blott ur synpunkten af konkurrent eller inte konkurrent, läsare eller världens barn. Och de hade från början varit ilska öfver, att sonen fortsatte med den gamla affären, hvilken ännu hade kvar sina kunder, trots deras hemliga ackord, underbjudande, »slutrealisationer» och humbuganonser. Kunde de skrämman folk ifrån honom genom något så billigt som att med ädel harm kalla honom en nedrig skandalskrifvare, så vore det ju ingen dålig affär. Också hojtade de af alla krafter och pekade ut honom på gatorna med beklagande axelryckningar.

* * *

Det torde behövas andra testimonier än de, hvilka kunna rymmas inom novellens trånga ram, för att göra en karaktär, likt Otto Walbergs fullt tydlig inför våra dagars efter synlig framgång jägande slägte. Sådana sinnen tyckas sedan ett kvartsekel vara lika utdöda som antediluvianerna.

Otto Walberg blef afgjort ett »original», om man så vill, gentemot den moderna bilden af en vanlig förhoppningsfull ung man på sjuttioalet. Det kan ju hända, att hans totala omkastning af lefnadsbana i första rummet bestämdes af en hänsynslös, aldrig af fadern — modern dog i hans späda barn-dom — bekämpad egoism och att det innerst blott var hans »gudomliga lättja» och längtan efter ett lif för sig, hvilka föranledde honom att hellre återgå till faderns gamla affär, såsom man öfvertager ett fideikomiss, än att fortsätta klifvandet till samhällshöjder, på hvilka säkerligen arbete, ansvar, afundsmän och kanske kritiker väntade honom. Åran hade för honom intet lockande. En lugn, fri, kontemplativ tillvaro syntes honom som det önskvärdaste. Möjligen torde det äfven vara antagligt, hurusom hans starka rättskänsla manade honom att frivilligt afgå ur täfingen efter sin erkänt lysande start, till förmån för andra, ekonomiskt mindre lyckligt lottade.

Angående sina motiv i detta fall gjorde emellertid den unge kandidaten ingen klok. Han återkom till X. utan bråk och ostentation, utredde sjelf sterbhusets angelägenheter och fortsatte rörelsen i de gamla hjulspåren.

Han hade ej varit hemma på flera år. Fädernestaden hade derunder blifvit skådeplatsen för en den grundligaste både inre och yttre omstöpning kanske något svenskt samhälle undergått. Mer än hälften var nedbrunnen och många af de gamla,

rikare familjerna, hvilka förlänat samhället en viss köpmanna-patricisk glans, hade emigrerat, de flesta för att ej mera återvända.

I stället hade från landets alla kanter ditströmmat en mängd lycksökande äfventyrare, hvilka snart bildade ett nästan amerikanskt samhälle, hvare egentligen de transatlantiska, grofva ogräsen frodades bäst, såsom naturligt är i odlingens stadier. Penningen blef alltmer så genomgående allrådande, att brytningstillståndet icke kunde undgå att väcka harm hos äfven den lugnaste betraktare med bildning och traditioner från ett äldre åskådningssätt. Dess hänsynslösa makt uppträdde äfven snart så ohöjdt och oblygt, att till och med Walberg vaknade ur det estetiska Nirvana han skapat i det gamla hemmet, dit han drog sig tillbaka från förmiddagens arbeten på faderns höga kontorsstol.

Otto Walberg skulle troligen dock ej sjelfmant ha gripit till det offentliga chambrière, derest ej händelsen en gång sammanfört honom med boktryckare Lindblad.

Denne var en välvillig fjant, som inte tillfredsställt ett bruksbolags anspråk på en nutida förvaltares sätt att sköta folk och egendom. Han hade i ensamheten läst Svedenborg, Parker, Channing, gnott igenom »Bebodda verldar» med Flammarion och luktat litet på spiritism och teosofi. Deraf hade han blifvit alltför mjuk i hjertat och äfven i hjernan. Några ordensbröder oah släktingar hjälpte honom

efter afdankandet att inköpa Nya Posten och dess tryckeri, hvilka bägge lågo i lägervall. Han skulle nu egentligen efter organets traditioner representera de konservativa intressena inom stadens hank och stör, såsom här förr redan antydts.

Men en sådan matador bör åtminstone se tvärsäker och morsk ut. Och det var nu ej fallet med stackars Thure Lindblad, hvars yttre tvärtom nära nog erinrade om en hungrig, nosande, bedjande, herrelös hund, der han sprang genom gatorna, välvilligt nickande och småleende till höger och venster.

Han fick heller aldrig sin ekonomi riktigt ordnad från början, utan for omkring och plottrade med små vigilanser här och der. Slikt dugde ej i en stad sådan som X.

Vid återvändandet från en misslyckad låne-transaktion i Stockholm, hade han skyndat ombord på ångbåten, alldeles för sent att få någon hytt. Kaptenen förbarmade sig öfver honom och utverkade en kojplats inne hos handlanden Walberg, som beställt ensam hytt för att få vara i fred för sjösjuklingar, emedan det blåste upp en hård, ostlig storm och båten var känd för att rulla våldsamt i hög sjö.

Derute blef sjögången också så stark, att ingendera kunde sofva. Walberg skickade efter en butelj punsch, och snart kom ett lifligt samtal i gång, hvarunder den oundvikliga brorsskålen äfven gick af stapeln.

Farbror Lindblad jemrade sig öfver sina usla affärer, sin totalt oduglige redaktör, sina njugga gyn-nare, som inte lade två strån i kors hvarken för honom eller tidningen, öfver hustru och sju oför-sörjda barn, och längtade till en annan planet.

Walberg uppmanade den stackars betryckte att dränka sina bekymmer i punschen, och som värden sjelf eldade på ganska stadigt, fick äfven han upp språklådan och började gå åt fäderna i X. så kraf-tigt och lustigt, att Lindblad snart satte sig upp i kojen med gapande mun. Walberg hade på senare tiden tämligen flitigt öfvervarit stadsfullmäktiges sam-manträden och från läktarens skymundan noga stu-derat de uppträdandes hållning och sätt att uttrycka sig, hvilka han nu återgaf med ypperlig naturtrohet.

»Herre min ack! — Jag får en tanka — — en tanka!» ropade Lindblad plötsligt i full extas.

»Det låter som om den gästen skulle vara en sällsynt passagerare.»

»En stor och märkvärdig tanka. Hör på, jag vet, att du är en lärd man och har nu sett, att du också är en lustigkurre, bara du kommer i gasken. Skulle du inte vilja hjälpa mig att gaska upp tid-ningen också?»

»Hå hå, var *det* den der stora och märkvär-diga 'tankan?' — Åhja, nog är den märkvärdig, det ska gudarna veta, när man besinnar, att farbrors blacka ju ska hetas representera värnet för det be-stående.»

»Det bestående — — ?! Pyttsan — jag ger tusan de der penningsäckarna! De ha minsann inte värnat *mig*, de. Neej, inte så mycket som ett namn på en vixel har jag sett till åt *det* bålverket och i bankerna får jag numera aldrig ett papper att gå, fast de der pösmunkarne sitta i hvarendaste direktion. Åh, jag vände jag hade någon, som ville hjälpa mig med lite pengar, när det kniper till aflöningarna, så skulle han få husera i Nya Posten bäst han ville. Gamla Postens ha ju frångått *sin* tradition, de, och jag vet inte, hvarför just *jag* då behöfver hålla så styft på vår, när jag ändå tydligt ser, att jag går i putten på den.»

»Tänk, om herrarna alldeles skulle sadla om, som det heter på yrkesspråket. Det vore kostligt. Men hvad skulle farbrors redaktör säga?»

»Kölvisten? *Han!* Pah, det hörs, att du inte känner honom. Om sjelfve hin håle vore tidningsegare, skulle Kölvist utan att blinka sätta sitt namn på tidningen, bara han finge äta och supä mot att klippa och gumma två gånger i veckan. Till på köpet har det fäet nu också gått och gift sig. Han ser grötmyndig ut på nykter kaluf och inbillar folk, att han har åsigter, men jag känner honom nu. Hans enda verkliga åsigt är att vältra sig genom lifvet så makligt som möjligt. Konservativ eller liberal eller moderat-liberal eller radikal gör *den* herrn en don, bara han kan lefva på det.»

»Och synbarligen äfven farbror — —»

»Håna inte olyckan! Jag är en gammal, fattig stackare, jag, som *måste*. Åh, jag har nog haft åsikter, så hälften kunnat vara nog. Ack, jag hade för mycket funderingar på, hvart vi ska ta vägen efter döden, för att ta mig riktigt ut här i lefvande lifvet. Så länge min far — jag är på sidolinien, bror — egde Z-verken, fick jag vara människa. Sedan ville de ha mig till flåbuse der. Man trodde till sist, jag skulle kunna draga mig fram på den här tidningen. Jag skulle bara vara beskedlig. Nå, ingen kan neka, att jag ej varit det. Men affärn går baklänges och ingen vill hjälpa mig mer. — — Jag hoppades få ett lån i Stockholm, men det slog slint. Jo, nog har jag roligt alltid! Jag ser nu ingen annan utväg än slå vantarna i bordet. Det är visst värdt att tala om hållning, tendens och sånt, när repet sitter en om halsen! För de der munsjörerna till, som bara tänka på, huru de i lugn och ro ska få lägga vantarna på allt, som de möjligen kunna korpa åt sig under förevändning, att de spilla sina krafter på det allmänna, gubevars — —»

Här afbröts han af en ofantlig sjö, som bröt öfver låringen och slungade honom mot hytt dörren vid den tvära öfverhalning båten gjorde babord hän.

»Herre Gud — — hu, så den lägger till igen — — oj, oj, vi måtte väl aldrig kantra?» ropade den stackars boktryckaren, ångestfullt kramande bägge händerna kring dörrvredet.

»Tänk, hvilken tur det skulle vara för några

stycken. Då finge ju farbror genast en bättre tillvarelsform och sluppe ifrån allt det här eländet», menade Walberg, som förtänksamt bergat butelj och glas.

»Hvilken känslolös människa du måtte vara», suckade gubben, balanserande mot kojén. »Men håna du», klagade han som ett barn. »Du har inte så många backar mött än — —»

Den unge mannen hade plötsligt blifvit allvarsam. Ett egendomligt, bittert veck knep till vid munnen.

»Alltid är man hård, alltid känslolös för folk, som bara fäster sig vid ytan», ropade han med denna vilda häftighet, som ibland springer fram plötsligt och oemotståndligt från djupare, till det yttre lugna naturer. »Det der var ju bara ett skämt. Vi äro nu på öppna hafvet, och ingen ångbåt vräks omkull af en aldrig så svår sjö. — Känslolös — — ja, det beror på, huru man tar det. För att nu visa, att jag ändå inte är så utan alla man kallar menliga känslor, så tänker jag göra, hvad de der andra hedersknyfflarne tyckas vara för litet kristliga till. Jag vill hjälpa farbror med pengar och jag ska kanske också försöka friska upp tidningen. Men endast under det uttryckliga förbehållet, att jag får skriva hvad jag vill och att ingen någonsin får nyss om, hvem som lemnar dessa bidrag. — Vill farbror gå in på dessa vilkor, så hop-

pas jag den här resan ändå inte blifvit gjord förgäfvets.»

Man behöfver väl ej tvifla på den stackars boktryckarens svar och högtidliga försäkringar om den heligaste, obrottsligaste tystnad. För öfrigt lemnar »Puckelns» meteorlika allherrskareskap i Nya Posten tydliga spår af detta märkvärdiga paktum, till vägledning för kommande forskare i Kungl. bibliotekets rymliga tidningskällare, hvilka annars skulle stå perplexa inför ett så kuriöst och drastiskt afbrott i en gammal tidnings hela hållning och framställningssätt.

* * *

Det märkvärdiga med sanningen är, att hon mycket sällan verkar genom sin egen inneboende kraft, utan merendels måste bero på beskaffenheten af de kanaler, genom hvilka hon framkommer.

Många af de mer intellektuelt anlagda, som med synbart nöje och stundom ganska högt bifall slukat »Puckelns» sarkasmer, då dessa troddes flyta ur en penna uppifrån, skyndade efter avslöjandet att genast suddas ut hvarje minne af, att de någonsin kunnat ha haft så dålig smak, och stämplade nu unge Walgren som en farlig nidskrifvare, en ursinnig demagog, som ju uppenbart kokade af ilska emot allt bestående i stat och samhälle.

Den stora massan tyckte väl fortfarande det vara ypperligt, att »hummelgubbarne» fått så kraf-

tiga hugg och ville ha flere, bara man sjelf sluppe hålla i skaftet. Men de mera gammaldags äfven af detta läger ansågo dock, att en sådan gröngöling inte bort uppträda så mästrande mot »herrarne», när han inte var »mera goliker än så».

Hvad rike konsuln, de fyratio martyrer och deras tillskyndare beträffar, voro de naturligtvis ursinniga på upphofvet till så mycken smälek, men föredrogo att i tysthet svälja förtreten. Firman Walberg & Son var nämligen icke ännu åtkomlig för vägrade diskonteringar och sådana mesyrer. Men den tiden komme väl äfven och då — — —

Den ende, som skrattade åt hela historien, var landshöfdingen jemte hela landsstaten, hvilken pligt-skyldigast instämde. *Naturligtvis* hade dessa herrar haft mystifikationen klar för sig hela tiden!

Hvad man dock minst af allt kunde fatta var likväl, huru Nya Postens egare, den både fysiskt och ekonomiskt tarflige gubben Lindblad vågat sig på att låta Walberg rasa så der vildt i sin tidning.

Det var då rent alldeles oförklarligt med honom! Han hade sett glad och lycklig ut, hade lett och nickat ifrigare än någonsin, sprungit öfver gatan och skakat händerna på bekanta, när de låtsades se i andra väggen, och köpt sin gumma en ny kappa, hvilken väckt rättvis förtrytelse hos hennes bekanta och slägtingar.

Men han hade haft en period af lugn, se der

hela hemligheten. Han var ej längre sårad och jagad från alla sidor.

Tidningen tog fart och han behöfde inte längre ängslas öfver sina utgifter. Medlen dertill skickades med manuskripten.

Men mot reverser. Ty så grön var den unge handelsmannen dock inte, att han skänkte bort innehållet både i sin hjerna och sin kassakista.

Allt hade hittills gått bra och dessa transaktioner hållits så hemliga, att icke ens fete redaktör Kølqvist fick ringaste nys om saken. Lat som denne var, gjorde han också inga svårigheter vid att intaga de mystiska bidragen, nöjd blott, då de ej satte honom inom lås och bom, dit afståndet ännu var ofantligt, ehuru man i det skuggrädda X. ansåg dem alla tanger tryckfrihetsförordningen.

Så kom afslöjandet i Gamla Posten likt en jordbäfning öfver detta paradiset.

Hvem hade varit förrädaren?

Walberg antog i första hettan, att Lindblad, skrämmd af den rörelse, hvilken uppkom af stadsfullmäktige-graderingen, sqvallrat ur skolan. Desperat som han blef, skref han genast sin öppna förklaring och sökte tvinga Lindblad att intaga den under hotelse, att han ögonblickligen eljest skulle låta indrifva sina reverser, emedan öfverenskommelsen var bruten å Lindblads sida.

Förgäfves bad och besvor honom den stackars boktryckaren. Förgäfves bedyrade han sin oskuld.

Hvarför skulle *han* ha röjt anonymiteten? Tidningens hela prestige fölle ju pladask med denna titt bakom kulisserna. Han ömsom smickrade Walbergs lysande förmåga och ömsom vädjade till hustru och sina sju stackars barn.

Men Walberg förblef obeveklig.

Också försvann »Puckeln» derefter med allo från offentligheten.

* * *

Men Nya Posten hade dock rott upp sig på de der pucklerierna.

Detta insåg ingen bättre än Gamla Postens egare, herr Agathon Sörbäck, som hittills fåfängt sökt elda sin redaktör till högre ansträngningar än hyggliga köpmansnekrologer och de små perfida gensagorna mot kollegan. Också kom becket i konkurrentens sötgröt från honom.

Sörbäcken var visserligen till väsendet en mycket försagd man, men listig — hvilket inte strider mot naturlagarna — och grymt ihärdig. Honom hade det i tysthet lyckats att genom en Lindblads boktryckerigosse, som hemligt gick med korrektur till Walberg, spionera ut, hvem som verkligen gömde sig under märket »Puckeln». Och han tvekade ej att göra bruk af denna upptäckt för att beröfva sin kollega en medarbetare, som drog folk. Allmänt väl låg mindre för hans skaplynne.

Men detta schackdrag var inte nog. Den illparige herr Agathon hade satt sig i sinnet på att äfven förvärfva ett så kraftigt dragplåster åt sin egen tidning. Besynnerligen som det efter all uträkning föll sig billigt. För öfrigt finnas äfven de, hvilka hålla före, att han också luktat upp, hurusom Lindblads så plötsligt förbättrade ekonomi äfven ledde sitt ursprung från samma generösa källa.

Så att en kuslig afton märktes hans gyllne örringar smyga in till Walberg, för hvilken det röd-kindade, oskuldsblickande dockhufvudet med örat på slok biktade sin hemliga, länge närda längtan efter att få något bidrag från en person, som enligt alla förståsiggpåares mening vore den ende verkliga skribenten i hela staden.

Den lille, kruserlige mannen talade länge och mödosamt och allt mer superlativt, emedan Walberg inte insköt ett enda ord, utan bara betraktade hans rädda harfysiognomi med ett så tydligt uttryck af undran och förakt, att den stackars karlen ständigt stannade, sväljde och tog om. Det är minsann inte så godt äfven för en vettig karl att gå på så der i ett ständigt lofsjungande utan att någon gång bli afbruten med tack och blygsamma försäkringar, att man öfverdrifver!

Men det finnes äfven andra slags afbrott, och Walberg hade just fäst ögonen på sin käpp, då han plötsligt — som gubben Lindblad uttryckte sig — »fick en tanka».

Otto Walberg hade visserligen redan eröfrat sig en god del lefnadsfilosofi, men var ännu för ung att alldeles kunna tygla de vanliga mänskliga lidelserna.

Han befann sig nu ungefär i samma läge som en myra, hvilken kommit i en främmande stack, ehuru de mänskliga myrornas gemensamma angrepp och bett ej försiggingo så öppet. Men han kände småsinnets och låghetens styng och rasade.

Visserligen kunde ingen märka på hans min, huru all denna mänskliga uselhet grämde honom. Men hela hans sårade inre skalf, ej minst af hämndlystnad.

Ty Walberg hade mycket af rofdjursnatur i sin sammansättning. Han kände sig ega klor, som spände till vid hvarje förolämpning, hvarje ringaste ansats till missaktning. Och nu haglade gemenheterna från alla sidor öfver honom — dessa tusenden simpla puttefnaskerier, hvilka frodas så innerligen väl bland småstadshålornas stagnerande dy.

Ah, de uslingarna, de äckliga, fega, sneglande krypen! Oderint, dum metuant!

Tänk, om han skulle få hugga sina tassar i dessa ur gatan vikande, i andra väggen stirrande, från källarborden med sedlig harm plötsligt uppstigande, axelryckande brackor på en ny terräng, der man nu minst skulle ana, att *han* ströfvade!

Allt det der ilade blixtsnabbt upp för honom, sedan han lyckats bekämpa sin första impuls att prygla upp klothufvudkarlen och kasta ut honom.

Men han saknade dock aptit till längre förklaringar inför den der smilande bakdörrtassaren.

Derför frågade han blott kort och ogeneradt: »Nå, men hvad skulle väl herrns upphöjde redaktör säga om något sådant, han, som tycks förakta mig så djupt?»

»Röman? Åh, han får ingenting se, förrän det är uppsatt, och då blir det för sent. Den slarfven gör allt i sista stund och är för kommod att ha någon text stående i reserv. — För resten känner han ju inte herr Walbergs stil — —»

Det flammade till i skriftställarens fåfånga, och öringarne sväfvade i fara. Men han pressade sig till lugn igen.

»Piktur, menar herrn! Nå nå, kanske — — man kan ju försöka. Om det faller sig så någon gång. Vi få se. — Det skulle allt vara lite komiskt att låta den der herrn med sin 'rena klinga' sjelf smuggla in mitt smutsiga kontraband.»

* * *

I åtskilliga bodbetjentskotterier hviskades någon tid derefter om ett »sjudjekligare skoj», hvilket skulle ha egt rum vid v. konsul Korianders svensxa.

Denna storartade tillställning gick af stapeln i öfre våningen på Hôtel »Apis», och allt hvad staden egde yfverboret af svinklipt hår, höga kragar och extravaganta halsdukar hade samlats der för att

vara med om denne erkesnobbs farväl af ungarlilifvet.

Festen var splendid, hvad rätterna och vinerna angick.

Som någon af arrangörerna händelsevis läst om, att unga engelska lorder ibland bruka slå sönder glasen vid mera minnesvärda tillställningar, suttade också *de* glas och karaffiner vårdslöst mot speglar och kakelugnar under ett ideligt klingande och rasslande. Till slut drog hedersgästen, som tyckte det gick för lamt till, duken med allt hvad derpå fanns ned af bordet och dammade hela butiken i golfvet, hvarpå han vid de dånande applåderna slet upp sitt guldur och hyfvade det med kedja och berlocker genom fönstret ut på gården. De andra mindre stjernorna ville nog följa detta upphöjda exempel, men ansågo sig ännu inte ha råd till så mycket »high life». Pin stilig var det i alla fall.

Kalaset aflopp därför inte utan buller, särskildt de röststarka hissningarna, om hvilka ointresserade främlingar skulle ha trott, att de upphäfts af ett femtiotal dödfulla hurrabasar till spanmålsbärare.

Också kom till slut en af uppasserskorna in med helsningar från källarmästaren, att herrarne skulle försöka vara lite tystare, emedan de icke voro alldeles ensamma i lokalen. Som en klok man hade herr Hallman till denna grannlaga beskickning valt den yngsta och vackraste bland personalen.

Knappt hade dock den stackars fröken med sin ljufvaste min framstammat sitt ärende, förrän festföremålet rusade fram, grep flickan i håret och drog henne tvänne hvarf omkring den stora salongen, der dagens hjelte slutligen kastade henne i ett hörn, hvarpå han, ilsknande efter, sprang bort till den halft medvetslösa och sparkade våldsamt hennes smärta, graciösa gestalt, tills källarmästaren sjelf skyndade emellan, ditkallad af hennes förtviflade nödrop.

Sedan denna bragd var fulländad, hade herrarne gått derifrån och fortsatt »festen», hvilken skulle medföra ett alldeles extra nachspiel för den blifvande brudgummen.

Sällskapet hade nämligen begifvit sig ned till jernvägshotellet, antagligen för att der i mera ostördt lugn få afsluta den briljanta orgien, emedan få gäster förrirade sig så långt vintertiden.

Men dervid hade gossarne misstagit sig betydligt. Fröken Haglund, som höll der, var helt och hållet beroende af jernvägsstyrelsen och hade redan fått ett par varningar för bråk och buller. De voro därför knappt inkomna, förrän hennes öfvade öron blefvo på det klara med, att »tockna baler bli vår ruin». Hon var också resolut nog att kunna focka ut dem, efter hvad hon sedan sjelf påstod på sin restaurantjargon.

De druckna sprättarne blefvo rasande vid att så der hufvudstupa förflyttas till snö och mörker, så mycket mer som vådret hade öfvergått till en af dessa blindande snöstormar, hvilka ofta nog förekomma på denna öppna kuststräcka.

De passerade i förbifarten stationen, till hvilken just sista aftontåget snart skulle inkomma. Utanför stodo några slädar, som väntade på passagerare.

En af dessa var utan körsven. Karlen hade gått in i väntsalen, förmodligen emedan han kände sig säker på hästen.

Vid åsynen af den tomma släden for en vild idé genom v. konsulns omtöcknade hjerna.

I ett ögonblick kastar han sig i släden, fattar tömmarna, vänder hästen och far af, ropande: »Här åka di kungliga!»

Innan någon hunnit hindra honom, var han redan ur sigte i det piskande yrvådet.

Det måtte ha varit en vild färd.

Den blifvande brudgummen hittades sedan efter långvarigt sökande afstjelpat och sofvande i en snödrifva nere på ån, dit han kört i stället för till sin nymöblerade våning vid Rådhusstorget.

Naturligtvis gjorde man allt för att nedtysta denna ruskiga historia. Källarmästaren hotades med strejk af hela kotteriet, om han vågade prata bredvid munnen, och han var för mycket affärsman att ej förstå sitt sanna bästa. Fröken Fanny, den tragiska hjeltinnan, mutades med ett guldur, hvarjemte

hela personalen i öfrigt på Hôtel Apis öfverhopades med penningar och presenter.

Hos egaren till släden gjorde den högfärdige Koriander formlig afbön, och drängen fick en hederlig dusör.

Men sådant är dock omöjligt att hålla alldeles hemligt i en småstad, och händelsen dunstade ut, som sagdt, bland mindre kretsar. En af Walbergs biträden berättade den för herr Ernlund, hvilken skyndade att meddela de närmare omständigheterna åt principalen.

Walberg lyssnade till referatet med sin vanliga kalla min, gjorde inga kommentarier, men öfvertygade sig i tysthet genom andra efterforskningar om historiens verklighet ända in i minsta detaljer.

Sedan började han inom sig öfverlägga, huruvida ej sådana excesser kunde och borde falla inom publicitetens domsrätt, då vederbörande nog stält om så, att lagen här icke skulle höja sin arm.

Han hade ett rent personligt intresse beträffande just dessa snobbar. Men detta skäl sökte han vid öfvervägandet energiskt tränga i bakgrunden, ehuru det icke ville lyckas.

Dermed förhöll det sig så.

Ett af Walbergs få nöjen i X. var biljardspel. Han hade aldrig lyckats ernå någon synnerlig skicklighet deri, men just därför fick denna kammarsport naturligtvis för honom en särskild retelse.

En dag kort efter Puckelafslöjandet hade han kommit in på biljarden, då Koriander och ett par af de andra hjeltarna vid svensexan stodo der och spelade »pyramid».

Han begärde »sista bollen», hvilket på biljard-språket betyder, att han ville gå in som deltagare i nästa parti. Detta är ett allmänt bruk och möter ingen gensaga från de spelande, så vida ej dessa ha några hemliga skäl att ej vilja spela med den sistkomne. Det enda vanliga undantaget plägar i så fall bestå deri, att, derest anmälaren är en känd »öfverdängare», stundom de mer ekonomiskt anlagda eller oskickligare spelarne utan vidare utgå från partiet. I öfrigt är jemlikheten vid biljardtaffeln mera verklig än måhända vid någon annan beröring mellan olika samhällsklasser.

Men nu hände det utomordentliga, då Walberg begärt »sista bollen», att alla de förr spelande ögonblickligen slutade partiet, på ett synnerligen morskt och demonstrativt sätt kastade ifrån sig köerna och genast lemnade lokalen.

Ett sådant uppträdande kunde inte gerna missförstås, isynnerhet som Walberg var känd på biljarden som en mycket medelmåttig spelare. Det innebar helt enkelt en förolämpning, så rå och grof, att i ett sydligare land derpå genast skulle ha följt en utmaning.

Också nödgades Walberg göra de våldsammaste kraftyttringar för att tygla sitt kött. Men

glömma denna blodiga skymf förmådde icke en man med hans sinne.

* * *

Det var i Januari och mörkt redan vid tretiden. En figur med bekymradt utseende klef skyggt genom porten till Walbergska huset.

Inlotsad till egarens hemtrefliga privatrum, der två väggar täcktes af väldiga bokhyllor, märkte denne med en enda blick, att den kruserlige Sörbäck befann sig i en mycket förlägen stämning.

Emellertid helsade han blott och mottog tigande det korrekturafdrag mannen bugande halade fram ur sin bröstficka. Han läste igenom det, rättade felen och klottrade till ett och annat friskare uttryck i marginalen.

»Är inte manuskriptet med?» frågade han vid ett ställe, der det tydligen förekom hvad man på typografspråket kallar ett »lik».

Sörbäck framdrog ännu ett pappersark med tveksam hand. »Si, jag tror, si, att att-e att-e det här i-inte kan komma i-in», hviskade han stammande. »Det va så, si, a-at-ate Röman händelsevis fått si det ute i sätteriet, si, och han var nu der och höll ett förfärligt väsen, just när jag gick, si. Men jag ska nog göra allt — — förstås-ås — —»

Walberg hade rest sig och gått fram emot honom med hopbitna tänder.

»Ja, a-all--te — —»

»Herrn är en ynkrygg. Ni ä ynkryggar bägge två — allihop. Och att tänka sig, att såna der blodlösa käringar nu ska vara med om att laga till pressyltan i mina fäders stad! — Knalla er ut!»

»Nå men, herr Walberg då, i-inte är det mitt fel inte, jag har nog bjudit till och berodde det bara på me-ej — —»

»Ut herre!»

»Jisses, var då menniska — — på någon sida — — Jag *ska* försöka — — var god låt mig få korrekturet. Jag är ju i alla fall ansvarig utgifvare, jag. Jag får välan ha *mina* åsigter, jag också, herr Walberg. Jag ska låta Röman lukta på tillståndsbeviset och då få vi välan si.»

»Nåväl», muttrade Walberg, slungande korrekturet åt den bugande lille mannen, »ta och slit det mellan herrn och herrns redaktör. Men jag vill ge herr Sörbäck ett godt råd, medan tid är. Sälj herrn sitt tryckeri, sin tidning, sitt tillståndsbevis och sina åsigter och köp en rockvaktmästarplats i tamburen till något bättre serveringsställe i Stockholm. Herrn är skapt att ta emot tioöringar och buga.»

Senare träffades herrarna på teatern, der Sörbäck mot slutet af första akten smög i korridoren och passade på Walberg, sedan han försigtigt öfvertygat sig om, att ingen mer än vaktmästaren märkte deras rendez-vous.

»Det kommer i-inte in», hviskade han. »Men jag har sagt upp Röman.»

»Ta emot rockar!» svarade Walberg torrt, i det han gick och slog sig ned vid ett bord i foyern, der han fick sitta ensam och ostörd, oakadt de flestes blickar sväfvade öfver dit. Ty ingen vågade här visa ringaste symptom till bekantskap med *honom*. Det skulle vara detsamma som att mista medborgerligt förtroende eller krediten, hvilket i X. var ungefär sak samma.

Isynnerhet riktades öfverlägsna sneglingar åt denna skrifklådans delinqvent från ett hörn, hvarest ett halft dussin unge män slagit sig ned, ifrigt lyssnande till något, som den elegante redaktör Röman lågt uppläste ur ett långt, smalt papper, liknande en utklipt tidningsspalt.

Ju längre han läste, ju ilsknare blefvo de kring-sittandes fadda drag, ju mer förbittrades de när-gångna, utmanande blängningarna mot Walbergs bord.

Denne förstod mycket väl, hvad som försiggick, emedan ingen bättre än han visste, hvad som nu lästes halfhögt för de kringlutande snobbskallarna. Också kunde han äfven lika tydligt tolka, hvad redaktören med sin triumferande min efter uppläsningen tillade, utan att behöfva höra det med egna öron.

»Se der», slutade herr Röman triumferande, »se der, hvad ni kunnat få i er på annat sätt i qväll, go herrar. Men här sitter den, som räddat er från en skandal, som skulle ha öfverlemnat er i hvars mans mun vid detta laget. Isynnerhet dig, du stora mandarin af Träknappen, ha ha ha!»

En elegant, vråkig, morotspolisongad herre reste sig, klingade skrattande med redaktören och vände sig derpå med en djupt föraktlig, stolt, utmanande blick mot Walberg.

Den morotshårige herrn hade nog sina skäl att se upprörd, men stolt ut, efter som han hette Koriander och på underliga vägar lyckats blifva engelsk v. konsul i X.

Men Walberg hade ännu större skäl att möta den der blicken med ett lugnt småleende, emedan han i sin bröstficka bar manuskriptet till det korrektur Röman nyss uppläst för sina vänner, emedan gubben Lindblad ingenting högre önskade än att åter kunna få erbjuda honom sina tjänster och emedan Nya Posten skulle utkomma redan påföljande morgon.

Han tömde därför makligt sitt glas och afstod godvilligt från all vidare njutning af Sardous »Seraphine» den qvällen.

* * *

Redan hade den pockande allmänheten börjat ledsna på Nya Posten. Efter den stora hudflängningen af de fyratio martyrerna förekom der aldrig mer något rafflande. Äfven i numret för lördagen den 5 Januari syntes ingenting, »som stötte på patrull».

Bland annat fick man der dock till lifs ett »Bref från Kina», skrifvet direkt till tidningen ifrån,

som det uppgafs, en X-bo, som vistats länge i det »Himmelska riket». (Hvilket senare Kølqvisten, som trodde sig säga en qvickhet, varnade mot att tagas i ortodox betydelse.) De förståndigare tviflade väl högeligen på, att Nya Posten bestod sig med en speciel kinesisk korrespondent, utan trodde brevet »korpadt» ur någon annan tidning. Men för öfrigt funno hvarken de eller mängden något synnerligen märkvärdigt deri.

Också lät det så här:

»Vid giftermålen i det konstiga 'riket mellan de fyra hafven' får ännu ingen europé närvara. För-lusten bör dock vara måttlig, när man får veta, att den stackars bruden nödgas sitta på brudsängen och kritiseras i tre runda dygn. (De ha något till bra de der kineserna! Sju lagliga skäl — hvaribland pratsamhet, olydnad och misstänksamhet — till skilsmässa och så många supplementsustrur de orka föda!)

Men jag var häromsistens med på en hvad vi der hemma skulle kalla 'svensex', hvilket kolifej icke brukas i detta himmelska land annat än af ett slags unga reform-kineser, som gifvit sig i slanger med oss 'barbarer'.

Gräddan af stadens kinesiska snobbskum var samlad till denna fest, som hölls i den finaste klubb-lokalen. Också serverades der allt hvad en kinesisk matsedel har mest läckert och dyrt. Svalbon från Moluckerna, stufvade hajfenor och trepang — hvilket

allt de illmariga kineserna tro göra dem kärleksfullare och älskvärdare än naturen sjelf anrättat dem — knusslades här inte på, min sann. Man åt dessa orimligt dyra rätter som om de varit bara strömming och potatis hos eder der hemma, och hvad anbelangar sådana rariteter som stufvade lärktungor, tupphjornor, grodögon och vissa sällsyntare fiskganar, saknades icke de, som hade tillfälle att här ta sig ett så pass bastant 'busmål', att dessa läckergomar gingo omkring som tokiga åtta dagar efteråt.

Ty det förhåller sig så, att kinesen inte är någon hvad vi kalla drinkare egentligen. Han har ingen smak för spriten. Men sådana der konstiga delar som tupphjornor m. m. sätta åt hufvudet på honom, precis som alkoholen hos oss. Han tror, att de bara höja intelligensen; men hos dem, som ej ha något öfver af den varan, framkalla de helt andra verkningar.

Också blefvo de flesta mandarinsönerna snart våldsamt upp i gasken. De började med att mala sönder det fina kinesiska porslinet mot väggarna och sedan de en stund gått på med 'Fan-tan' — som låter litet märkvärdigt på svenska, men egentligen är ett slags 'Sala Hybecka' — började de komma osams och kasta matpinnarna i synen på hvarandra.

Den värste var dock giftaskandidaten, en ung mandarin af 'Träknappen'. Han måtte ha ett vådligt ölsinne, åtminstone för att vara en kines. Ty han förde till slut ett så hiskligt oväsen, att

värden fann sig föranlåten skicka in sin första kypare, icke för att be honom veta hut — ty sådant brukas ej i Kina — utan bara vara litet mindre högljudd. Men det hade en motsatt verkan. Mandarinen af Träknappen blef nu alldeles topp tunnor rasande. Han fattade den stackars Tsing-Ping — kyparen, det ödmjukaste, mest krypande väsen på denna sjelfförintningens utplattade jord — i hårpiskan, släpade honom ett par hvarf kring det stora rummet och gaf sig inte, förrän han tappade honom i värsta farten, för det att hårpiskan gick af.

Det var klart, att saken tystades ner med pengar; ty i Kina gälla sådana mer än annorstädes. Men man kan ändå med skäl förvånas öfver, att slikt *kan* hända i ett land med så gammal civilisation och att sederna der ännu *kunna* vara så råa.

Hvad skulle man tänka der hemma i Europa om en ung man, som bure sig så brutalt åt? Till på köpet, om han, i likhet den här mandarinen af Träknappen, råkade vara v. konsul för ett af jordens mest framstående folk?! Lyckligtvis höra sådana plumpa grofheter numera hos eder till *det omöjliga*, oaktadt vår kristliga civilisation är så mycket färskare än kinesernas, och de här snedögda gökarne behaga kalla oss 'barbarer'.

Hvad skulle man t. ex. i X. säga om pendenten till en mandarin, sådan som Träknappen? frågar jag ännu en gång. Hvad man skulle säga, är just inte svårt att gissa. Men hvad man gjorde,

vet jag äfven. Ty säkerligen skulle hos oss alla dörrar stängas för en ung man, som gjort sig skyldig till ett så pinsamt upprörande handlingssätt mot en värlös stackars tjenare, och — hvad som är ännu säkrare! — en så kvalificerad person skulle inte en dag längre få stå kvar i samhället som v. konsul, hade han än till pappa en mandarin af diamantknappen.»

* * *

Detta bref, den sedermera vidt beryktade s. k. »Mandarin-Krönikan», lästes, som sagdt, just inte med något öfversvallande intresse af det stora flertalet i X. Kines är kines. Hvad rörde dem dessa snedfulingar, om hvilka de hittills blott hört en hop småbarnsdränkingar och några missionärsmassackrer på sin höjd. Men innan aftonen blefvo de äfven bredare lagren mer hemma i verldshistorien.

Ty Nya Postens lokal formligen bestormades denna förmiddag af koketta jungfrur från en hop fint folk, som fordrade igen sina herrskapers prenumerationsavgifter. De ville inte en dag längre hålla en sådan skandaltidning, förklarade pigorna med vissa ryckningar i sina uppnäsor, som klädde dem ofantligt.

Åtskilliga bättre klädda unge män trängde desslikes bullersamt ända in till gubben Lindblad — som fridsamt satt vid sitt skrifbord, hvaröfver hängde diverse tryckta sentenser; såsom »Klara Tankar!»

»Hvad jag lofvat, skall jag försöka hålla!» »Lef för andra!» m. m. — och skulle ha skrämt slag på denne stackars familjförsörjare, om ej försynen i sin vishet hållit honom så mager.

Åh, de skulle störta, ruinera, förstöra, tillintetgöra honom och hans afföda och hans tryckeri och först och sist hans förbannade skandaltidning, innan många dagar gått om!

Så rusade de heta stadsfullmäktig-embryonerna öfver till häradshöfding Fröstman. Han skulle stämma Nya Posten, sätta tit. Lindblad och den helvetes »Puckeln» dit inte sol och måne lyste och fordra en skadeersättning, som skulle kasta dem på fattigvården att reda dref för all framtid!

Ty naturligtvis hade ingen annan än den skurken Walberg vågat skrifva detta infernaliska bref.

Häradshöfding Fröstman var, olyckligtvis för denna historias kostligare inveckling, en lugn karl. Sedan han med någon möda lyckats utleta, hvad saken gälde, och uppmärksamt genomläst kinesbrevet, förklarade han sig inte kunna fatta, hvad herarne, han eller någon annan menniska i X. hade med de deri skildrade förhållandena att skaffa. Dessa hade ju inte tilldragit sig i Sverige, inte ens i Europa, och han trotsade någon jurist eller domstol eller jury eller kompromiss att komma åt Nya Postens egare, utgifvare, tryckare eller brefskrifvare för ett jota af hvad som stode i Mandarin-krönikan.

Konsul Koriander, som inte dragit sig för att utgöra själen i denna upprörda ynglingaförening, fann sig nu föranlåten att till större delen förneka interiören från »Hôtel Apis» och påstod särskildt, att historien om den afdragna hårflätan vore en nedrig lögn. Han hade aldrig fått en fläta i sin hand, inte ens en lösfläta. Nedhyfvandet af gulduret ville han inte förneka, emedan han ansåg det vräkigt och kände sig nästan förargad öfver, att denna bravad inte var nämnd i krönikan. Glasets och porslignets krossande stode han också för. Men hvad anginge det allmänheten? Finge allmänheten betala källaremästarens räkning kanske? Nej, det hade de gjort sjelfva, så saltad den än var. För öfrigt hade hans svensxa försiggått i abonneradt rum och det vore ett brott att draga ned den i smutsen genom en skändlig skandalskrift i tidningen.

Häradshöfding Fröstman hade hört på utan att afbryta, ehuru han då och då stal sig till ett leende. »Ja, jag kan nog förstå», sade han omsider mycket allvarligt, när konsuln slutat, »att det bör kännas bittert att bli så der apostroferad för hvad herrarne anse vara en bagatell. Men mitt råd som jurist lyder, att ingen rättslig aktion *kan* anställas mot tidningen i den form uppsatsen framkommit. Vore herrarne *riktigt fina*», tillade han med en egendomlig tonvigt, »skulle herrarne akta sig för att ta sak på bak, allra helst som vi råka lefva i en småstad, för allt hvad duktig den annars vill vara.»

Detta visa råd, äfven om det hade följts, kom nu dock för sent. Larmtrumman hade redan slagits och alla kvarteren hade lyssnat dertill. Historien om svensexan var redan kring hela staden och Nya Posten utsåld till sista exemplaret. Nu begrep man kinabrefvets rätta innebörd, intresserade sig lifligt för innevånarne i Midtens rike och gissade utan ansträngning, hvem som bar den i Kina för öfrigt alldeles okända rangen af »Mandarin af Träknappen».

Under helgens många kalaser utgjorde också »Mandarin-krönikan» det samtalsämne, som uppslukade allt annat dussin-prat. En vanlig moralist liksom den krassaste, mest afslipade »europé», som slutat upp att förvånas, skulle bägge ha ansett, att v. konsul Korianders bragder på Hôtel Apis inte gerna kunde betraktas mer än från *en* synpunkt. Men småstadsfolket har andra sätt att se och bypatriotismen är i stånd till mycket.

De äldre bland männen tyckte väl, att skrapan var rättvis och blott hade det felet att vara för mild och för litet tydlig åt en gåpåare-valp, sådan som den der »konsuln». Man hade önskat den mer personlig.

De kloke skrattade också i mjugg åt den borerade dumhet, som sjelfmant gjort en stockeld af något, hvilket annars obemärkt kunnat försvinna som jönköpingständstickor i mörkret. Men dessa tillhörde naturligtvis fåtalet.

Jag skulle här ha ett godt tillfälle att smickra

fruntimren — något som för oss karlar nu är mer än någonsin nödvändigt! — genom att i lifligaste färger skildra, huru deras ömma hjertan gäfvö sig luft i svallande medkänsla för sin hårdragna syster och i gränslös harm öfver det brutala vilddjur, som tillbragte aftonen före sitt brudgumskap i sådana orgier och ådagalade ett så upprörande barbari i en redan då nästan öfvervunnen ståndpunkt af qvinnofrågan. Men som jag olyckligtvis alltid framhårdar som en obotlig sanningsälskare, måste jag tyvärr tillstå, att de bättre fruntimrens känslor i stapelstaden X. inte alls böljade i *den* riktningen.

Qvinnan dömer — så har jag tyckt mig märka — i allmänhet efter sitt tycke; icke, eller först i andra rummet, efter hänsyn till det rätta.* Det är möjligt, att damerna som skriva i tidskrifter och göra psykologiska romaner, nu blifvit mer filosofiskt anlagda på senare tiden, men fröknarnas och fruarnas i X. utveckling hade bestämdt inte gått åt det hållet ännu.

V. konsul Koriander var en god dansare, stark, rask och ihållig. Han hade svängt om med de flesta af generationens 17—35 års bättre fruntimmer,

* Att min obetydlighet icke står ensam i detta oförsynta påstående, visar bland många andra forskare äfven H. Spencer i »The Study of Sociology», der han i afdelningen »Preparation of Psychology» rörande qvinnan anmärker »en skönjbar brist i den mest abstrakta bland känslorna, känslan af rättvisa, denna känsla, som leder handlandet, oberoende af personliga förbindelser och tycke eller motvilja för individer.»

ständigt varit artig och uppmärksam och aldrig noga i valet. Detta var tillräckligt för att göra honom omtyckt af damerna hela linien igenom.

Hans fru hörde till en af stadens förnämsta familjer och var sedan barndomen bekant och god vän med alla jemnåriga af sin klass samt stor gunstling hos de flesta af stadens mest tongifvande tanter.

För öfrigt hade det unga paret en mängd släktingar, hvilka i sådana fall hålla hop som bin från samma kupa.

Ingen af dessa kunde se annat, än att Koriander och framför allt hans fru — ty för henne stälde sig saken onekandes mer ömmande — blifvit på det grymmaste förorättade genom denna afskyvärda »skandalartikel».

Den man, som skrifvit »Mandarin-krönikan», blef också föremålet för hela den bättre fruntimmersverldens förakt och hat. Och det var under sådana omständigheter ej alls underligt, att den stackars kandidaten och handlanden, som kommit hem till fädernestaden egentligen för att få vara i lugn, inom kort befanns omspunnen likt en fluga med ett nät af de mest närgångna historier, särskildt i den ömma vägen, och städse omtalades som ett utsväfvande moraliskt vidunder, oaktadt blott få af de ifriga qvinliga åklagarna kände honom mer än till utseendet, om ens så mycket.

Qvinnorna ha de mest utpräglade naturanlag för koltjärsborsten.

Då »Mandarin-krönikans» kärna tvärt emot författarens vilja sålunda petats fram ur sitt kinesiska omhölje och uppväckt så mycken sedlig indignation, försökte Walberg i ett annat nummer af Nya Posten bevekande hemställa till dessa uppretade, huruvida de skulle tagit så illa vid sig, om hjälten och hans värddar varit gesäller, som fått disponera inre rummet på ett porterställe och dervid våldfört sig mot en stackars upppasserska. Det hade nog i så fall, menade den olycklige författaren, så långt ifrån väckt ond blod hos dessa harmfulla, att man då i stället skulle ha ansett påpekandet och några ampra direkta moralkakor med utsatta namn och ytterst närgående detaljer alldeles på sin plats. Och ändå hade gesällernas beteende i så fall varit mindre stötande och förlätligare än konsulns och hans vänners, af hvilkas uppfostran och samhällsställning man väl kunnat fordra mer hyfsning.

Men ingen af damerna och de yngre herrarne kunde förmås att ändra sin mening genom detta, såsom de tyckte, retsamt ogrannlaga argument; utan konsul Koriander förblef ett beklagensvärdt offer för nidskrifveri och kandidat-handlanden en tvådubbel skurk, sedan han ytterligare tillåtit sig en så ned-sättande jembörelse.

* * *

Otto Walberg egde, lyckligt nog för honom själf, icke mycket af det melankoliska kynne, som envist vurmar på samhällsförbättreri och martyrskap. Han hade väl af en viss stridlystnad och böjelse för satir narrats att sticka hufvudet i ett getingbo och försökt slå efter dess yrfän, då de stungit honom. Men efter den senaste dusten — brrr! — insåg han fullligen dumheten af en så olika strid och ingen kunde nu längre narra honom att fortsätta i galenskapen.

Sedan han sålunda med — efter sin egen mening — blott lätta akrobatskor trampat i X. och ändå träffat liktornar öfverallt, der han i större samhällen kunnat köra med ångvält utan tusendelen till skrän, beslöt han att smörja sandalerna och med allo draga ifrån sin tråkiga fädernebygd. Han kunde verkligen få det trefligare för faderns penningar.

Walberg var en maklig karl i sitt hvardagslif, men när han en gång föresatt sig något, kunde ingen visa större rapphet i vändningarna.

Så fort han därför fattat sitt beslut, började han genast vidtaga anstalter för att indraga sin rörliga förmögenhet och lät annonsera om husets och affärens försäljning.

Den senare åtgärden var den krångligaste. Att placera kapitaler och värdepapper och sälja hus äro inga klyftiga affärsoperationer. Men att afveckla en i full gång varande handelsrörelse med stort lager och stora fordringar, möter sina svårigheter.

Lyckligtvis voro konjunkturerna då ännu långt

ifrån så dåliga som ytterligare tio år skulle gjort dem, och firmans namn, hvilket äfven skulle följa med i köpet, egde första klassens klang. Den var ännu »fin-fin».

Också blefvo spekulanterna flera, bland hvilka en ung man från öfre Norrland tycktes erbjuda de bästa utsigterna för ett snart och pålitligt köp. Häggblad var sonen till en hemmansegare, som nyligen sålt sin skog åt ett stort plankbolag och nu ämnade låta afkomman starta som grosshandlare. På den handen funnos de bästa säkerheterna, nämligen »kontis monnis», såsom pengar kallas deruppe på förtroligare hvardagsspråk.

Herr Jonas Häggblad, hvilken Walberg till någon sin öfverraskning fann vara en ytterst korrekt herre med utpräglad engelsk anstrykning, dröjde ej att infinna sig i X. Underhandlingarna blefvo lika snabba som angenäma, emedan bägge parterna voro unga, bildade män och ingendera någon knussel-makare.

Knappt en vecka hade sålunda förflutit, då allt var klart och häradshöfding Fröstberg tillkallad för att affatta sjelfva köpekontraktet.

Sammanträdet hölls hemma i Walbergska huset, hvars styrande ande sedan trettio år, den prudentliga jungfru Maja Stina, anordnat en middag, sådan man knappast fick bättre på någon 1:sta kl. restaurant. Ty maken till matmänniska fanns ej på långa vägar. Ingen kunde t. ex. bibehålla siken så hård

i köttet som hon, hvilken konst med henne synes ha öfvergått till »de förlorade».

Äfven fanns inom detta gamla, till sitt yttre gent emot de nya kreditbyggda palatsen, så oansenliga hus ett annat unicum, nämligen en vinkällare med några dussin buteljër ända sedan den tid Maja Stina kom i familjen. Hon hade vakat som en drake öfver denna rara samling och endast vid mycket högtidliga tillfällen låtit några gamlingar skåda dagens ljus.

Efter den så i allo angenäma uppgörelsen, åtföljd af en middag, hvilken sent, om ens någonsin, försvann ur gourmeten Fröstbergs goddagspiltsminne, kunde stämningen vid kaffet icke vara annat än den mest kordiala.

Walberg — hvars starka sida annars inte låg åt spriten, emedan en större dosis alkohol smånin-gom försatte honom i ett qvackligt tillstånd af allmän svaghet — hade som värd måst anstränga sig väl mycket och befann sig redan på gränsen till det upprymda stadiet.

Olyckligtvis kom samtalet snart att röra sig kring »Mandarin-krönikan», hvarom äfven Häggblad redan hört åtskilligt på sin hemtrakt.

»Det befängdaste i hela historien är kanske dock, att om den inte händt, skulle du nu inte vara min 'nachfolger' och vi inte sitta här och må som gudar, en komplimang, som egentligen jungfru Maja Stina får ta åt sig», skrattade Walberg.

»Små orsaker, stora verkningar», anmärkte häradshöfdingen. »Jag fick händelsevis vara med på bägge hållen, så att jag kan servera en del.»

Han återgaf derpå synnerligen drastiskt mandarinernas uppträdande hos honom.

»Men hör du, Walberg», slutade han, »nu när hela saken är utagerad, kan du så gerna bekänna kort. Det gör ju ingenting, oss ungarlar emellan, och för resten är ju den der Fanny fanken så söt — —»

»Hvad behagas?» frågade Walberg något hetsigt. »Fanny — — hvilken Fanny?»

»Äsch, sjåpa dig inte, bror min.»

»Nej, sannerligen jag begriper de der hänsyftningarna, det får du förlåta mig», försäkrade Walberg, ännu med någon hetta i rösten.

»Kors, Fanny, vet jag, den der fröken Fanny Pettersson på Apis, till hvars riddare du slagit dig.»

Walbergs röda ansigte blef plötsligt blekt.

»Jaså — —», stammade han — —, »tror man det? — — *Det också.* Nå nå, hvarför inte? Löjligt barå, att jag inte fått i mig det förut. Hör du, Fröstberg, skulle det vara allt för ogrannlaga, om du sade mig, af hvem du hört den der versionen?»

»Neej, inte alls. — — Men det var tusan, så allvarligt du tycks ta den der bagatellen, min gubbe lille.»

»Bry dig inte om, hur jag *tar* det. Frågan gälde ju, hvem som släppt den der 'bagatellen' i nyhetsmarknaden.»

»Nå ja, hvem som först kommit fram dermed, vet jag inte. Men jag hörde ett sådant påstående förra veckan fällas helt öppet på en större bjudning.»

»En större bjudning! Jo, jag tackar, jag. — Skål och lycka till, nachfolger Häggblad! Jag hoppas, du inte känner dig ångerköpt, när du får en smula hum om den härvarande societeten. — Fortsätt du, Fröstberg, men precisera litet närmare. Har du sagt a, måste du också säga b.»

»Ja bevars, det finns ingen orsak, hvarför jag ej skulle kunna det. Något förbehåll om tystnad sattes aldrig i fråga. Jo, det var uppe hos bankkamrer Tigerflychts.»

»Aha, Träknappens busenfreund.»

»Ja, *han* var också der. Men det var inte han, som sa det. Jag kom att sitta inne hos fruntimren och huru pratet vandrade, kom till slut också den der så mycket idisslade mandarinhistorien fram. Naturligtvis gick du för hugget. Och så började man undra öfver motivet till ditt uppträdande i den der snygga affärn. 'Åh, det är väl inte svårt att räkna ut', pustade tjocke Öbrinken, som satt der och svettades. 'Où est la femme? Den der flickan är ju herr kandidatens och handlandens älskarinna och då var det väl ej så underligt, att älskaren skulle gjuta ut sin galla, när hon biktade sina qual.' — Nå kors, inte behöfver du väl ta så illa vid dig för det, min goda bror — alla ä vi dödliga och fröken Fanny skäms minsann inte för sig», tröstade häradshöfdingen,

när Walberg sprungit upp med gnistrande ögon och börjat promenera fram och tillbaka.

Men han var ju värd och som sådan fick han ej »bråka», som det heter. Vi ha ej blifvit räknade bland världens mest bildade folk för intet.

»Du har rätt, Fröstberg», utbrast han därför efter en pinsam paus, »det är fänigt att ta illa vid sig öfver sådana der 'bagateller'. — Mina herrar, jag ber om ursäkt för afbrottet. Det var inte alls meningen, att den här middagen skulle saltas i den larmoyanta genren. Låt oss fresta på gubben fars gamla curaçau för att ej dufna till.»

Snart voro lynnena åter jemna, ehuru värden blef allt mer högröstad. Varorna verkade tydligen starkare på honom eller kanske tömde han glasen ärligare. Ty det fordras äfven praktik beträffande dricka. Och han hade legat af sig sedan Upsala-tiden.

Ändtligen bröto gästerna upp, följda af Walberg. Rummen behöfde vädras och värden sjelf inte minst, som han gapskrattande anmärkte.

Friska luften tycktes också göra den tämligen påstrukne Walberg rätt godt. Han gick med stadiga steg och hettan i hjernan mildrades något.

»Hör på, go herrar», sade han plötsligt, när de passerade ett nytt, ståtligt, mycket upplyst hus vid Stortorget, »om vi skulle gå dit upp och spola oss med lite frisk selters.»

På glasskifvan öfver vestibulen, utanför hvilken sken en präktig gaskandelaber, lästes »Hôtel Apis» i stora, förgyllda bokstäfver.

»Nej tack, hedersbror. Förbanne mig har inte jag fått nog för i qväll. Det var magnifika varor. Uff, jag måste allt knalla mig hem, jag», svarade den försigtige häradshöfdingen, som ej gerna ville förekomma i sällskap med Walberg på ett ställe, der han visste stadens manliga grädde hade sin samlingsplats. »Tjenare, mina herrar, och tack noch einmal, bror Walgren, för din briljanta middag, som sent skall glömmas af en, som förstår sig på att umgås med glas och porslin!»

Walberg förstod honom mycket väl. Han hade sett småstadspolitiken tillräckligt för att ej behöfva misstaga sig om arten af Fröstbergs hemlängtan.

»Nå, adjö då», sade han. »Annars är det här inte riktigt vänligt af dig. Du hade egentligen bort presentera oss för fröken Fanny, du, som ju har ditt hållqvarter deruppe.»

»Nej, hör bara på *den!* Du har naturligtvis aldrig ens *sett* henne, när allt kommer omkring.»

»Nej, och det är nästan det löjligaste.»

»Utmärkt! Nå, då kan du ju nu passa på och formera hennes bekantskap. Bättre sent än aldrig. — Frid, go herrar!» ropade häradshöfdingen, i det han hastigt försvann längre mot norr.

»Du hör, min nyaste broder, hur landet ligger», sade Walberg mörk i hågen, vänd till Häggblad.

»Det står ju inte till att öfvertyga ens den der, så jurist han än är, när pratet en gång pumpats i honom. Men kom nu, så ska du få vara med om räfst och rättareting.»

De stego upp till schweizerisalen, hvilken syntes nästan tom. Uppasserskorna passerade dock ofta från den långa disken med duktiga uppsättningar till de enskilda rummen. I X. ville man ej visa sina debaucher offentligt, men lefde om så mycket friskare i smårummen kottetivis.

En ytterst elegant qvinnovarelse med glittrande drickspenningsleenden i hvardera ögat kom framsväfvande till deras bord.

»Är det ni, fröken, som heter Fanny?» frågade tämligen burdust Walberg, på hvars ansigte en misstänkt blekhet börjat sprida sig, så fort han kommit in i den heta lokalen.

»Nej, men jag ska väl säga till henne då, om herrarne så nödvändigt vill», svarade hon med en liten knyck på nacken.

— »Se här kommer hon för resten.»

En liten blek, mager, mycket mörklagd flicka med hvad man kallar snarvackert ansigte seglade in från ett rum till venster, bärande lemningar efter en sexa på en större bricka. Den eleganta hviskade troligen något försmädligt åt henne med en harmsen gest åt de bägge nyanlände, hvarpå den unga brunetten långsamt kom fram till deras bord.

»Ett krus selters», requirerade Walgren, försökande fixera henne, ehuru allt började töcknas för hans ögon. »Fort, mycket fortare, om jag får be.»

»Ta en halfva punsch med samma», bifogade Häggblad, som var mycket mera tränad och blott börjat känna sig upprymd.

»Nej, ingen punsch! — Jag vill inte se punsch, usch!» hviskade Walberg med vämjelse.

»Men en grogg ska sätta piff i dig. — Fröken, låt oss få en okorkad Salignac», begärde Häggblad, som ej för ro skull härstammade från en trakt, bekant för sin hos oss oerhörda konsumtion af bättre spirituosa.

När Walberg hastigt tömt ett glas ur det kalla selterskruset, kände han sig för momangen fri från det värsta qualmet.

»Se så, snälla fröken Fanny», började han, »sätt er nu ett ögonblick hos de här nya farbröderna. — — Åhjo, vi ä så gamla och allvarsamma karlar, så. — — Det var rätt. — — Hör på, fröken Fanny, tillåt mig en liten samvetsfråga: känner ni mig?»

»Jag? Kors, det var då en egen fråga. Har inte den äran. Herrn är bestämdt resande på stan. Jag har konditionerat här ett par månader nu och känner alla fina karlar i stan.»

»Är fröken *riktigt* säker på det?» frågade Häggblad skattande.

»Jo, hit går bara — —»

»Mandariner», inföll Walberg.

»Usch, så stygg herrn är!»

»Tackar! Nå, fröken Fanny känner mig således inte. Är det riktigt säkert det?»

»Ja-a-a. — Ska jag säga det flera gånger?!»

»Och ändå prata de ute i stan, att det är väl emellan fröken och grosshandlar Walberg här», inföll Häggblad, som tyckte sig finna, att Walberg hotade ställa till en mera dramatisk scen än hela saken enligt hans prosaiska åsigt var värd.

»Grosshandlar Walberg?! Usch då, då är det herrn, som skrivit i tidningen om mej och konsul Koriander och di andra fina karlarna. Nej, hör nu herrn, hvarför bråkade herrn så mycket för den der strunten? Det var just något att sätta i bladet, det, och svänga till 'et på det der viset. Man vet väl, hur herrarna bära sig åt, när de bli på dimman — —»

Walberg fylde sitt glas med konjak nästan till randen och tömde det i botten.

»Skål för qvinnorna i norden i alla fall!» mumlade han, kippande efter andan.

»O tack är världens lön», skrattade Häggblad, på nytt fyllande glaset.

Men snart sänktes Walbergs tunga hufvud mot soffan och så förgick en längre tid, hvarunder han inte visste till sig det ringaste, förrän någon ryckte upp och ledde honom till ett närgränsande, »enskildt» rum.

Den nästan medvetlösö Walberg raglade med. Han skulle ha följt till månen, om man satt i fråga att bogsera honom dit.

Derinne suto en äldre, robust man och sex yngre herrar. De voro samtliga klädda i hvita halsdukar och frackar, men sågo för öfrigt inte vidare högtidliga ut, ehuru de nyss kommit från begrafningen efter en förmögen vattenledningsentreprenör, som dött i (hemlighållet) delirium.

Den unge man, som tagit Walberg under armen, satte honom utan presentation på en stol midt emot den äldre, tjocke herrn, hvilken med upprifven halsduk halfåg i soffan.

Ett glas punsch ifyldes åt den illa beryktade författaren till »Mandarin-krönikan».

»Skål, kandidat, och tack för gammal ost!» skrånade mannen i soffan, som var ingen mindre än grosshandlaren, stadsfullmäktigen och riddaren Öbrink.

Walberg fattade mekaniskt glaset, men var ändå så pass fysiskt medveten, att han märkte, att det innehöll punsch. »Nej tack», sluddrade han, »jag dricker inte punsch.»

»Drick ur ditt glas, se döden på dig väntar!» reciterade herr Öbrink imperatoriskt under ett bifallsorl från de yngre, som om han släppt från sig en sekularvitz.

»Jag slipper väl med bi-billigare, hvafalls?» hickade Walberg godmodigt. »Grosshandlaren är ju

född vestgöte eller kanske var det små-- smålänning?»

»Lika litet som vi ä kineser, din djefla skandal-skrifvare!» inföll med bister min en af de yngre, hvars hvitögon nu voro nästan lika röda som hans polisonger.

Och dermed kastade konsul Koriander — ty det var denne värde gentleman — sitt glas midt i ansigtet på den redlöse Walberg, som samtidigt röcks baklänges från stolen af en tandläkare, som i en hastig vändning råkat stafva »åk!» med »och», hvilket bref »Puckeln» en gång haft ogrannlagenheten att citera som stilprof på tandläkare-bildning.

I ett ögonblick släcktes gasen och alla störtade öfver den omkullslagne, slogo, sparkade och trampade i synnerhet hans ansigte, hvarpå de skyndsamt lemnade rummet, betalande hederliga drickspengar ute i restaurationslokalen.

* * *

Morgonen efter denna nya bragd kunde Otto Walberg inte klaga öfver brist på sällskap i sin vanligen så ensliga sängkammare.

Utom fältskären och stadsfiskalen funnos derinne ej mindre än sju andra herrar.

En så att säga högtidlig skymning hvilade öfver rummet, emedan gardinerna voro neddragna på grund af befarade skador i egarens nästan igensvullna ögon. Stämningens dysterhet förökades ännu mer af fält-skärens utbredda instrumentsamling, stora plåsterförråd och tvättfatet, af stadsfiskalens raspande med pennan, afbrutet blott genom korta frågor med lika korta, sakliga svar från den i bindlar höljda patienten och icke minst af det modstulna utseendet hos de sju herrar, som moltysta sutto på Walbergska familjens gamla öfverdragna stolar (från kejsartiden).

Ändtligen hade barberaren slutat sitt värf. Patienten hade befriats från bindlarna och man upptäckte nu på kudden en massa plåsterlappar. Af sjelfva ansigtet syntes just ingenting annat än hår och skägg.

Äfven stadsfiskalen var nu färdig med sitt protokoll och steg upp.

»Det här blir allt en sämre affär för herrarne», utbrast han, i det han drog upp en väldig pris. »Om det vore en annan karl», fortsatte han hviskande till grosshandlar Öbrink, »så kunde väl saken göras upp i godo, men med den här gubben går det inte. *Han* låter inte tysta ner sig. Jag har minsann nog försökt, men nix, madam.»

Ja, förmådde inte en så durkdrifven uppgörare som fiskus klarera historien, kunde ingen — det

visste alla. Men nöden hade ingen lag. Man måste då försöka bönboken.

»Herr Walberg», började därför grosshandlar Öbrink med så ödmjuk röst som ingen dödlig kunnat tro hans tjocka hals om, »vi erkänna uppriktigt, att vi buro oss illa åt i natt som var, och bästa beviset på, att vi inse och ångra det är, att vi skyndat hit allihop utan att ha öfverenskommit — —»

»Men ni hade nog öfverenskommit om att klå mig», afbröt Walberg, »och den enigheten var allra minst lika så rörande den, hvafalls?»

»Ja, vi buro oss mycket illa åt — —»

»Ja, som knölar, frackklädda knölar. Det är just så likt sådana der råa naturer att ta till knyt-näfven i brist på argument. Om det åtminstone hade varit fair play: 'en mot en och två mot fan', som det heter. Men att dra in en öfverlastad i ett försåt och med kallt blod lömskt kasta sig öfver honom, sju man högt, och hålla sig till ansigtet och tyga till en menniska så här, det krafsar man inte öfver genom att komma till honom och helsa god morgon och be om ursäkt.»

»Vi voro ju på dimman», klagade v. konsul Koriander, under suckande instämmanden från de andra.

»Jag var fullare, jag», svarade Walberg torrt, i det han tog åt sina öfversta plåsterlappar.

»Jag ska visst inte bjuda till att ursäkta oss», återtog grosshandlaren. »Och vill herr Walberg

stämman, bli vi ofelbart dömda, det var inte värdt att tänka oss komma ifrån saken med mindre. Jag vågar väl inte heller tala om vår ställning i samhället, något som naturligtvis herr Walberg inte tycker förtjena något afseende. Men jag har hustru och barn och herrarne här ha mödrar och systrar litet hvar — mandrinen af Träknappen der är ju nygift, så att det skulle bli sorg och skam i många hem. Jag och herrarna här ä derför beredda att ge hvad skäligt kan vara till — — ja, låt oss säga åt de fattiga — — eller hvad annars herr Walberg bestämmer — —»

»Stopp och belägg der!» dundrade kandidaten-handlanden, i det han utan att bry sig om smärtan stack upp sitt förfärligt tilltygade hufvud. »Komma ni inte återigen dragandes med edra förbannade pengar! *Dem* tror ni man kan plåstra på *allt* i ert exklusiva kassakistsamhälle! Men den här gången ha ni inte träffat på någon krogpiga, edra plumphuggare. Åh nej, mina gode herrar krämare, *nu* hjelpa inte sedelapparna, de må vara aldrig så stora och fina. — Apropos lappar, hur många plåsterlappar har ni nu egentligen kladdat på min fysiognomeja, monsieur Berglund?» frågade han fältskären, som i sitt innersta var en hemlig rabulist och hela tiden njöt utsägligt af mandarinernas offerväsen.

Berglund räknade långsamt och högtidligt. »Tjugufyra, jemt två dussin.»

»Jaså, tjugufyra. Verkligen tjugufyra?»

»Priciss på skillingen, hade jag så nära sagt.»

»Låt oss räkna — — 7 i 24 — — nej, det går inte att dividera. Nå, så mycket sämre för somliga. Godt. Alltså 24 stycken plåster. Nu ska herrarna få höra *mina* villkor. *Jag* vill ingen syndares död, inte ens hans sociala, om ni förstår det, edra lumpsäckar.» Efter någon tystnad fortsatte han, i början något lugnare: »Ja, ja — förlåt! Men de här fula skrämorna tala ett språk, som inte gör en till hofman, se herrarna! — Som sagdt, jag önskar visst inte i onödan bringa mera sorg och skam öfver edra familjer, än ni hinna med sjelfva, och det blir nog tillräckligt ändå, åtminstone beträffande vår mildhertade konsul här. Jag ska spara damerna, både mammor och hustrur och systrar och mostrar och fastrar, så grym, djefvulsk och elak jag än hört dem tro mig vara. Det enda jag fordrar är, att samtliga herrarna låta plåstra sina ansigten här precis på samma sätt som mitt. — Är inte mönstret bra trefligt, hvad?»

Walberg afbröts af en massa utrop och uppspringningar från stolarna.

»Passar det inte kanske?» frågade han skarpt, bistert hopbitande tänderna af smärta. »Åh, herrarna slippa ju ändå sveda och värk, för tusan. Ah — — jag vände jag kunde sätta på er dem med! Men bara plåstringen är i alla fall inte nog», fortfor han åter långsamt och med svårighet efter åtskillig jemmer. »Ty vidare ska herrarne infinna sig här

hos mig hvarje morgon för att lappsalfvas på samma sätt som jag, tills jag sjelf blifvit ordentligt hel i synen efter era klöfvar. — Aj, aj, hvilka klackar ni måtte begagna på begrafningar! — Men alldenstund ni ej lida någon men för öfrigt, äro ni härigenom ju alldeles oförhindrade att sköta er borgerliga verksamhet, i hvilken ni ej alls skola försöka göra något afbrott, det råder jag er samtliga. Ty då klipper jag till, förstår ni! Och kommen väl ihåg, att herrarna derunder inte på något vilkor tillåtas befria sig från en enda af plåsterlapparna. — — Ja, ja, hojta inte, för jag prutar ej med mig, jag! — Jag anhåller därför hos er, herr stadsfiskal, att ni genast rapporterar, för den händelse någon af de här herrarna anträffas utelöpande utan sina plåster, i hvilket fall denna person ögonblickligen får sig en stämning på halsen. Och att detta brottmål ska föras skoningslöst ända till lagens yttersta gräns, derpå ger jag herrarna mitt hedersord», slutade patienten i en hemsk hviskning, sjunkande ned på sina kuddar, skenbart alldeles uttröttad.

»Ja — men i herrans eviga frid, hvad herr Walberg nu fordrar, är ju pura galenskapen!» ropade Träknappen utom sig. »På det viset skulle vi ju bli en visa för hela stan — —»

»Än jag då?» dundrade åter Walberg, hvars två dussin skrämor samtidigt läto känna sitt uppeggande språk. »Ha *ni* inte sökt göra *allt* för att få *mig* på skampallen, ni välklädda slödder?! Ni ha till

och med gått ända derhän i simpel infami att ljuga ihop en skandal om mig och den der tossan på Apis, som jag aldrig i mitt lif ens *sell*, förrän under denna fördömda natt. Eller hvad säger ni, tjocke herr grosshandlare, stadsfullmäktig och riddare der, om *den* snygga affären, hvafalls? Oförsynta bakdantare! Neej, tänk aldrig ett ögonblick, som om det vore *ni*, era okunniga pösmunkar, som tappa på det här bytet. Jag är väl dock en karl för min hatt gentemot er; men *ni*, ni ären, huru man än tar er, ena oförskämda småstadslymlar, ingen nämnd och ingen glömd. Ni ha nu hört mina vilkor och föreskrifter — det är mitt *ultimatum*; och derest ni inte nu här och genast gå in på att stricte följa dem, så knalla er ögonblickligen ut ur mitt hem och ta sedan konsekvenserna!»

Walbergs hufvud sjönk åter tillbaka mot kudden och han slöt ögonen.

En pinsam tystnad uppstod.

De sju i valet och qvalet sutto kring sängen med nedslagna ögon som stukade hundar, då och då sneglande skyggt och ödmjukt åt Walbergs ansigte eller rättare sagdt på plåsterlapparna, ty af sjelfva dragen syntes just inte mycket.

Stadsfiskalen strök ifrigt sitt skägg och snusade för att söka dölja *sitt* bryderi. Han lyckades måhända för första gången i sitt trassliga lif ej upptäcka ringaste kryphål, genom hvilket han skulle kunnat drilla undan dessa sju för honom annars så

tacksamma mjölknot från den hotande schavotteringen. Med Walberg hjälpte hvarken lock eller pock. Ack, han var ju rik, saknade vinningslystnad och hade inga dunkla transaktioner bakom sig. Hvert skulle *han* komma med en sådan karl?

Endast herr Berglunds slätrakade anlete sken, ty så mycket plåstrande hade han aldrig lyckats få upplefva under sin praktik, och ändå hade han varit stadsfältskär i trettio år.

Förgäfves vädjade de sju ännu en resa till Walberg. Han var obeveklig. Han bara teg och gjorde blott två rörelser, pekande med ena handen på plåsterlapparna och med den andra mot dörren.

Antingen plåstring eller brottmålsåtal! Något tredje gafs här ej.

Lika fåfångt vände de sig till stadsfiskalen. Han påtog sin stränga, officiela min och förklarade sig vara tvungen att åtala dem i samma ögonblick Walberg anmälde öfverfallet.

De måste taga sitt parti innan de gingo.

Valet kändes bittert. Men med förtviflan i sina lika högfärdiga som snopna ansigten nödgades de ändtligen den ene efter den andre låta smeta på sig två dussin plåsterlappar, hvilkas storlek och läge på det nogaste bringades i öfverensstämmelse med det kusliga originalet.

Herr Berglund gnuggade händerna både af trötthet och förnöjelse och skickade efter apotekets

hela lager af häftplåster. Detta var den stoltaste dagen i hans lif.

* * *

Att denna genomdrastiska afbasning, desserten så till sägandes på Puckelns många »skandaler», fort och vidt blef känd i staden, därför borgade de sju plåstermännen, hvilkas affärer och göromål tvingade dem att alltjemt röra sig på stadens mest bemärkta platser.

Hvilka utrop, hvilka beklaganden, hvilka frågor från anhöriga och bekanta; hvilken förlägenhet, blygsel och hvilka fruktlösa lögnar från de beplåstrade, som oafbrutet haglade under dessa dagar, må läsaren med någon fantasi sjelf kunna föreställa sig, helst i ett samhälle, der alla mer och mindre kände hvarandra! Trots mammor, systrar, fruar och tanter kom nu sanningen om de bägge uppträderna på Apis hel och oförblommerad i dagen ända till de obetydligaste småsaker, och med sådana qvitton i sina brydda ansigten drogo mandarinerna ändtligen det kortaste strået äfven hos den stora allmänheten. Ty alla visste ju, att dessa uppblåsta herrar inte låtit plåstra sig godvilligt, förrän de blifvit klämda dertill med riktiga hårdhandskar.

Ett sådant domslut fälde dock ingalunda känslan för det rätta och afskyn öfver de fula dåden allena.

Åhnej, det var löjet, det oemotståndliga grinet, hvilka gåfvo slag i saken. Den, som lyckats få skrat-
tarne på sin sida, afgår alltid med segern, äfven i
ett så surmulet samhälle som X. Och
det var rent af omöjligt att se dessa i
bankerna, på kontoren, i magasinerna kring-
spökande plåsterprinsar och hålla sig från
att skratta, äfven med de ifrigaste an-
strängningar att vara djupt allvarlig.

Också hela omnejden genljöd af skratt-
salfvor, och resande vallfärdade till X.,
bara för att få skåda detta kostliga fri-
spektakel.

Man ville också se upphofvet till denna
oerhörda fars, och »Puckelns» namn var
åter på allas läppar.

Men Walberg höll sig lugnt inne och
mottog inga andra än sådana, som kommo
i och för affärer. Han var, som vi veta, ingen äre-
lysten man. Likväl torde man med någon visshet
kunna antaga, att få senterade hela vidden af denna
galghumor så mycket som han. Också återsåg han
med oförminskadt nöje hvarje morgon den obligata
plåstringen, hvarunder han sökte muntra sina ofrivil-
liga uppuktande med en hop skämt, som inte blef
för attiskt, men var lagom saltadt ändå för ett så-
dant auditorium. Skrämorna läktes också ganska
bra, och den tacksamme fältskären försäkrade med
menande blickar på de andra, att plåsterlapparna

inte skulle efterlemna några fula märken åtminstone på *honom*.

Efter att under fjorton dygn småningom ha af-tagit i volym och myckenhet, försvunno plåstren ändtligen från konvalescenten, och samtidigt befriades de sju tuktades anleten från sina sqvallrande penitenslappar, hvilkas anbringande Walberg generöst åtog sig att betala.

Moralfilosofer ex professo skulle knappast ha kunnat hoppas det, men besynnerligt nog hade denna egendomliga fysiskt-psykiska kur ganska välgörande verkningar på några af patienterna.

Alla de yngre »mandarinerna», såsom man sedermera kallade dem, blefvo åtminstone till en tid bortåt ödmjuka som original-kineser. »Träknappen» förblef väl sedan lika oförbätterlig och dängde på fru och barn, när inga andra funnos till afledare. Men somliga gjorde med tiden verklig bättring, aflade sin dumma vräkighet och blefvo rätt hyggliga karlar på sitt vis.

Starkast verkade kuren på grosshandlaren, stadsfullmäktigen och riddaren Öbrink. Honom grep plåstringen så genomgående, att den åstadkom en total »sinnesändring» och förvandlade denne högröstade, svamp-korpulente »lebemann» till en ifrig läsare och mager goodtemplare. Denna fullständiga förändring hade dock ett mycket gynnsamt inflytande på tit. Öbrinks — affärer, ty hans kundkrets växte i jembredd med den Waldenströmska rörelsen,

hvilken just då började breda ut sig särskildt i X. Han (n. b. Öbrinken) gaf för några år sedan en stor summa till ett nytt kapell och blef räknad som en af församlingens äldste. De andra mandarinerna ha nu väl kommit så långt, att de låtsas skratta åt hela äfventyret, men gubben Öbrink smälter i uppriktiga glädjetårar, så fort det talas om de 24 plåsterlapparna och kallar dem sina kära »dubbelapostlar», som drogo honom till »lif och frälsning».

Hvad »Puckeln» beträffar, försvann denne snart från X:s horisont, hvars luft var så föga gynsam för personer med hans andliga konstitution. Ingen stälde till någon »afskedssëxa» för *honom*, hvilket icke är att undra på, när man så väl som X.-borna lärt känna hans osympatiska natur. För öfrigt synes, efter hvad erfarenheten visat, blott särskilda slags plantor kunna gå till och frodas i *den* jordmånen öfverhufvudtaget. De utmärka sig just ej för skönhet, men äro i stället så mycket matnyttigare.

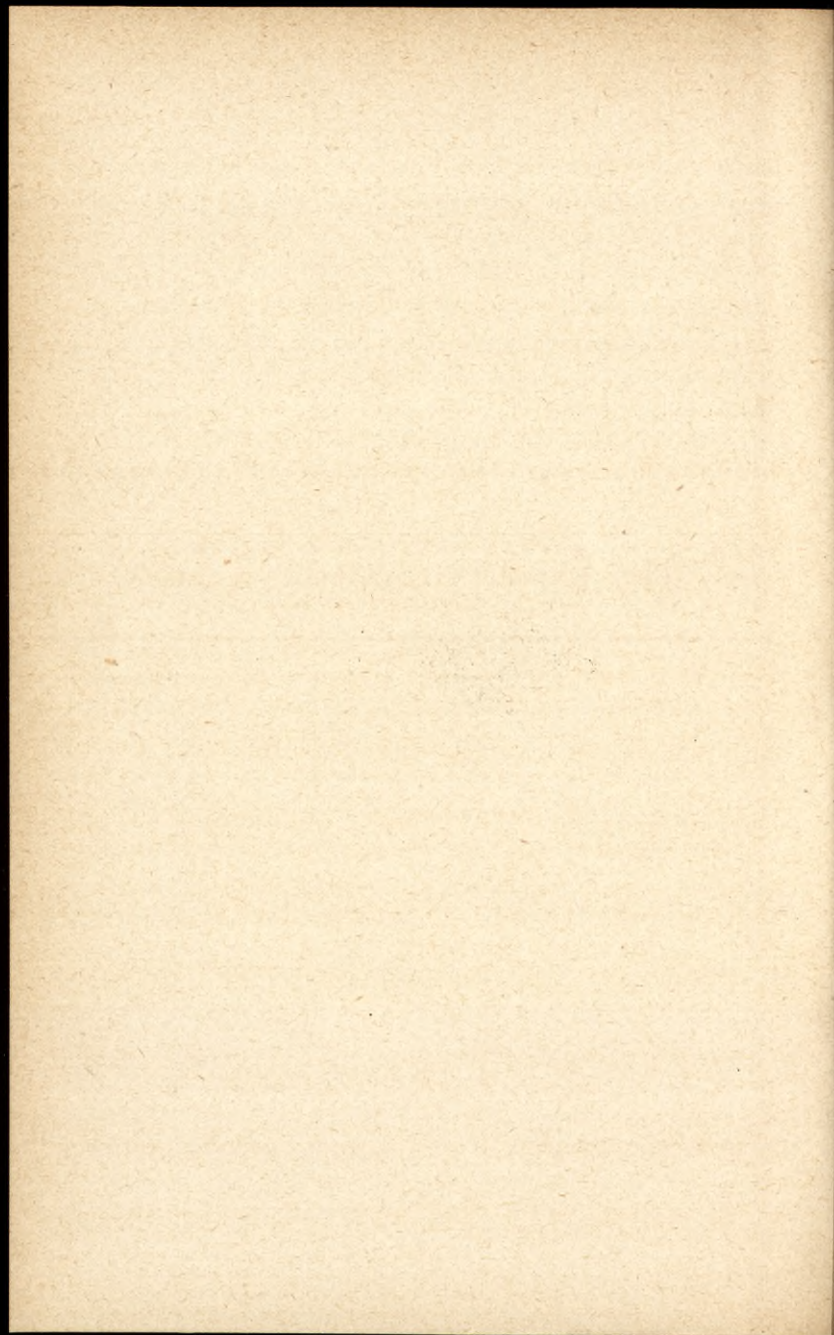
»Puckeln» blef för Otto Walberg ett slags fänriksstreck, en fantastisk ungdomssynd, hvilken han sedermera sökte glömma, i likhet med sin korta karriär som handelsman. Han har sedan många år återgått till vetenskapen och blef en grundlig språkforskare.

Men han fuskar vid sidan deraf äfven i den vida yngre lärdomsgrenen psykologi, och ju mer han studerat människosjälarnas vida svårfattligare, skiftande innehåll, desto klarare lärde han sig inse,

hvilken grön däre han varit, som en gång trott sig kunna göra hjertan och hjernor bättre genom retsamma anfall och kall ironi. Det enda han ännu uppriktigt kan le åt från detta ungdomsminne är den oblodiga revanschen med de 24 plåsterlapparna.

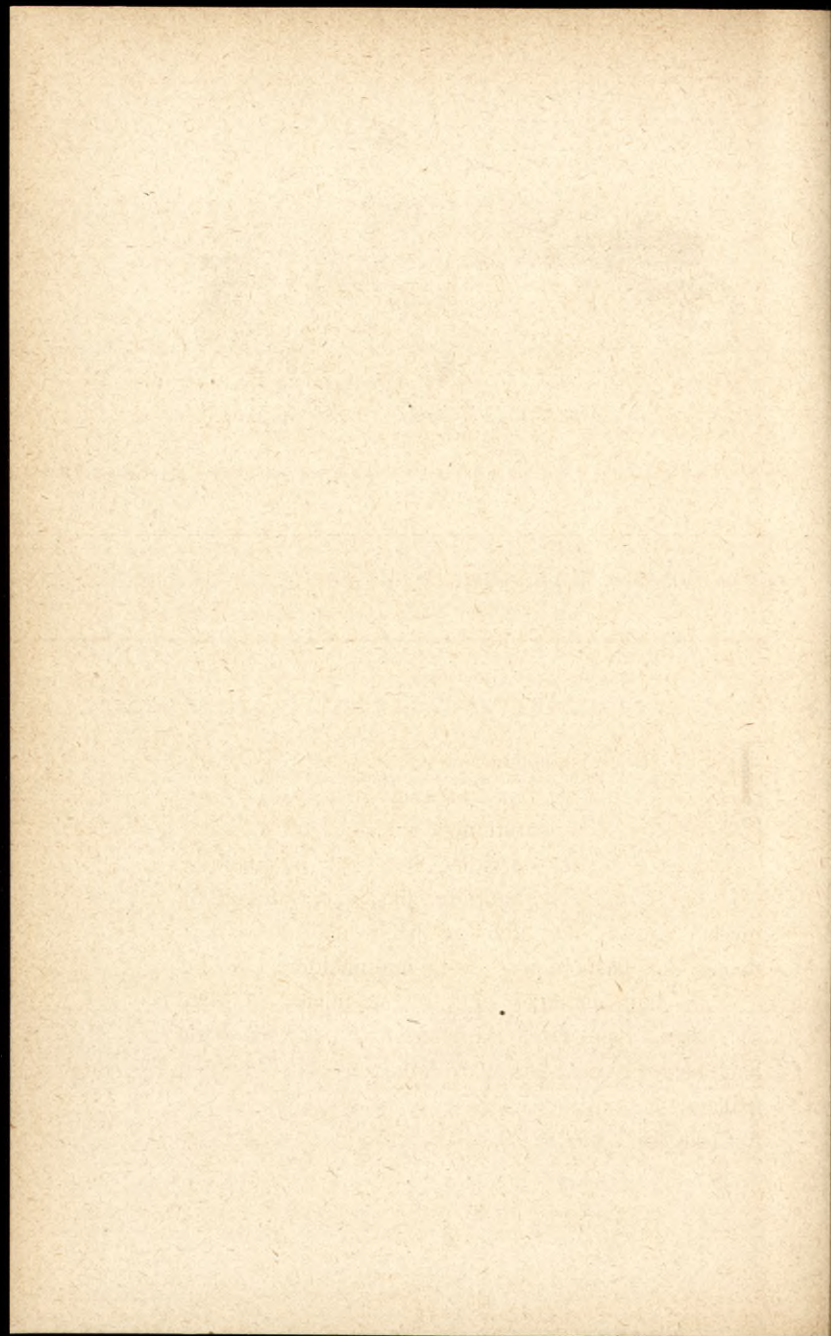
Och hvem som helst skulle väl ha svårt att hålla sig från att skratta vid anblicken af den oerhörda fältskärsräkningen, hvars make icke torde finnas bland verdens alla olikartade slags »notor».

DEN HVITA SVALAN.

»There is no exquisite beauty without some strangeness in its proportions.»

BACON.

Ehuru Roger Tjärmell teoretiskt aldrig hyst någon beundran för vare sig aristokratien eller fideikommissinstitutionen, fick han till slut sina åsigtger äfven dervidlag betydligt modifierade, om ej alldeles ändrade, liksom beträffande så mycket annat han ihärdigt hållit på under ungdomen och bästa delen af sin mannaålder.

Då han nämligen efter ett stormigare lif sökte sig någon lugn vrå i närheten af Stockholm, hade han haft mycket svårt att finna en plats, dit den ihållande landtlifsbehagsjukan ännu ej trängt och fått förlacka med pepparkaksvillor, omkring hvilka mon-

däna hufvudstadsfjärilar fladdrade och lekte landlif i »stiliga» nationaldräktförkläden, om ej mer af fosterlandsgycklet utan blod och tårar. Säkerligen skulle icke heller Backsjöns fagra stränder ha förskonats från ett halft dussin af dessa obligata träkrokaner med ty åtföljande rodderskor i glacéhandskar, derest ej sjön med kringliggande vidsträckta områden råkat tillhöra greve X:s fideikommiss och grefven ej varit den utpräglade aristokrat han i sjelfva verket var.

Godset är mycket gammalt, måhända sedan Sturarnes tid, och har varit i nuvarande innehafvarens släkt minst ett par århundraden. Denna rad af stela aristokrater hade gjort sig en extra ära af, att allt på godset skulle bibehållas i samma skick som under företrädaren. Ingenting finge ändras, endast underhållas. Detta system följdes orubbligt äfven beträffande godsets folk, så att de många torplägenheterna gingo från far till son med nästan oförändrade arrenden. Der funnos ännu torp, hvarpå samma släkt suttit i mer än trehundra år.

Bärande ett af riddarhusets första namn, voro grefvarne dock ej längre rika, emedan de icke velat förgylla upp sin blåblodiga första klassens ättartafla med något ofrälse industrialismguld. De hade ej ens nedlåtut sig att följa den modernt ekonomiska utvecklingens gång. Deras stora jordområde lemnade därför på långt när icke den afkastning det annars kunnat gifva med rationel skötsel. Men trots pekuniära svårigheter, tilläto de inga nyheter, afverkade

ingenting annat än till husbehof af de stora skogsparkerna och skulle minst af allt ha tillåtit någon rik parveny att bygga sitt sommarnöje på deras egor mot aldrig så stora tomtören.

Det var därför som Backsjön ännu var en sjö, »dit sällan någon lände» från den bullrande världen, och vid dess strand beslöt den gamle stormfågeln Roger Tjärnell att söka sig ett näste.

Allt i denna nejd var ursprungligt, gammaldags; en så — om man får säga det — kysk trakt som om han kommit långt bort till en af dessa fjärran afkrokar, der, efter hvad sjelfva landsbefolkningen säger, »all väg tagit slut». Och ändå låg sjön blott två mil från Stockholm — en oas, på alla sidor omgifven af förvärfsocknens jägtande karavaner. Man kunde derifrån ännu väl höra lokomotivets pustande och om sommaren ånghvisslan från båtarne i Saltsjön.

»Heureka!» skrek Tjärnell högt, till stor förvåning för Tjölauddsdrängen, som rott honom till andra ändan af sjön och hittills blott hört den gamle mannen med det trötta, apatiska utseendet fogligt framställa några mycket försynta frågor på god svenska om åborna på stränderna, djupet i sjön, abborrgrunden och sådant. »Heureka! She is verily a real beauty. Here I will come to rest.»

Han hade stigit upp i ekstocken och sträckt ut armarne liksom till ett famntag. De sorgsna ögonen glänste upp med ett flammande sken, sådant Tjölaudds-Petter aldrig sett maken till hos någon der på

trakten. »Hve kommer he át kären då? Är en fjolli? Han var ju så bra nunnis», tänkte Petter, litet orolig för betalningen.

Tjärnell hade emellertid åter satt sig ned och såg nu lugnare ut än någonsin. Han hade fattat ett fast beslut, sitt sista stora beslut. Efter långt sökande hade han här funnit en tillflykt efter sitt nuvarande sinne och han föresatte sig att just på detta tysta, undangömda ställe begrafva sina sorger, sin bittra lifserfarenhet, sina bedragna förhoppningar, blott lefvande bland sina böcker, ansigte mot ansigte med naturens stilla frid.

Här skulle han finna den ro, den harmoni han så länge sökt, den tysta skönhet han alltid trätt efter.

Ty, hvilket vatten och hvilka stränder!

Sjön mätte ungefär en fjerdedels mil i längd och den var ingenstädes bredare än tre gånger Norrström vid Nationalmuseum. Ingen den hårdaste blåst kunde här röra upp mer än quartershöga vågor och ytan blott vattrades, då vinden kom från någon af sidorna. Huru lagom var den icke för en man af hans lynne, som haft mer storm och strid än de fleste och nu blott längtade efter lugn och stilla meditation.

Och hvilken härlig ram bildade ej dessa förtjusande stränder! På högra sidan en öfvervägande vek, mild natur: naturliga ängar, sträckande sig långt tillbaka mot storskogen, omärkligt sluttande ned mot vasskanterna, som här fransade nästan hela sjöranden.

Venstra stranden företedde deremot en nyckfull, omvexlande kedja af än kala, än sparsamt tallbevuxna bergklintar, branta, liksom störtande sig ur en gammal, ståtlig granskog, här och der prickad med små dungar af bländhvita ungbjörkar.

Vid dessa stränder lågo tre torp och utgården Backnäs eller rättare sagdt två gårdar, ty jorden der till var så ansenlig, att den klufvits i tvenne hälfter.

»Uppgården» innehades nu af en medelålders, duktig karl, Hans Ersson, hvilken stod på säkra fötter och var på god väg att blifva tolfman. Med denne myndige, betydligt bondhögfärdige man var det mindre rådligt att inlåta sig.

Nedgården deremot hade nyligen öfvertagits af »qvarntorparen», som blifvit måg åt mor Kajsa Stina, enka efter Petter Jönsson, hvilken i all sin dar varit trög och supig och endast hade sin egenskap af ättling efter en lång rad »nedgårdsare» att tacka för, att han ej blef uppsagd och att hans enka fick rädda arrendet åt sin dotter. Denna hade länge haft ett godt öga åt Samuel Kask, qvarntorparen, hvilken å sin sida ändå längre funderat, huruvida det inte kunde vara en god »spiklasion» att slippa ifrån det lilla torpet under qvarnen och bli husbonde på Nedgården, der visserligen allt var förfallet, men hvars stora jordvidd också var något att göra af för en driftig ung man, som kunde och ville arbeta med förstånd och ihärdighet. Men han var fattig och svärmor satt i skuld öfver öronen.

Det var hos Kaskens på Nedgården den gamle misantropen tagit in de dagar han först rekognoscerade trakten. När han nu omsider fattat sitt beslut att slå sig ned der, framstälde han ett förslag till Kask, som kom denne att i början tro honom vara en hvad man kallar mindre vetande herreman, som händelsevis kommit i drift från ett dårhus, något som ju äfven Tjölaudds-Petter »sjollat» om dagen förut. Ty hvilken annan än en galning kunde komma fram med ett sådant erbjudande? menade den unge bonden, som aldrig frotterat sig med annat än mycket normalt folk, d. v. s. bönder och andra, hvilkas sträfvan uteslutande ligger rakt åt det pekuniära hållet.

Främlingen hade nämligen erbjudit sig att grundligt låta reparera den gamla bofälliga gården och tillbygga en öfvervåning, hvilken han sjelf med hushållerska ämnade bebo, allt utan att det skulle kosta Kasken ett öre. Vid hans död skulle denna tillbyggnad öfvergå i Kasks ego med allt hvad deruti då skulle finnas, både möbler och löseegendom. Och ändå löjligare var, att den besynnerlige mannen det oaktadt erbjöd sig att betala en anständig hyra och förklarade sig skola köpa ägg och mjölk på stället till något högre pris än efter Stockholmsmarknaden. Blott det betingade han sig, att allt skulle vara färdigt om ett år, att han skulle få inreda öfre våningen som han ville, att han ensam skulle få disponera Nedgårdens fiskerätt i sjön, att gården skulle

hvittrappas, men på hans bekostnad, och slutligen, att denna öfverenskommelse skulle uppgöras skriftligt, men i öfrigt hållas hemlig.

Antingen var detta vanvett eller gyckel, tänkte Kask i sitt sinne, ehuru han artigt och beskedligt stod der och jakade till allt och menade, att det nog skulle bli bra, bara det blefve färdigt. Men då han var nog oblyg att kasta en mycket menande sidoblick till sin hustru, som gjort sig ärende in och med oförstäldt förakt betraktade mannen, som kunde vara nog dum att längre stå och höra och vara med om sådant der tokeri, tog den främmande herrn plötsligt fram en elegant plånbok, drog ifrån dess glänsande klämmare och fiskade derup en bundt splitternya stora sedlar, hvilka knastrade i bondörönen ljufligare än hvarje annat ljud, när han tog de stela papperslapparne mellan tummen och pek fingret för att breda ut dem och visa valören. De voro samtliga Sveriges Riksbanks veritabla långschar, lydande å 1,000 kr.

»Vi ska hoppas de här räcka och bli öfver, om vi bygga förståndigt», anmärkte främlingen, som nu plötsligt i deras ögon fått en värdighet, något erinrande om fader Abrahams besökare i Mamres lund.

Tjärnell erfor intet misshag öfver deras beteende. Han hade lärt sig känna människorna tillräckligt, för att numera förargas öfver något så vanligt från deras sida. Men han förstod äfven, huru visst folk skulle tagas.

Efter uppenbarelsen af så mycket »stora sedlar» framstod den bleke, härjade mannen med de underligt sorgsna ögonen för Nedgårdsfolket som något af det högsta, hvartill deras bondinbillning kunde lyfta sig. De hade en dunkel föreställning om kungen i Stockholm och Dickson och grefve **, bara egentligen af, att deras vilja kände inga gränser. Och nu stälde de äfven Roger Tjärnell på samma upphöjda, dimmiga piedestal och dyrkade honom hädanefter som »Rike stockholmaren».

* * *

Två år hade förflutit efter detta besök, hvilket blef så väsentligt ingripande i några människors öde. Till naboernas förvåning reste sig Nedgården till sin dubbla höjd. Från den nya öfre våningen sprang en bred, konstigt byggd veranda, som fint dekorerades med en mängd stora, praktfulla bladväxter, hvilka »Rike stockholmaren» fört ditut. Hela byggnaden hade blifvit omsorgsfullt reveterad, så att den gamla, grå Nedgården nu blifvit förvandlad till ett hvitt, vackert landthus, som på afstånd nästan erinrade om ett grekiskt tempel eller för mindre fantasirike tedde sig likt ett ofantligt sjömärke, der det tronade högt på en bergklint.

Roger Tjärnell ångrade ingen gång sitt beslut att här välja platsen för sitt eremitlif. Hans enda yttre, praktiska verksamhet var nu inskränkt till pro-

menader och fiske. »Att meta», sade han med ett melankoliskt småleende, »är min sista passion.»

Och äfven i detta fall hade valet utfallit på det lyckligaste. Backsjön visade sig vara ett slags kolossal fisksump. Utanföör dess täta vassar hade abborrarne hunnit lägga ut till mörkrandiga kultingar på två à tre skålpund och vissa gäddor öfvergått till fabulösa vidunder, som samtliga gubbarne deromkring haft på ståndkroken många gånger under de senaste femtio åren, men hvilka alltid slitit sig och alltid varit långa som ekstockar och haft ögon som de största kaffekoppar. Äfven braxnarna skämde inte för sin yttre habitus. Der fångas ännu många äldre farbröder af släktet »Abramis Brama», hvilkas buttra öfverläpp och ängsligt högtidliga ögon så mycket erinra om kyrkvaktare och annat officiellt folk, att man stundom i ensamheten vid en sådan der braxengubbes pedantiska dödsblickar ofrivilligt börjar finna något djupare i Brahmalärans tusenåra tro på självandringen än vi krassa vesterländingar annars gerna vilja vara med om.

Derför trufdes Tjärnell så väl på den tysta insjön, der han i sin beqväma, inventiösa båt kunde få sitta hela dagarna ostörd och i tankarna genomgå sitt förflutna lif eller bara drömma. Och när han, med båtens för inbäddad bland den täta vassen, plötsligt rycktes upp ur sina meditationer, var det ej genom något brutalt slag af verklighetens hårda knytäfve, utan blott en ifrig abborre, som halade i refven

så häftigt, att spöet i aktern rasslade till, eller stundom någon svala, som dansade väl tätt förbi.

Och han tyckte mycket om bäggedera. Nästan ändå mer om svalorna.

Redan tidigt voro de hans älsklingsfåglar. De katolska barnen under den fantasirika medeltiden trodde, att svalorna foro med nyheter från jorden upp till den heliga jungfrun. Äfven Rogers barnsliga tankar hade något af samma riktning, ehuru målet var mera lutherskt. Denna förkärlek för svalorna hade bibehållit sig och blifvit blott starkare derute, emedan de, nobla och enkla på samma gång, så mycket stucko af mot städernas gråsparfvar, hvilka fågelverldens brackor utgjorde en annan af de många bland Tjärnells sjukliga antipatier.

Och det fanns godt om svalor vid Backsjön. Intet under, att de skulle trifvas vid ett sådant vatten, med en mängd små tysta lador i närheten af stränderna till »sommarnöjen».

Isynnerhet blef sjön tummelplatsen för ett allt muntrare, brokigare lif, sedan Nedgården blifvit reve-terad. Första våren anlände dit en hop nykomlingar af hussvaleslägtet och började bygga med stor ifver. Året derpå kommo de gamla och förra årets kullar tillbaka och nu tilltog byggnadsraseriet ännu värre, så att man då räknade sammanlagdt 38 svalbon, uppsmetade i halfmånform öfverallt under det utskjutande taket.

Kask helsade det myckna svalherrskapet som ett godt omen för en lycklig framtid och lät fågelstaden utvidgas utan syner, tomtören och kracher, oaktadt hans madam vojade sig öfver, att invånarne skräpade ned väl mycket. Sqvattrandet uppe bland lerklumparna och pipet från ungarne brydde hon sig mindre om. Snarare lät det nöjsamt i ensamheten.

Plötsligt en vacker dag blef luften öfver gården full af cirklar, ellipser, trianglar, qvadrater, rhomboider och en hel hop andra linearteckningar, som alla i fullaste fläng dansade omkring i luften. Öfver fähustaket och källaren på backen bar snart hela matematiken af nedåt sjön, fortfarande under de snabbaste vändningar, svängningar och zigzagrörelser.

Det var svalungarnas första ordinarie utflygt, deras så att säga officiella uppvisning — bortåt 200 muntra slynglar, det lustigaste, lättaste följe man kunde sätta öga på!

Uppe i bohålen, som med afsigt gjorts så små, att de korpulenta gråsparfvarne inte skulle kunna tränga sig in, hade man sett några flintskalliga onoslingar sticka ut sina breda näbbar och bara idiotiskt gapa, när svalpappan kom skjutande som en pil med färska långbenta harkrankar. Sedan hade föräldrarna på något mystiskt sätt smusslat ned dem under nätterna och låtit dem få några lektioner. Men nu voro de redan världens första flygkonstnärer och på sitt vis slängdare i kampen för tillvaron än den smartaste yankeetidningskolportör, som knuffar

sig fram under drömmar om ett palats vid The Fifth Avenue, såvida han ej rent af spetsar på platsen i Hvita Huset.

Också började det nu hvina kring knutarna på Nedgården så tätt, att man när som helst kunnat få en svala i hvardera ögat, om de ej varit så slängda att sköta roret. Men risken var inte stor; ty med en fart af tio svenska mil i timmen styr en svala rätt genom ett hål, knappast större än hennes egen omkrets, utan att röra kanterna med en enda fjäder.

Det låter vidunderligt. Men de flesta af oss torde väl någon gång lagt märke till denna ojemförliga manövrering i praktiken. Också ha till och med de kärfva vetenskapsmännen fäst sig vid svalornas snabbhet och kommit till mycket öfverraskande resultat i sina forskningar. De sökte att af de många svängningarna kunna beräkna svalans flyghastighet i rak linie, och efter noggranna iakttagelser kunde de konstatera, att dessa fåglar kila fram med den i förhållande till kroppens litenhet oerhörda farten af en sjettedels mil i minuten.

Om således en svala antages vara i rörelse 10 timmar under dygnet och får en lifslängd af 10 år, så blefve summan af väglängden hon under sitt korta lif tillryggalagt icke mindre än 365,000 mil eller mer än 87 gånger jordens omkrets!

Betänka vi nu, att de approximativa 276 sommargästerna på Nedgården efter denna af veten-

skapen gillade och stadfästade kalkyl flögo 27,600 gammalmodiga svenska mil om dagen, så bör man kunna få en svag föreställning om, hvilket lif svalorna förlänade denna för den ytlige betraktaren annars så stilla fläck. Isynnerhet när dertill läggas de många af gruppen *Hirundo rustica*, som uppmurat sina bon i ladorna och logarna kring gården.

Hvilken eggande maning till täflan utgick ej från dessa svärmande varelser!

Jag vill nu icke tala om den ditflyttade gamle svärmaren, som redan förut hade en viss vana att skena upp åt molnen. Icke heller om den något vindögde Kasken, hvars synverktyg betänkligt krånglade ihop sig vid de fåfängliga försöken att hålla fast vid en särskild fågel för att se hvart han tog vägen. Eller om hans flitiga hälfts känslor under sullet af så mycken ungdomslust; hon, som sjelf väntade en liten landtbrukare.

Nej, sjelfva de prosaiska korna, hvilka gått ned i vattnet för »åtets skull», koxade förundrade på dessa blixtsnabbt framsinglande fjäderbollar och veko de stora öronen framåt som döflurar, synbarligen lockade till en gradvis stigande upplifning vid alla dessa »vitt-vitt-videvitt», »sjärr-sjärr» och »skryt-skryt», som lustigt hveno genom luften. Till och med svinen lyfte sina mörkt grimerade trynen från bergsskrefvans svarta pöl, grymtade ett slags skrockande bravo och blinkade gemytligt ur sina annars så misstänksamt skelande ögon åt det lättvindiga sätt, hvarpå svalorna

visste att fånga flugor i flygande fläng midt för deras platta nasusar. Hvem vet, om ej den gamla, intelligenta suggan, som annars ständigt gruffade, betraktade dem som något slags högre väsen, fastän hon ej fått sin uppfostran ens i en cirkus?

Men allt intresse mattas af vanan, och snart betraktades det brokiga svallifvet, som om äfven det hörde till Backnäs fideikommissliga stilleben.

* * *

Då — i midten af Augusti — öfverraskades Backnäsingarnas stagnerade tillvaro af en ytterligare splitterny utströmning svalor.

Det var årets andra upplaga. Denna syntes dock ej fullt så pigg som ungarne af första kullen, eller kanske kom det af ruskvädret, att de ej svängde omkring lika lifligt och ofta.

Vanligen satte yngsta släkten sig efter flygterna öfver sjön på de tätt stående störarna i en nedanför Tjärnell's veranda belägen humlegård.

Der putsade de fjädrarna, rätade ut de långa vingarna med sina små sirliga fötter och sågo sig sedan en smula kokett omkring, litet småslugt till och med, nästan diplomatiskt. Dock satte ingen näsan i vädret och sträckte på kroppen likt en snobbig ung profryttare på sin första resa i landsorten, utan alla höllo den smidiga gestalten vågrätt, graciöst och »très chic».

Men sjelfva solen har ju sina fläckar. Det skulle blifva misantropen Tjärnell beskärmt att förargas också på sina vänner svalungarne.

En dag, det plötsliga, strålande afbrottet på karantänen under långa regnveckor, en morgonstund med solstrålar i hvarje daggdroppe, då allting syntes som pånyttfödt med nästan en Junidags ännu vårkraftiga friskhet, fick den estetiske Tjärnell syn på — henne.

Här ber jag på knä damerna om ursäkt för att det der »henne» hvarken gäller något fruntimmer eller »stundar» för någon ömmare kärlekshistoria.

Hvilken skönhet! Hon satt der på en af de grönomrankade störarna i humlegården som ett konstverk af hvitaste alabaster, utan vank, utan minsta fläck, utan ringaste skiftning. Alldeles mjölkhvit!

Det var en *hvit* svala. Men man hade lika gerna kunnat taga henne för en figur, modellerad af nyfallen, köldskarad snö, om slumpen någonsin kunnat tänkas ha varit i stånd att medvetlöst dana ett så formfulländadt mästerstycke. Ty det hvita, fina dunet med sin läckra metallglans skimrade i de mäktiga solstrålarna likt gnistrande iskristaller.

Tjärnell tillbakahöll andedrägten och gnuggade sina ögon. Han trodde sig se blott en drömbild, som snart skulle glida bort.

Svalan satt dock fortfarande kvar, lika verklig som vacker.

Och nu kunde han äfven tydligt urskilja hennes

ögon. Han förmådde visserligen icke varseblifva deras färg, men — — var det blott inbillning, eller blickade hon sig ej omkring med ett visst rörande, skyggt vemod?

En mängd andra svalungar hade också slagit sig ned i humlegården. De sutto i klungor tätt vid hvarandra, lågt tjattrande, liksom hviskade de sins-
emellan.

Men just i närheten af den hvita svalan var det ett vidt tomrum. Hon satt der allena.

Han tyckte sig se, att hon stundom sneglade öfver till kamraterna och inbillade sig äfven märka, huruledes dessa hade satt på sig en min, som om de velat säga: »Jag tackar dig, Gud, att jag icke är som den der ofärgade syndaren.»

Plötsligt svängde den hvita svalan öfver till den närmaste gruppen.

Men genast sköto alla svalorna upp i luften som lika så många pilar, lemnande den hvita alldeles ensam.

Det var då Roger Tjärnell blef ledsen till och med på svalorna.

Så unga och redan sådana fariséer! Fariséer? Pytt ock! Fariséerna voro dock på sitt sätt fint och lärdt folk. Nej, det här ynglet hörde tydligen bara till svalornas profanum vulgus. Alldeles som hans öfvervägande bröder och systrar af släktet Homo med den bifogade, humbugande generaletiketten »Sapiens».

Den hvita svalan satt ännu kvar orörlig och såg efter kamraterna med ögon, fulla af sorg.

Ack, hon var ju så ung ännu och förstod så litet af världen!

Visst sörjde hon. En vetenskapsman skulle mycket säkert låta förstå, att den gamle misantropen med all sin beläsenhet rakt ingenting begrep anbelangande en fågels känsloverld.

Må vara! Men han skulle å sin sida dock svårligen kunnat bevisa, att uttrycket i den hvita svalans hela hållning *icke* vittnade om medveten, aggande smärta, fastän naiv och ej så djup och tillkrånglad som sorgen skall vara, innan den får äran att sorteras, räknas och vägas i själsdissekerande, psykologiska studier. Det säkra är, att Roger Tjarnells, som han sjelf trodde, numera tomma hjerta sammandrogs af medkänsla och att hans öga skymdes af mycket oförnuftiga tårar.

Från detta ögonblick blef den stackars hvita svalan hans älskling.

* * *

Men denna uppspirade sympati inrymde ofantligt mer än blott skönhetsdyrkan och medlidande.

Roger Tjarnell tillhörde dessa idealistiskt-egoistiskt danade naturer, hvilkas utmärkande karaktärsdrag är att hänföra alla dem särskildt tilltalande inre och yttre fenomen till sig sjelfva. Denna be-

nägenhet att af de mest olikartade objekt skapa symboliska paralleler till sitt eget väsen förmådde hans lifliga intuition att ögonblickligen i den hvita svalans synbara undantagsställning finna en bild af sitt eget förhållande gent emot människoflocken i allmänhet. Samma slags, men då mer pompösa sjelfuppskattning hade vid hans ungdomliga flykt från fosterlandet med dess trånga förhållanden kommit honom att likna sin ställning vid ett lejons, som släpat sig undan långt bort i öknens enslighet för att åtminstone få dö i frid, fjärran från de dvergar, som aldrig upphört att såra det med sina tusenden små förgiftade pilar.

Icke egentligen svalans underbart vackra utseende, icke heller något visst skyggt, egendomligt i hennes uppträdande sköto henne så långt in i hans intressesfer, utan öfvervägande den omständigheten, att hon var *isolerad*, tydligen skydd af de andra, de *vanliga* svalorna. Det var detta, som *verkligen* så djupt rörde honom, emedan det syntes honom så liknande hans eget öde.

Hittills hade hans lif derute förflutit under fullständigt lugn. Han hade kommit dit med föresatsen att glömma, att låta det förflutnas sår gro igen.

Den hvita svalans melankoliska bild väckte honom ur detta tillkämpade lugn; ett lugn, hvare en natur, sådan som Roger Tjárnells, aldrig kunde hvila tryggt, därför att hans själ ännu liknade vissa söt-vattenssjöar, hvilka uppröras af minsta vindfläkt och

snart råka i svallning ända från djupet och på hvarje punkt från strand till strand. Huru mycket han än inbillat sig att genom erfarenhet, reflexion och studier småningom ha förvandlat den till ett intelligensens salta, klara haf, märkte han nu, huru det åter började brusa och grumlas inom honom.

Hvilka minnen framkallade hon ej, denna underliga, lilla svala, hos honom, der han satt på verandan och drömmande betraktade de guldfärgade molnen i vestern!

För hans inre syn döko bilderna från hans egen ungdom oemotståndligt upp igen; skuggor, bleka likt pressade blommor i ett gammalt herbarium, men dock så lefvande nu, då minnets qvällsol kastade sitt melankoliska skimmer öfver dem!

Ack, dessa tusende ärr efter den så olika och därför så grymma lifskampen öppnade sig åter och ur dem stego smidiga gestalter, höljda i skära, luftiga slöjor, hvarur skymtade konturer till eteriskt fina, hvita anleten, kring hvilkas barnsliga munnar dock hos alla hade bildat sig ett djupt, smärftfullt veck af hopknäppt resignation. Skuggor, alltjemt skuggor, otydliga, obestämda, sväfvade förbi långsamt, fyllande honom med detta hopplösa vemod, för hvilket endast saknadens suckar blifva de stumma tolkarne — — —.

Småningom tyckte han sig se dessa obestämda töckengestalter fördunsta — — de blifva otydligare och försvinna slutligen alldeles.

Efter de flyende skuggorna framskymtade och blef snart allt tydligare bilden af en yngling, ur hvars uppåt vända blick syntes stråla en själ, så ljus, så flammande, så skönhetskänslig, så kärleksträngande som någons, i hvars hjerta brunnit evighetsåtråns mystiska hänförelse — — —

Ah, huru väl kände han ej igen dessa sökande, hoppfulla ögon, som blixtrade till vid hvarje skymt de trodde sig upptäcka af den ideala skönhetsglansen!

Huru inbränd i hans minne stod han ej denna öppna min, som trodde hvarje väsen han mötte besjälad af samma känslor, drömmande ädla, stolta drömmar, liknande hans!

Och vid åsynen af *honom*, som mycket hade älskat och ännu mera hoppats, började vissa strängar, dem årslånga, blodiga strider sargat sönder och förstummat den ena efter den andra, liksom åter blifva hela och få ljud, klingande på nytt längesedan förgätna melodier, spänstiga, brusande ungdomsdrömmar.

Men småningom smög sig liksom en dimma äfven öfver ynglingens drag, ett mörkt, olycksbådande töcken, som tvingade honom att sänka blicken mot jorden, hvarunder leendet försvann och kring munnen bildades djupa refflor af bitter harm. Omsider stal sig mörkret alltmer öfver honom, tills den ungdomliga bilden småningom utplånades och slutligen alldeles försvann.

Solen hade gått ned, medan eremiten stirrade allt mulnare mot vesterns ännu purpurglödande,

fantastiskt formade molnbäddar. »Pah», mumlade han plötsligt högt, »äter griller, alltid griller, griller, tills *allt* går ned, försvinner i intet. Det der ljuset strålade i verkligheten sällan. Skimmerstoden brann egentligen blott vid horisonten och horisonterna veko alltid tillbaka. Bara töcken, vackra töcken, glänsande fonder med — ingenting bakom. Det aflägsna lyser och lockar, medan nuet synes färglöst och kallt. Nymferna sjunka ned i sina vågor, så fort vi närma oss. Tantalihistorien går ständigt igen för varelses af högre ordning. Lifvet är för dem på det hela ingenting annat än en ständig, smärtsam utpressning, tills hjertat blir torrt och hufvudet fullt af — — ja, af hvad? Somliga kalla det erfarenhet, somliga 'afpassning', andra gifva detta innehåll namnet svikna förhoppningar. Det beror bara på, huru stålet i oss är beskaffadt, om det ger med sig eller springer af eller håller och ej kan böjas, men därför icke heller passar in någonstädes.»

* * *

Roger Tjärnells föräldrar voro till skaplynnet så olika två människor gerna kunde tänkas. Fadern en uteslutande praktisk man, med skarpt förstånd och dessutom ej så litet kritiskt anlagd; modern svärmisk, mild, lättrörd, med, som man plägar säga, smältande känslor. Fadern hade hvarken tid eller lust att sysselsätta sig med honom som liten gosse;

moderns hela tillvaro gick deremot upp i att träna honom till ett »underbarn» ända från koltären.

Redan tidigt drabbades Roger af en olycka, hvars fulla vidd han dock ej insåg, förrän långt, långt fram i tiden.

Den driftige, kraftfulle fadern omkom nämligen plötsligt i sina bästa år, just vid den tidpunkt, då han sjelf ämnade öfvertaga ledningen af sonens uppfostran, hvars riktning han länge i tysthet långt ifrån gillat. Han visste bättre än någon, hvilket hjälplöst, passivt, romanförgrilladt, älsklingsförgudande sjäp hans hustru i grunden var. Hon hade visserligen väckt hans ungdomskärlek på grund af motsatsattraktionen, men den närmare samvaron sänkte henne snart till ett barn, en dådlös fjolla i hans blott åt det praktiska riktade uppskattning. Hon å sin sida föraktade honom icke mindre som en rå, simpel natur, hvars blotta ståtliga yttre en tid hade uppkallat hennes ungdomssvärmeri.

Faderns förtidiga död verkade afgörande på Rogers framtid i mer än ett afseende. Dels kom den stora egendomens skötsel ej i rätta händer — hans förmyndare visade sig både bedräglig och oduglig — dels skulle faderns fasta hand hafva ledt honom på helt andra vägar och hans erfarenhet af lifvet och människorna anvisat sonens ögon en riktig och klar synpunkt, från hvilken han kunnat skåda in i och lugnt studera verklighetens redan då tillräckligt invecklade maskineri.

Under moderns ledning och med sådana lärare hon anskaffade, utbildades sonen till den inåtvände grubblare, hvartill han redan hade så afgjorda förutsättningar i sina egna grundanlag. Han genomgick hvarken något offentligt läroverk eller vistades vid universitetet. Äfven det var ett stort fel. Kamratlivet brukar kunna betydligt gnda af de största kantigheterna i äfven den knaggligaste idealist.

Jag tror, att det alltid funnits och skall finnas några få menniskor, som se och höra på annat sätt än mängden. Se syner och höra ljud, hvilka icke tränga sig till »normalt» folk. Ve dem, om de lyssna och följa och sväfv! Ve dem, isynnerhet i den tid som är och snart kommer. De skola aldrig känna livets kraftiga safve. De skola aldrig egentligen lefva. De äro dömda att vegetera på drömmar i undangömda vrår, äfven midt i trängseln. Ingen skall vinka uppmuntrande åt dem. Ingen skänker dem förtroenden, och den kärlek de längta efter, skola de aldrig smaka. De skola ständigt blifva främlingar i och för den verld, dit de blifvit födda. Detta är *drömmarnes* lott. Om något skall rädda dem, är det att väcka dem tidigt och låta dem arbeta på åkrarna, fjärran från skog och fågel-sång. Brukspatronessan Tjärnell var en romantisk gås och gjorde raka motsatsen.

Den unge Roger var född med äkta »konstnärsblod». Isynnerhet hade han blifvit begåfvad med en ytterst intensiv förmåga att kunna känna, att helt

och hållet genomträngas af det *sköna*. Han besatt det finaste öra för rytm och välljud, det känsligaste öga för form och färg, en lågande entusiasm för det stora och upphöjda i karaktär. Men vid sidan af dessa anlag för skönhetsdyrkan, för öfverspändt idealisteri låg ett skarpt, kritiskt förstånd liksom på lur och — väntade. När ibland de der sköna känslögazellerna kommo allt för nära, kastade sig lejonet-förståndet öfver dem, sargande och dödande den längst gående, tills flocken omsider blef så illa åtgången, att de kvarvarande endast alltmer sällan vågade sig ut ur sina dunkla gömslen.

Känslan och förståndet, bägge drifna till ytterlighet, känslan i högsta grad intensiv, förståndet nästan skärande, förstörde harmonien i och utom honom.

Genom denna onaturliga skärpa blef hans ungdom en väg till största delen längs törnen, i stället för att den med bättre ledning bort gå genom nästan idel blommor.

Roger kunde t. ex. mer än de flesta njuta af verklig skaldekonst, emedan han i sitt inre hade en kompass, hvars nål utan missvisning slog ned, der den äkta poetiska malmådran träffades. Men ehuru hans passion för det sköna gjorde somliga skalder till hans afgudar, kände han dock alltid ett slags föraktlig afvoghet mot hvad han kallade yrkespoeterna. Han ansåg, att det sköna vanhelgades genom att söka tvingas in i meter och rim, att gifva en, låt vara aldrig så vacker form, åt de lätta töcken, dofter, rytmer,

färger, aningar, alla dessa skiftande otolkbara drömmar, hvilka sväfvä omkring i en hjerna, mottaglig för skönhetsintryck, och ständigt blifva nya och snabbt vexlande genom cirkulationen af det heta, friska blod, som man kallat det konstnärliga. Det var, enligt hans mening, profanerande och ej så litet löjligt af vettigt folk att lägga sig under träden eller sitta vid nattlampan för att söka fixera och skizzera, hvad som dock aldrig *kan* till sin fulla skönhet gripas och återgifvas. Och för hvad och hvilka? För dem, hvilkas egna själar icke hade en sådan målade himmel eller för dem, som sjelfva egde den? Poeterna voro enligt hans själsaristokratiska åsikter antingen äre- eller penninglystna, i alla händelser stående på randen till lycksökare, emedan han förmenade, att ingen verklig, upphöjd, oegenlyttig dyrkare af det sköna någonsin kunde *nännas* gripa i stämningarnas psykevingar, låt vara med aldrig så fina glacéhandskar, för att sedan söka fodra upp doftet på praktpapper åt salongsborden.

Sådana och liknande radikalt öfverspända meningar hade denne unge svärmare äfven om de flesta andra, redan fastslagna förhållanden i vår gamla värld, och därför råkade han i strid med hela sin omgifning, emedan hans förstånd äfven befann sig i en vådlig opposition mot den enkla och lugna egenkap vi kalla klokhed.

Roger Tjärnells största fel bestod deri, att han var ofördragsam, att han peremptoriskt kräde san-

ning hos personerna, helgjutenhet i inre och yttre lif. För honom fanns ingenting *relativt*; allt och alla skulle vara absoluta. Han var hvad man förr kallade en »ultra».

Han tillhörde ej denna ofantliga klass sentimentala kälkborgare, som på sina kammare äro utomordentligt »sköna själar», men ute i lifvet visa sig som »folket mest», kusinerna till vår tids »fromma». Han *lefde* i enlighet med sina åsigter.

* * *

Så länge Roger ännu var mycket ung och hade kvar något af sin betydliga förmögenhet, dvaldes han ännu i en skenverld af parasiter, som smickrade och berömde äfven hans mest opraktiska sträfvanden och gerningar. Men så fort penningarne togo slut, trängde de kalla verkligheterna in på honom. Han fann sig plötsligt öfverallt motsagd, förolämpad, gäckad, missaktad, förlöjligad och till sist — undviken. Han led oupphörliga skeppsbrott på alla kuster, de flesta dock vid Konstkusten, till hvilket land hans längtan först dragits, men som han snart fann blott egnadt att betraktas på vederbörligt afstånd och isynnerhet utan hvarje beröring med dess befolkning.

Huru gick det honom icke till exempel första gången han från scenen hörde »Norma», af hvars partitur han kunde nästan hvarje not och hvars toner så mången qväll ohörda för andra klungit i hans

öra derute vid den tysta hafsviken, der fädernegodset låg.

Hvilken högtidlig stämning, hvilken bäfvande, så att säga helig förväntan genomdallrade ej hela hans varelse och kom honom nästan att rysa, när han hörde orkesterns mollanslag till »Casta diva», detta månglittrande hexeri, inspirerad af en natt vid Siciliens strand. Med återhållen andedrägt, dykande i välljudsvågen af den underbart dämpade glöden i Flautonis mäktiga stämman, menade han sig känna, huru samtidigt äfven hennes själ greps, genomträngdes, bars upp mot den eviga skönhets mystiska himmel af Bellinis magiska melodi, för att kunna sjunga så.

Så kom den ännu i dessa trolska tonvågor badande ynglingen att händelsevis sammanträffa med sångerskan samma natt på en större supé, der han blef presenterad för henne. Med klappande hjerta blickade han upp till henne som mot en öfverjordisk varelse.

Men aldrig hade väl någon entusiast fallit plattare till jorden än den stackars Roger!

Af månskenets tillbedjerska, af Norma, af poesi, af hänförelse, af känsla fanns hos denna glada dam ej ett spår. Den »gudomliga» Flautoni pratade blott en hop det banalaste nonsens om prisen hos modehandlare, om klädningar, hattar, ostron, viner, en ny sorts fransk ost, och förgiftade ett par frånvarande kamrater på det mest ogenerade sätt i världen. Och

då ynglingen började tala i hög stil om konsten, såg hon på honom som man betraktar ett underligt djur och anförtrodde sedan grinande sina bekanta, att den unge mannen vore en i högsta grad otreflig, idiotisk pedant, som nog hade mer än en skruf lös.

Ungefär så gick det honom äfven under frotteringen med en mängd andra konstutöfvare. De pratade om allt möjligt utom sin uppgift.

Öfver konsten iakttogo de en envis tystnad, och gick han dem — under iakttagande af all möjlig grannlagenhet och med ettintresse, som ej kunde misstydas — in på lifvet, yttrade de sig blott med motvilja, liksom fängslade under trycket af ett slags skam och utan att gå utom den rent praktiska rutinens rāmärken.

Vissa aktörer, hvilka på scenen sökte gifva form åt de storslagnaste heroer eller de mest brännande lidelser, förekommo som trångbröstade småsjälar vid punschglaset eller ifrande fjeskar att få komma med på bättre kalaser och räknas som naturliga medlemmar af den högre bourgeoisie. För högre ämnen visade dessa teatermenniskor en intresselöshet, hvilken föreföll vår gröne entusiast rent af förbluffande, och han började verkligen tro, att det var ett bedröfligt misstag, då samhället behandlade skådespelarne annat än som rena histrioner. Det stora skådespelet skulle komma att falla på, att dess hjeltar och hjeltinnor drogos med in i den allmänna borgerliga

milieun, blef hans slutliga och icke så osannolika mening. De skämmas sedan att släppa sig lösa.

Förgäfves sökte han äfven finna likstämda naturer inom den vanliga societeten. Han träffade på sin höjd några sentimentala fruntimmer, hvilka dock snart funno honom besvärlig — en obehaglig »bråk-makare», när han uppmanade dem att omsätta sina ömma tänkesätt i handling.

Roger Tjärnell kom verkligen ganska snart till den nedslående vissheten, att han blifvit »bedragen på drömmen om lifvet» — på hvad *han* ansåg vara det förnämsta: ett slags ackommoderad bergspredikan, der lyckan egentligen skulle bestå i att gifva och taga emot, allt eftersom man hade det, att ej »draga sig undan för sitt kött».

* * *

Det smärtade hans stolta ande utsägligt att finna, huru man snart alltmer drog sig för honom. Och det »dragandet» spred sig fort och intensivt likt en epidemi. Ty de, som häcklade honom, skreko högt, medan de, som i grunden tänkte lika, likväl utan att ega hans mod, tego och drogo sig undan. Efterhärmningsinstinkten kommer dervid i dagen på ett förvånande kraftigt sätt. Han blef allmänt ansedd för ett »original» och kände sig *isolerad*. Till slut tyckte han sig öfverallt möta endast förvånade, brydda eller öfverlägsna blickar från idel axelryckande fariséer.

Stundom hade det likväl syntts honom som om de s. k. bildade, beträffande yttringarna af högre själsverksamhet, blott klädde sig i ett slags pansar af affekterad nihilism. Somliga gå också verkligen och bara låtsas vara indifferent. De gömma sitt individuella bättre jag med alla dess mer och mindre äkta perlor — erfarenhetsreliker och känslor, det mest personliga och karaktäristiska i deras väsen. Detta sitt dyrbaraste skrinlägga de i hjertats lönkamrar och förneka, likt girigbuken, till och med ängsligt skattens tillvaro, rädsla att någon skulle få en aning derom. Men allt det eländiga, torra, saftlösa bråte, drifveden och dessa tomma musselskal, hvilka ligga strödda kring stränderna af tidsfloden och enhvar kan plocka efter behag, sådant slå de flatgås med eller kasta de öppet i det jemngra träsk man kallar »sällskapslivet».

Nå ja, tänkte han omsider, när allt kommer omkring, göra de kanske klokt, dessa feiga konventionella. Perlorna skulle försvinna, men den kärnlösa drifveden håller sig ofvanpå och flyter.

Det praktiska lifvets skonslösa jätteqvast sopar väl också alltmer bort till mörka hörn och skrymslen mycket af hvad annars skulle glänsa i solskenet och växa till i styrka och originalitet.

Den qvasten sopade också snart bort honom själf. Sedan han genom en rad samvetslösa smickrars missbrukande af hans ridderliga godhjetenhet blifvit bedragen på ej så litet, fullbordade opraktiska affärsföretag, i hvilka begäret att hjälpa de fattiga utgjorde hufvudmomentet, hans ekonomiska ruin. En dervid inträffande kris inom handelsverlden gjorde detta fall blott desto mer brådstörtadt.

Roger Tjärmell var till åren en ännu ung man, då han, full af bitterhet, lemnade fosterjorden. Men hans själ hade hastigt åldrats. Allt dess soliga förtroende för medmänniskorna hade försvunnit. Han föresatte sig att efter dessa erfarenheter uppträda som »alla andra», men mistro enhver.

Han for till Amerika och dröjde der i många år under helt andra förhållanden, ehuru alltjemt som en främling och enstöring, trots sina föresatser att uppträda som folket mest. Ty han var nu en gång en af dessa, som ej låta acklimatisera sig någonstädes och hvilkas lidelser ständigt öfverändakasta de klo-kaste lefnadsregler.

Om hans lufs yttre händelser derute är här ej stället att redogöra. Det må vara nog att antyda, hurusom han först slet mycket ondt på egen hand och sedan under närmare trettiofem år genomströfvade Förenta Staterna, Canada, Vestindien, Azorerna och äfven England som resande affärsombud för en gammal londonerfirma, med hvilken redan hans förfäder stått i förbindelse och hvars innehafvare var

en gentleman efter gammaldagsbegrepp. Han hade derunder tillfälle att studera folk i olika lefnads-lägen och kom ständigt åter till sin ungdoms åsig-ter, att nästan allt var dåligt och ihåligt hos den stora massan och att undantagsmenniskorna ledo eller gingo under, ju mer den industrialistiska anden bredde ut sig till alla vrår af världen.

* * *

»Ha alla tidehvarf liknat det närvarande?» frå-gade han sig många gånger med Tocqueville. »Har menniskan alltid, såsom nu, haft framför sina ögon en verld, der ingenting är lagbundet; der dygden är utan snille och snillet utan dygd; der kärleken till ordning förblandas med smaken för tyranni, och frihetens helga dyrkan med förakt för lagarna; der samvetet endast kastar en tvifvelaktig dager på men-niskans handlingar; der ingenting mer synes försvar-ligt eller tillåtet eller hederligt eller skamligt eller sant eller falskt?»

I detta kaos, som bildar vår genombrytningstid och kännes så tungt för mer estetiskt anlagda sinnen, sökte han ut några få drag, hvilka han ansåg vara de mest karaktäristiska. Se här ungefär, huru hans bitterhet ibland gaf sig luft:

Egoismen är en drift, lika gammal som världen. Den är för handlandet lika nödvändig som för krop-pen det syre vi andas. Men liksom vi skulle om-

komma utan en lämplig sammansättning af luftlagret, så visar den nuvarande tidens egoism en tendens att förstöra, rent af borttorka fröen till hvad vi förr kallade dygder.

Egoismen har drifvits till sin spets bland de demokratiska samhällena, isynnerhet i Förenta Staterna och delvis äfven i England. Der äro den öfvervägande böjelsen för materiela njutningar, den allmänna täflan, som jemlikheten gjort möjlig, hoppet om ett alltjemt förbättradt tillstånd driffjädrar nog att hetsa alla framåt på den en gång beträdda vägen. Hvarje fiber är ansträngd blott åt *ett* håll. All inbillningskraft sysselsätter sig uteslutande kring det nyttiga, det påtagliga. Det enskilda intresset har ett klart mål, dess blick är fast, dess lära så föga invecklad, att den kan fattas af alla förståndsgrader. Deraf den allmänna kapplöpningen och segern för den lämpligast utrustade.

Beträffande åter dessa samhällens politiska tillstånd, är förhållandet något helt annat. Då människorna och deras vilkor ännu voro mycket olika, funnos några få mycket upplysta och för öfrigt den stora okunniga massan, som ingenting hade att göra med allmänna angelägenheter annat än att mottaga lagarna och lyda dem. Men nu och i dessa länder, der den s. k. allmänna jemlikheten råder, äro förhållandena nästan alldeles omvända. Till följd af denna likhet eller rättare lika jemna okunnighet — ty ju mer »upplysningen stiger», ju tunnare blir den, alltefter

som massan sväller, hvarpå den skall bredas — få människorna allt mindre förtroende till hvarandra. Men deremot få de en obegränsad tro till den »allmänna opinionen», emedan de räkna ut, att, då alla ha samma »upplysning», det riktiga bör framkomma ur flertalets mening.

»Om människorna», yttrar Tocqueville betänksamt i sitt berömda arbete »La démocratie en Amérique», »sedan de blifvit jemlika, förblifva okunniga och råa, är det svårt att förutse, till hvilken öfverdrift deras egoism kan drifvas, och man kan ej på förhand säga, i hvilket skamligt elände de skulle störta sig sjelfva, af fruktan att för sina likars välfärd uppoffra något af sitt eget välstånd.»

Redan Epikur sade: »Detta är rätt, just derföre att folket är missnöjdt med det.» Och blott för ett sekel tillbaka trodde sig Chamfort kunna anmärka: »Toute idée publique — toute convention reçue — est une sottise, car elle a convenue au plus grand nombre.»

Sådana och otaliga andra uttalanden i samma anda hade nog Tjärnell läst gentemot massan som »folket». Men han hade fått till lifs ändå mer för »folket». Det hade alltid tilltalat både hans poetiska sinne och rättskänsla, att folket en gång skulle komma till den politiska makten, hvartill det vore berättigadt, så fort det blifvit tillräckligt upplyst. Och han hade ej stannat vid blotta drömmande önskningar.

Han hade hos oss varit en af de första, som ifrade för arbetareföreningar. I den lilla stad, intill hvilken hans gods gränsade, egde han ett hus, hvars ena våning han upplät till ett samlingsrum för arbetare och der han sjelf höll »populära» föredrag, hvarefter han lät bjuda på förfriskningar. I början gick allt bra. Folket strömmade dit och syntes med mycket intresse lyssna till hvad han hade att förkunna. Men snart glesnade leden och ökades först alltid mot slutet, då den mer substantiela trakteringen skulle komma. Så både honom en gång några yngre att få hålla en liten danstillställning i salen. Detta beviljades. Han var ingen fiende af glädjen. »Balen» gick med lif och lust — lokalen var öfverfull. Men derefter blefvo föredragen allt mindre besökta och blott af några gubbar. Deremot upphörde man aldrig att bedja om tillåtelse till dans, dans och åter dans. Någon »bildning» syntes inte folket »törsta» efter, i den trakten åtminstone.

När han så kom öfver till Amerika, frihetens land par préférence, hvilket utgått från åsigten om folkets suveränitet och der folket hade regerat sedan länge, fann han sig försatt i ytterst besynnerliga förhållanden. Vid inträffandet i New-York måste han af trängande ekonomiska skäl ingå i »Tammany Society», denna väl organiserade medborgerliga röfvarelige, som nu så länge med våld och den fräckaste korrupcion hållit New-Yorks administration i sina

händer, fastän somliga dess »sachems»*, såsom mil-
liontjufven Tweed, Conally m. fl. länge fylde två
kontinenter med fasa öfver tillvaron af så mycken
depravation, hvartill inte ens Ryssland kunnat upp-
visa maken.

Han *måste* gå in der att börja med. Annars
hade han förgåtts. Och som medlem deraf fick han
först ögonen öppna för, hvilka märkvärdiga trollerier
man kan göra med »folket», blott man förstår huru
dockorna skola manipuleras.

Tammanys styrelseteori är mycket enkel. Den
räknar på de okunniga, de bestuckna och de depra-
verade röstarne, hållande dem alla med en bläck-
fisks starka och aldrig eftersläppande grepp. Den
stör aldrig krögarna, spelarne, ölvärdarne, de ökända
krångelmakarne eller proletariatet. Partilidelsen, sjelf-
viskheten och hopp om seger och byte äro dess för-
nämsta vapen. Dess grundval är lika fast som ego-
ismen och lågheten i den vanliga menckliga naturen.
Om det kunde tänkas, att verdens störste vältalare
med de bästa argument skulle uppträda mot en af
Tammanys hejdukar, som ej hade ett jota att svara i
sjelfva argumentationen, skulle dock t. ex. talet 600
votera för Tammany och 10 möjligen emot. Och
det är dock folkets »heliga sak», den der Tam-
many har hand om, hvars kolonn för öfrigt aldrig
resonnerar, utan bara marscherar, blott den får bra

* Tammany var egentligen namnet på en indianchef.

betaldt. Ty konsten är att disciplinera massan, inte i vetande, men till pålitliga röstare. Genom majoritetens makt kan man göra allt i demokratien.

Ack, kung Demos är, liksom den gamle konungen af Guds nåde, just nu omgifven med en atmosfär af idel smicker och oärlighet. Hans sämsta passioner och mest skefva fördomar uppodlas. Hvarje stund påminnes han om sin allmakt och ofelbarhet. Hans hofmän, de talföra och väl »praktiserade» folktribunerna, uppbjuda hela sin förmåga att uppfostra »det suveräna folket» i den gamla despotismens skola och göra allt för att herskaren skall växa upp, svag, nyckfull och sjelfvisk — en äkta tyrann.

Tjärmell hade länge förgrymmats öfver detta märkvärdiga välde, som kallas »Majoritet», så mycket mer som han bättre än mången annan på närhåll kunde iakttaga, huru man i Amerika tillverkade majoriteter alldeles som hvilken manufakturvara som helst. Han hade ju ej väl kommit till New-York, förrän han *måste* rösta med Tammany-ringen, bara för att få en billig bostad. Men han började också snart finna, hurusom det der »Folkets makt», »Majoritetens vilja» började skrälla betydligt ihåligt.

Hvari består då denna makt? Är den ett slags gudomlighet, högt uppsatt öfver hvarje fråga, hvarje anfall? Är det verkligen sant, att folkets röst äfven är Guds, den der gamla vox populi, vox dei?

Ligger det väl någon rättvisa i läran om, att blotta siffror taga från en del personer vissa rättig-

heter öfver sig sjelfva och lemna dem åt andra? Äro ej rättigheter lika oföränderliga, så länge deras egna vilkor äro bibehållna?

Men, när i allt sundt förnufts namn så är, spörja många, huru kunna då tre mäns rättigheter öfverträffa tvås? Eller — för att framställa majoritetens rätt på ett annat sätt — om en nation tänkes delad i två lika halvvor, kan det då påstås med kallt blod, att den »udda karlen» — denna parlamentarismens arlekin — skulle vara kompetent att afgöra öfver lif och egendom för den ena eller andra hälften, allt efter som den utfaller.

Nåväl, fråga andra, är det då rättvisare, att två skola styra tre?

Nej, svara de »moraliska» tänkarne, det är hvarken rätt, att tre skola herska öfver två eller två öfver tre. Bägge grupperna skola styra sig sjelfva.

Sjelfstyrelse — se der slutstenen, verldsmålet, det fridens och fröjdens rike, som komma skall. Det är bara det gamla begäret att regera, hvilket håller på, att alla fem skola marschera efter samma kommando och bära samma uniform. Men vårt mål är ej att gå åt samma håll, utan gå precis som och hvart vi sjelfva ha lust och därför skall man bara borttaga en massa gamla hinder, hvilka dumma menniskor upprest under tidernas lopp.

Ja, men huru går det då med nationalitetskänslan, med folkenhets-lifvet? invända de frisinnade, som dock ännu äro »patrioter». — Dessa hyggliga

menniskor lalla åter på ett mycket barnsligt sätt, att vi äro hopbundna som i en knippa quastris, hvilken gumman bär hem från skogen, denna gumma må nu heta »Svea», »Stars and stripes», »Old England», »La grande nation», »Das grosse Vaterland» m. m. Det är nödvändigt, att dessa qvistar trängas ihop under samma inflytelser och därför måste den ene tvinga den andre. Men »afpassningens» profet, Herbert Spencer, har nu deremot proklamerat: »Framåtskridande är olikhet», hvilket uttalande var ett slag i ansigtet på såväl den gamla regeringsgumman som den unge statssocialisten, den der nu sakta börjar skrida in i gummornas gamla fotspår.

Så kommo byråkraterna, lade handen på sina frackhertan och bådo människorna likväl besinna, att »Staten» var fader eller moder eller åtminstone något slags ömt tantaktigt, som måste leda sina barns ofta så stridiga lynnen. Dessa »würdenträger» fingo dock genast besked om, att Staten vore hvarken någon quasi-fader eller moder eller tant, utan blott en liten del af barnen sjelfva — och kanske inte alltid just den allra bästa heller — som för sin egen trefnads och förtjenstens skull upphöjde sig till en kontrollerande myndighet öfver den större delen.

Nej, den sanna moralen är och förblir sjelfkontroll, menade frispråkarne. Man *tvingas* ej att bli moralisk, det är summan af regeringstexten.

Tjärnell hade lyssnat till detta verldsförbättrarebråk och blifvit vimmelkantig deraf. Öfver allt virr-

varr, motsägelse, strid, skenbar sanning och lögn om hvartannat. Svärmande ideologer vid sidan af hän-synslösa, »politiska» gåpåare.

Och öfver allt det der sväfvade socialismen, kommande släktens store Messias. När massan politiskt blifvit de få rikes herrar, hvarför skall herskaren svälta och arbeta, medan några hans under-såtar lefva i yppigt öfverflöd och slippa lägga två strån i kors, om de ej sjelfva så vilja?

Vetenskapen står alltjemt rådlös inför de mångas fattigdom och visar med sin blyerts på stenar i stället för bröd. Men då kommer socialismen och säger sig helt frankt ha fått nyckeln till jordens outtömliga förråd. Den tvekar ej att lösa det problem, hvilket andra skolors tänkare förklara olösligt annat än genom nästan oändliga processer af långsamt framskridande samhällsutveckling. Socialismen förklarar sig redan nu erbjuda ett system, hvarigenom hon skall mäktat genomföra ett faktiskt utjemnande af fattigdom och rikedom.

Att ett sådant program som »Mycket att få och litet att göra» skall gå i massan framför något annat, är gifvet. Den befinner sig nu på det utvecklingsskede, der den antagligen alltid kommer att stanna, nämligen att villigt lyssna till allt hvad som *behagar* henne. Och att socialismen bjuder dem, »som arbeta och äro betungade», större fördelar än någon annan regeringsteori, kan icke förnekas. Men hvad säger ej Kellgren om paddan:

»Att till Corinthus hinna

Gör ej begäret nog.»

Der finnes en revers på denna strålande framtidsmedalj, likt frånsidan af den vackra skogsfrun. Den som nu är ung och får lefva ett längre stycke in på nästa århundrade, torde väl också kanske få skåda *den* sidan.

Men gamle stormfågeln Roger Tjärnell kände sig trött på allt detta brytningstidens vaggande och vrövl och ville ingenting mera hvarken se eller höra.

Äfven blef han aldrig politiker och kom ej heller till någon »öfvertygelse», hvilken ju eljes har så lätt att flyga på en mängd annars mycket medelmåttigt folk.

Dertill var han allt för mycket estetiker.

Han hade länge vämts vid att skåda, huru lifvets strider antogo allt naknare, brutalare former, bringande råheten åter i full dager ur den nedpressning, hvori hon länge hållits genom sin naiva tro på eviga straff och belöningar, att ej tala om tyngden af andra hinder af verldsliga slag. Sedan slussarna nu blifvit sprängda, såg han allt likt en jättekatarakt ohejdadt störta ned mot den materiela triumfen, hvori man tror sig finna lyckan.

Demokratien har kommit till våldet och slår allt skönt med sina smutsiga näfvar och låga instinkter, särskildt konsten.

Varietén har satt sig på smakens tron i yppigt förgyllda salar med rep i taket, der clownens röda uppnäsa grinar och gatvisans sånggudinnor i prakt-

fullt lätta drägter gnälla fram grändernas stank inför en ärlig förtjusning, som höjer sig till jubel, ju fräckare och vulgärare dessa dumhetens banala hymner ljuda. Ärlig, just därför att massans grundböjelser leda sitt ursprung från det simpla, det fula.

Var *detta* det frihetens evangelium skalderna trått efter i sina vackraste drömmar?

Så mycket hade han åtminstone lärt sig, att massan alltid till sin hufvudmängd består af andligt undermåliga varelser, hvilka ingen kultur mäktar ändra till sina grunddrag. Den skall väl städse äfven förblifva »en natt med många ögon», ett ytligt skum! Ett skum, som dock tyvärr är farligt för släktets lilla antal af nobla och fullödiga undantag, hvilka det alltjemt brutalt stöter ifrån sig med den gamla stamdriftens instinktiva gemensamhetskänsla.

* * *

Kanske, tänkte Tjärnell i det han åter sysselsatte sig med svalorna, kanske allt detta beror på någon genomgående naturlag, ty svalungarne tyckas handla på samma sätt, äfven de.

Den hvita svalan var så *olik* de andra. Häri låg nog hemligheten af hennes isolering. Hon utgjorde ett djerft undantag från regeln, en skapelsens egendomliga nyck. Ett afbrott mot det alldagliga släktet efter gammal tabulatur, sådant det varit i millioner år och väl väsentligen skall förblifva.

Just så. Det stora släktet — hjorden — älskar aldrig undantagen. De äro lefvande förargelser.

Sådana der nycker beundras dock någon gång bland människorna, afgudas till och med ibland, ehuru mest på afstånd och vanligen utan att mängden egentligen vet hvarför. Man blott följer med strömmen. Men verklig, enkel, oskrymtad sympati skänker man dem sällan, nästan aldrig. Man drager undan dem vänskapen och kärleken, lifvets solar och källsprång. Ty man liksom känner på sig, att en sådan der sonderling ändå icke riktigt hör till släktet. Det ligger något *främmande* utbredt öfver dem, och därför något fiendtligt, hvilket man måste bekämpa som *stam*.

Näväl, Backnäs unga svalor voro åtminstone naturbarn nog att för sin stackars hvita syster lägga afskyn ordentligt i dagen. Förmodligen funno de henne vara en riktig utbörding, en ful, vanskaplig bortbyting, som egentligen ej hörde till familjen. Derför »drogo de sig» för henne med så utsökt enig solidaritetskänsla och läto det arma svalbarnet dyrt umgälla, att det ej råkat blifva alldeles som en af dem.

Kallblodigt öfverlagdt, var detta ju intet att förargas öfver. Isynnerhet borde en man med Roger Tjárnells erfarenheter inte förgrymmas för så litet. Syskonen sågo ju med vanliga sval-dussinögon, hvilkas synnerver aldrig afpassats för estetiska studier. Hela saken var mera att skratta åt, alldeles som man småler åt vissa små Stockholmsmodister be-

träffande *deras* utmärkande kännetecken på en »fin karl». Men när Tjärnells djupast rotade egenskap, skönhetskänslan, blef anstucken, förlorade han jernvigten.

För honom var denna hvita svala deremot den skönaste bevingade varelse han någonsin skådat. Isynnerhet under flykten.

Tyvärr flög hon dock äfven mycket mindre ofta än de andra, vanligen helst blott då det led mot aftonen.

Men när hon då lyfte de bländhvita, långa, smäckra vingarne och höjde sig, snabb likt en blix, badande i det mildrade solljuset, som på hennes glänsande fjädrar strödde liksom små glittrande paljetter af ljusst guld, var hon hänförande till den grad, att han för första gången här trodde sig en smula begripa, hvad som menats med »en syn för gudar».

Han hade visserligen under sina resor skådat något liknande på Azorerna, då han seglade bland en massa fiskarbåtar med måleriska latinsegel i den djupblå hafsbugten vid Fayal och tidigt om morgonen såg tusentals kanariefåglar flyga som små gröna fjädermoln från det midt emot liggande majestätiska Picoberget och slå ned i de leende orangelunderna bakom Hortas dånande bränning. En härlig anblick, äfven den, och oförgätlig.

Men kanarierna kunde dock ej mäta sig med

denna hvita svala i nobel färg och ännu mindre i rörelsernas vare sig snabbhet eller behag.

Tjärnell hade visserligen, som sagdt, redan hunnit bli en nästan petrificerad man derute i världen. Men under sin lefnadsqväll vardt han småningom ånyo en helt annan varelse. Han återfick delvis sin första ungdoms känslolif.

Friden på landet bland skog, sjö och enkla människor mjukade upp honom, alldeles som man färskar upp en gammal, torr, seg limpa. Han blef yngling på nytt och trånade efter att ha någon att tycka om, att intressera sig för, och den hvita svalan tog hans nyvaknade ömhet med storm.

Hvad han älskade henne och hvilka ömsinta funderingar han hade angående hennes framtid!

Han kunde sitta timal och hålla utkik efter henne, följande hennes lätta rörelser med ängslig uppmärksamhet.

Det var rörande att se, huru hon synbarligen med afsigt valde de undangömdaste ställena, de mörkaste, otillgängligaste vrår, liksom hon velat säga: »Se, jag ödmjukar ju mig för er, jag, stackars Askunge. Jag vill ju inte alls gå er i vägen, små syst-rar. Ni mån gerna sitta midt i det härliga solskenet, ni, och jag skall vara nöjd med hvilken liten undangömd plats som helst, bara ni ej sen på mig så der ondskefullt. Inte rår väl ändå *jag* för, att jag inte blifvit lik er.»

Ibland föreföll hon honom äfven dessutom så underlig, som ett mystiskt väsen rent af, lik en drömbild, något öfvernaturligt. Det var icke utan, att hon stundom syntes honom spöka som en af sagornas mystiska fjäderhamnar, hvari somliga prinsessor fordomdags brukade gömma sina förtrollade väsen.

Aldrig hade han lifligare än nu beträffande denna underliga fågel känt den djupa innebörden af Bacons andefulla: »Det finnes ingen utomordentlig skönhet, som ej har något främmande i sin sammansättning.»

* * *

Han anskaffade skyndsamt Brehms verk om fåglarne, men der fanns ingenting om hvita svalor. Då skref han efter vår egen gamle Nilssons Fauna, och denna säger verkligen, att hvita varianter af svalor stundom förekomma.

Det var således ändå ingen onaturlig fågel. Bara ett sällsynt undantag. Det fanns då kanske likväl någon möjlighet, att hon icke alltid skulle förblifva så ensam och öfvergifven, att hon kunde till slut finna en make, som var lika så skön, vit, glänsande och — lika isolerad. Men de — de skulle nog förstå hvarandra, icke finna hvarandra så fula, kanske det äfven komme till kärlek. Sådant händer äfven bland människobarnen derute i verldsvimlet, fast det händer sällan. Undantagen äro,

när allt kommer omkring, ändå blott rätt få och finna hvarandra endast mycket, mycket — undantagsvis.

Tjärnell, som nu äfven återvunnit något af sin mäktiga fantasi, gjorde t. o. m. ihop en vacker kärlekshistoria, huru de skulle råkas bortom tropikerna och nästa vår draga hit upp till nordn, för att sätta bo. Ty sjelfva svalgiftermålen försiggå, efter fågelauktoriteternas påstående, aldrig i södern. Men, hvilken friarefärd — —!

Han skrufvade upp sig till en hop andra fantastier derjemte. Så undrade han, huruvida icke älsklingen, när hon lät sin lätta snökropp sväfvva tätt öfver aftonvågen, blefve rädd för den hvita, spöklika, darrande hamn, som mötte henne i den egna spegelbilden. Och huru ängsligt befarade han ej, att hon då skulle finna sina syskons afvoghhet berättigad och sedan sitta sörjande och inbilla sig, att hon i sjelfva verket vore en mycket ful, erbarmlig varelse, sämre än alla andra fåglar; en anskrämling, som det icke skedde annat än rätt! Hennes egen unga svalfilosofi kunde naturligtvis icke räcka till att säga henne, att det ju egentligen ej rör andra, huru man är, blott man icke går dem i vägen eller gör dem något för när.

* * *

Men vår skönhetsförgudande eremit gjorde sig onödiga bekymmer äfven öfver något så obetydande som en liten svala.

En stilla eftermiddag satt han utanför tvättstugan, hvilken var belägen alldeles vid sjöbrädden och betade i ordning långrefven.

Humlegården låg strax bredvid, litet ofvanför, och hans svaltörtjusning hade slagit sig ned der ensam som vanligt, medan alla de andra voro ute på insektsfångst. Han hade just slutat med det otrefliga arbetet och betraktade nu sin hvita flamma oafvänt, der hon satt och noppade sina vackra fjädrar.

Oppgårdens fördräng kommer i detsamma och går ned åt sjön. Sedan han helsat, stannar han och följer riktningen af stadsherrns blick.

»He är då jen falli hinköm föggel, jen dejr i umlan», säger Jöns. »Jag ar då vurri änne på trakten jett tjög hår, men halleri vort vars diss maktje.»

»Nej, sådana svalor äro nog ytterst sällsynta», svarade eremiten.

»Jen sull hallt kunn få jen bra slant för jen dejr svälhunjin, hom jen bara vor go te knäpp'in», menade fördrängen, i det han betänksamt stack bägge tummarne under barmskinnet och sneglade liksom vädjande bort till Tjärnell.

»Kors, för all del!» utropade denne lifligt. »Jöns må väl inte ha så stygga funderingar mot den der stackars vackra fågeln?»

»Hocken? — Jag? Naij, va he likt, he?»

mumlade Jöns, liksom skamsen. »Hm, jag kom just barre te funra, hva dom kunn villa ge för jen sliker jen, männtro, arrarna i Stöcklöm? Jag frågar barre på homslag, förstäss.»

»Åh, hvem skulle vilja köpa en död svala? Nog ä di lite tokiga i stan, men Jöns må väl inte inbilla sig, att stockholmarne kasta ut pengar på allt möjligt skräp heller», svarade eremiten vårdslöst, men kände, att han rodnade af oro.

»Naij, he var jen sak, he», tyckte Jöns, »dom vet nock, hve dom ger en unn i måle i stan me.» Och så gick han.

Morgonen derpå kom samme Jöns upp till »rike stockholmarne», helsade utomordentligt höfligt, framtog ett litet paket och frågade, om han ville köpa — den hvita svalan. Barnhuspojken, de drogos med i Oppgården, hade råkat skjuta henne, »hoförvars» naturligtvis.

Han hade lagt paketet på bordet och såg ut genom fönstret med denna sneglande min, som är säregen för bönder, när de veta sig vara bedrägliga eller oförskämda mot herremän. Vårt folk har ännu ej fått tillräckligt stolt »smartness».

Det stela, illa hopvikta papperet gick upp af sig sjelft, och der låg Tjärnells stackars älskling, ruggig och blodad, med uppdragna ben, så att man blott kunde se yttersta randen af de fina, nervöst hopklämda små fötterna.

Den uslingen!

Men hvartill tjenade det att fara ut mot *honom*? Tjärnell högg af en sådan der sträng igen, bet ihop tänderna, teg och gaf drängen de äskade två kronorna.

Man gör så vid sextio år och lefver i — lugn med »hela världen». I ungdomen — nå, då skulle han ha klått slikt folk så länge han orkat, hvilket verkligen ännu gör bondnaturen så innerligt godt, ehuru det tager sig illa ut så här på fint papper och i en sådan folkets tid som vår.

Två kronor! För lumpna tvåhundra öre offrades så mycken skönhet och oskuld, ett lif, som knappt var börjadt och mot hvilket lyckan till slut måhända kunnat skänka en mängd vackra leenden.

Dock ej för judaspenningen blott.

Icke heller särskildt på grund af, att hon var så hvit och så skön, *utan emedan hon var så olik alla andra svalor*. Det var just det *främmande* i hennes utseende, som blef hennes olycka.

För öfrigt var ingen annan än herr Tjärnell sjelf yttersta orsaken till det sorgliga slutet. Hvarför skulle han så mycket svärma för henne och sitta och gapa på henne, tills den allvarsamme gubbens fina, beundrande blick förde jägaren på spåret?

* * *

Det skulle ha bekommit den stackars eremiten mycket bättre, om han genast lagt den vackra svalkroppen i ett säkrare konvolut, bifogat en sten och

kastat alltsammans i Backsjön. Minnet af detta sista svärmeri skulle då snart ha förbleknat, liksom de dermed förenade, aggande tankeförbindelserna. Måhända hade hågkomsten någon gång dykt upp, men blott sparsamt och vid särskilda tider.

Följande dock ögonblickets ingifvelse, skickade han i stället den hvita svalan genast till en skicklig konservator i Stockholm med anhållan, att hon skulle uppstoppas och efter alla konstens regler prepareras, så att hon såge ut som en lifslevvande fågel. Om möjligt borde konservatorn äfven postera henne bland något grönt, som påminde om humleväxten, en diminutiv kaprifoliehäck eller dylikt. Herr konservatorn fick rundlig tid på sig, ty Tjärnell formligt förbjöd honom skicka svalan förrän till sjelfva julaftonen.

Hon skulle nämligen utgöra ett slags julklapp åt honom, den enda för öfrigt, som skulle komma, såvidt ej Kaskens fjeskade till med någon småsak. Ty han hade bjudit sig sjelf ned till dem på julgröten, för att erfara liksom en återklang från fordom, nu sedan madamen fått sig en liten pojke.

Nåväl, julaftonen kom och äfven ett större paket till »Roger Tjärnell, Esq.», som konservatorn titulerat gubben, emedan han visste, att denne höll mycket på engelska former.

Tjärnell tog paketet upp till sig oöppnadt och först sedan allt var tyst och i sömn på hela Back-

näs, skar han af segelgarnsomslaget och öppnade det i pappskifvor och halm väl insvepta paketet.

Ändtligen kom han till en glaskupa, liknande dem som begagnas öfver pendyler, och deri satt nu den stackars hvita svalan, inkrupen bland bladen af en liten konstgjord humlegård.

Han stälde decorationen på sitt skrifbord, der den tog sig mycket bra ut i skenet från skriflampan och de extra ljus, hvilka hushållerskan stält fram, högtiden till prydnad.

Men plötsligt for han upp likblek, tog ett af ljusen och satte det alldeles intill svalkroppen. Hvad betydde väl detta? Jo, visst hade han sett rätt. Hu!

Ögonen voro röda!

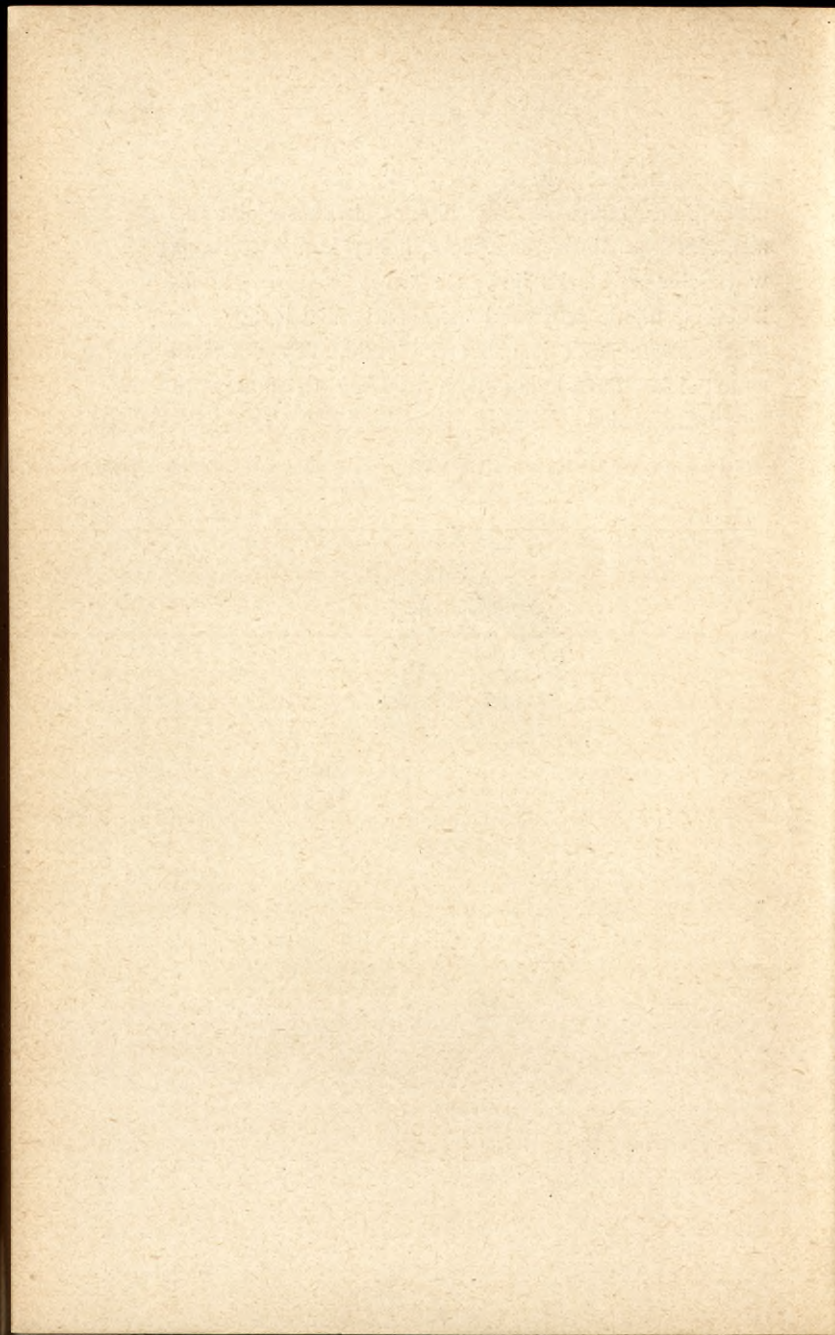
Den hvita svalan hade icke utgjort någon blott »variant» från sitt slägte. Hon hade varit en *albino*. Se der hemligheten af hennes uppförande, hennes tillbakadragna väsen. Hon hade varit en *ljusskygg*, som ej mäktat fördraga solens starka strålar.

Den gamle entusiasten kände den ena tåren droppa ned efter den andra, der han åter satt tillbakalutad i sin skrifstol, hållande händerna framför sitt ansigte.

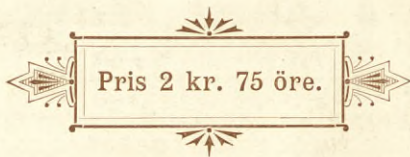
»Ah», mumlade han, »nu först *förstår* jag, hvad det var som egentligen grep mig så djupt hos den der fågelungen. Och nu först *förstår* jag den genomgående hufvudbristen i hela mitt lif. Ack, äfven *jag* har ju varit en albino, som skyggade tillbaka för verkligheternas sol, som aldrig hade kraft nog att

betrakta lifsföreteelserna med full, stadig blick. Ty det finnes äfven *invärtes* albinos, hvilkas själar äro alldeles *för* ljusa, som icke heller kunna fördraga verklighetens starka ljus. De äro *drömmarne*. Lyckligtvis», tillade han med ett egendomligt leende, »är deras slägte stadt i snabbt utdöende. Ty det skall snart icke förekomma flera *verkliga* drömmare än — hvita svalor.»

A decorative rectangular frame with ornate floral and geometric patterns at the corners and midpoints of the sides. The text is centered within this frame.

Pris 2 kr. 75 öre.